

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

**Infrastruktura pro cestovní ruch jako
jeden z nástrojů rozvoje regionů**

Uhlířová Aneta

Diplomová práce
2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Aneta UHLÍŘOVÁ**
Osobní číslo: **E090481**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj**
Název tématu: **Infrastruktura pro cestovní ruch jako jeden z nástrojů rozvoje regionů**
Zadávací katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Řada regionů je stranou hlavního ekonomického rozvoje. Jednou z nadějí pro jejich další rozvoj je cestovní ruch. Cílem této práce je na základě dosavadních zkušeností zpracovat návrh doplnění vhodné infrastruktury vybraného regionu.

- Nástroje rozvoje regionu
- Infrastruktura pro cestovní ruch
- Infrastruktura zvoleného mikroregionu Orlicko
- Vyhodnocení silných a slabých stránek v mikroregionu Orlicko
- Doporučení změn ve zvoleném mikroregionu

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

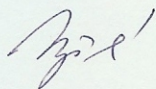
Seznam odborné literatury:

- INDROVÁ, J. A KOL.: Cestovní ruch. Praha: Oeconomica, 2009
JETMAR, M.: Cestovní ruch v příhraničních oblastech. Praha: Vysoká škola hotelová Praha, 2007.
PIKE, A., RODRIGUEZ-POSE, A., Tomaneym J. Local and regional development. New York: Routledge, 2006. ISBN10 0-203-00306-3
REDEA, S.R.O.: Strategie místního rozvoje regionu Orlicko, 2006.
VAŠKO, M.: Cestovní ruch a regionální rozvoj. Praha: Oeconomica, 2002.
WOKOUN, R.: Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. Praha: Linde, 2008.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Martin Maštálka, Ph.D.**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: **18. června 2010**

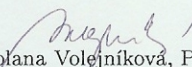
Termín odevzdání diplomové práce: **6. května 2011**



doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.



doc. Ing. Jořana Volčejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 7. července 2010

Prohlašuji:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Infrastruktura pro cestovní ruch jako jeden z nástrojů rozvoje regionů vypracovala samostatně pod vedením Ing. Martina Maštálky, Ph.D. a uvedla v seznamu literatury všechny použité literární prameny a informace.

V Pardubicích dne 6. května 2011

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 6. května 2011

Aneta Uhlířová

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Martinovi Maštálkovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za cenné připomínky a rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

Anotace

Cílem diplomové práce je stanovit rozvojové aktivity a navrhnout produkty a produktové balíčky pro aktivní pobyty, které zvýší turistickou atraktivitu Mikroregionu Orlicko a jeho návštěvnost. Práce je rozdělena do dvou částí. V první části diplomové práce jsou vymezeny pojmy nezbytné k uvedení do problematiky cestovního ruchu, regionálního rozvoje a infrastruktury v cestovním ruchu. Dále je charakterizován Mikroregion Orlicko jako turistická destinace a jeho infrastruktura cestovního ruchu. Ve druhé části je zhodnocen potenciál Orlicka z pohledu předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu pomocí SWOT analýzy, kde jsou shrnuty pozitivní a negativní stránky mikroregionu. Jsou zde také vytvořeny návrhy produktových balíčků cestovního ruchu.

Klíčová slova

Region

Cestovní ruch

Infrastruktura cestovního ruchu

Mikroregion Orlicko

Produktový balíček

Annotation

The objective of this master thesis is to provide development activities and create product packages that will increase the tourist attractiveness of the Microregion of Orlicko and its attendance.

The paper is divided into two parts. In the first part of the thesis the concepts essential to opening the problem of tourist industry, regional development and tourism infrastructure. Then it is characterized the Microregion of Orlicko as a tourist destination and its tourism infrastructure. In the second part assessed the potential of Orlicko using SWOT analysis, which summarizes the positive and negative aspects of the microregion. Then the projects of product packages for the tourist industry are created.

Keywords

Region

Tourist industry

Tourism infrastructure

The Microregion of Orlicko

Product package

Obsah:

Úvod	11
1 NÁSTROJE ROZVOJE REGIONU	13
1.1 Region – jeho význam, struktura, hranice, hierarchie a řád	13
1.1.1 Vymezení pojmu REGION – příklady	13
1.1.2 Struktura regionů	14
1.1.3 Hranice regionů	15
1.1.4 Hierarchie a řád regionů.....	15
1.2 Regionální rozvoj	18
1.3 Regionální politika	19
1.4 Státní politiky a regionální rozvoj	20
1.4.1 Politika cestovního ruchu	20
1.5 Vztah regionální politiky a politiky cestovního ruchu	22
1.6 Hlavní faktory regionálního rozvoje	23
1.6.1 Lidé	23
1.6.2 Osídlení.....	24
1.6.3 Ekonomika regionů.....	24
1.6.4 Technická a dopravní infrastruktura	24
1.6.5 Krajinový potenciál a ochrana životního prostředí	24
1.6.6 Využití kulturního potenciálu	25
1.6.7 Cestovní ruch.....	25
1.6.8 Veřejná správa.....	25
1.7 Nástroje rozvoje regionu	26
1.8 Nástroje pro rozvoj cestovního ruchu v regionu	28
1.9 Postavení cestovního ruchu v regionu	28
1.10 Přínosy cestovního ruchu pro region	29
1.11 Negativní dopady rozvoje cestovního ruchu v regionu.....	30

2 INFRASTRUKTURA CESTOVNÍHO RUCHU	32
2.1 Pojem destinace	32
2.2 Pojem infrastruktura cestovního ruchu	33
2.2.2 Doprovodná infrastruktura	35
2.2.3 Cestovní kanceláře a turistická informační centra	35
2.2.4 Významné kulturní a společenské akce v regionu.....	36
2.5 Pojem suprastruktura cestovního ruchu	36
2.5.1 Ubytovací zařízení	36
2.5.2 Gastronomická zařízení	37
2.6 Všeobecná infrastruktura	37
3 INFRASTRUKTURA ZVOLENÉHO MIKROREGIONU ORLICKO	38
3.1 Vymezení regionu.....	38
3.2 Popis oblasti po stránce	38
3.2.1 Geografické.....	38
3.2.2 Historické.....	39
3.2.3 Ekonomické	40
3.2.4 Kulturní.....	42
3.2.5 Stavů životního prostředí	44
3.3 Sdružení obcí Orlicko.....	47
3.3.1 Vznik a vývoj daného území	47
3.3.2 Současnost.....	48
3.3.3 Členské obce a města Sdružení Orlicko.....	49
3.3.4 Potenciál cestovního ruchu	54
3.4 Základní a doprovodná turistická infrastruktura.....	56
3.4.1 Ubytovací zařízení	56
3.4.2 Hostinská a stravovací zařízení.....	58
3.4.3 Cyklistická doprava – cyklistické trasy a stezky	58

3.4.4 Dopravní a technická infrastruktura v kontextu cestovního ruchu.....	60
3.4.4.1 Silniční doprava	60
3.4.4.2 Železniční.....	62
3.4.4.3 Letecká doprava	63
3.5.4 Kulturně-rekreační zařízení	63
3.5.5 Sportovně-rekreační zařízení.....	64
3.5.6 Cestovní kanceláře a informační centra.....	68
3.5.7 Významné kulturní a společenské akce v regionu.....	69
4 VYHODNOCENÍ SILNÝCH A SLABÝCH STRÁNEK V MIKROREGIONU ORLICKO	70
4.1 SWOT analýza	70
4.2 Vnitřní analýza - silné a slabé stránky	71
4.3 Vnější analýza – příležitosti a ohrožení	72
4.4 Využití SWOT analýzy	73
4.5 Silné stránky infrastruktury cestovního ruchu mikroregionu.....	73
4.6 Slabé stránky infrastruktury cestovního ruchu mikroregionu.....	78
4.7 Příležitosti infrastruktury cestovního ruchu mikroregionu	80
4.8 Hrozby infrastruktury cestovního ruchu mikroregionu.....	83
5 DOPORUČENÍ ZMĚN VE ZVOLENÉM MIKROREGIONU	85
5.1 Vyhodnocení SWOT analýzy.....	85
5.2 Rozvojové oblasti Mikroregionu Orlicko	85
5.2.1 Rozvoj nenáročné cykloturistiky, pěší turistiky pro rodiny s dětmi a seniory a rozšiřování běžkařských tratí	85
5.2.2 Využití postavy J. A. Komenského a s ním spojené založení Jednoty bratrské pro rozvoj území a vytvoření poznávacích pobytů (pěší a cykloturistika – vše s J. A. Komenským).....	86
5.2.3 Vytvoření nových atraktivit s poznávacím a zábavně poznávacím zaměřením	86
5.2.4 Rozvoj propagace a informačního systému	86
5.2.5 Rozvoj sportovního vyžití	86
5.2.6 Vytvořit nabídku poznávacích a naučných tras i stezek.....	87

5.2.7 Vytvořit zázemí pro prezentaci sakrálních památek v mikroregionu a jejich regenerace ...	87
5.2.8 Zatraktivnění vodních toků a vodních ploch – Tichá a Divoká Orlice, Pastvinská přehrada	87
5.2.9 Vytvořit produkty a produktové balíčky pro aktivní pobyty v mikroregionu spojené	87
s využitím potenciálu pro pěší turistiku, cykloturistiku, sjezdové a běžecké lyžování	87
5.3 Návrhy produktových balíčků.....	87
5.3.1 Hlavní cílové skupiny podle místa původu:	88
5.3.2 Hlavní cílové skupiny podle motivace:	88
5.3.3 Hlavní cílové skupiny podle statutu:	88
Závěr.....	108
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ.....	111
Seznam obrázků:	114
Seznam tabulek:	116

Úvod

V současné době je cestovní ruch považován za neodmyslitelnou součást moderní společnosti a jeho význam roste společně s objemem volného času. Tvoří také nedílnou součást hospodářství státu. Objevuje se v oborech jako je ekonomika, ekologie, kultura i politika státu.

Odvětví cestovního ruchu zaměstnává v posledních letech stále více obyvatel, přispívá k rozvoji méně rozvinutých oblastí, zkvalitňuje služby a má významný dopad na příjmy místních rozpočtů a investičních aktivit v regionu.

Základním předpokladem efektivního rozvoje cestovního ruchu je vedle primárních atraktivit území také úroveň jeho vybavenosti základní a doprovodnou turistickou infrastrukturou a nabízenými službami.

Hlavním úkolem turistické infrastruktury je utváření věcných předpokladů na zabezpečení účasti obyvatelstva na cestovním ruchu a zajištění tvorby a realizace služeb.

Nabídku je potřeba přizpůsobit potřebám zákazníků a trendu dnešní doby, kdy se prodlužuje lidský věk a roste životní úroveň. Tuto nabídku tvoří zejména služby ubytovací, stravovací, dopravní, informační, kulturní a mnoho dalších.

Téma diplomové práce jsem zvolila nejen pro svůj zájem o cestovní ruch, ale také proto, že cestovní ruch představuje významný a v posledních desetiletích prudce se rozvíjející fenomén spojený s pozitivními pocity a zážitky. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla soustředit svou pozornost na infrastrukturu cestovního ruchu v Mikroregionu Orlicko, který má významný potenciál pro rozvoj cestovního ruchu.

Tato diplomová práce je rozdělena do dvou částí. První část je věnována nejen obecné charakteristice a vymezením pojmů region a cestovní ruch, ale také k popisu regionálního rozvoje, regionální politiky a nástrojů rozvoje regionu. Dále je popsána infrastruktura cestovního ruchu, základní údaje o Mikroregionu Orlicko, jeho členských obcích a městech a poté vymezena infrastruktura ve zvoleném Mikroregionu Orlicko. Ve druhé části je zhodnocen potenciál Orlicka pomocí SWOT analýzy, kde jsou shrnuty pozitivní a negativní stránky mikroregionu. Jsou zde také obsaženy vlastní návrhy na možnost rozvoje Orlicka, tak aby se mohl stát atraktivní a konkurenceschopnou turistickou destinací, která uspokojí nároky všech návštěvníků.

Zdrojem informací pro tuto práci byla převážně odborná literatura. Dále byly využity informace z webových stránek, časopisových článků a analýzy dat.

Cílem této práce je stanovit rozvojové aktivity a navrhnout produkty a produktové balíčky pro aktivní pobyty, díky kterým bude zvýšena atraktivita a návštěvnost Mikroregionu Orlicko. Za tímto účelem diplomová práce obsahuje obecný popis infrastruktury cestovního ruchu a informace o jednotlivých obcích a městech Mikroregionu Orlicko. Na základě těchto informací zjistit, zda jsou jednotlivé oblasti mikroregionu na vyhovující a dostačující úrovni a které oblasti je nutné vylepšit a rozvíjet. V neposlední řadě je zpracována SWOT analýza.

1 NÁSTROJE ROZVOJE REGIONU

1.1 Region – jeho význam, struktura, hranice, hierarchie a řád

1.1.1 Vymezení pojmu REGION – příklady

- ❖ Region je komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry¹
- ❖ Region je sociálně geografický subsystém – současné sociálně geografické systémy jsou výsledkem formování nové geografické organizace společnosti²
- ❖ Územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle Zákona o podpoře regionálního rozvoje³

Region představuje určitou vymezenou oblast – území v rámci státu, která je specificky vymezena – geograficky, institucionálně, správně apod. Geografické regiony mohou být určeny buď politicky, jako administrativní jednotka, nebo mohou vzniknout přirozeně, jako kulturní, či národnostní nebo náboženský celek. Regiony jako územní celky ve shodě s územním uspořádáním veřejné správy mohou nést různá označení, například v České republice rozumíme pod pojmem region vyšší územně samosprávný celek, tj. kraj. Ve Velké Británii, Irsku, Dánsku či Švédsku hrabství, v Belgii, Nizozemí, Itálii a Španělsku provincii. Součástí každého regionu jsou jednotlivé municipalita – obce.

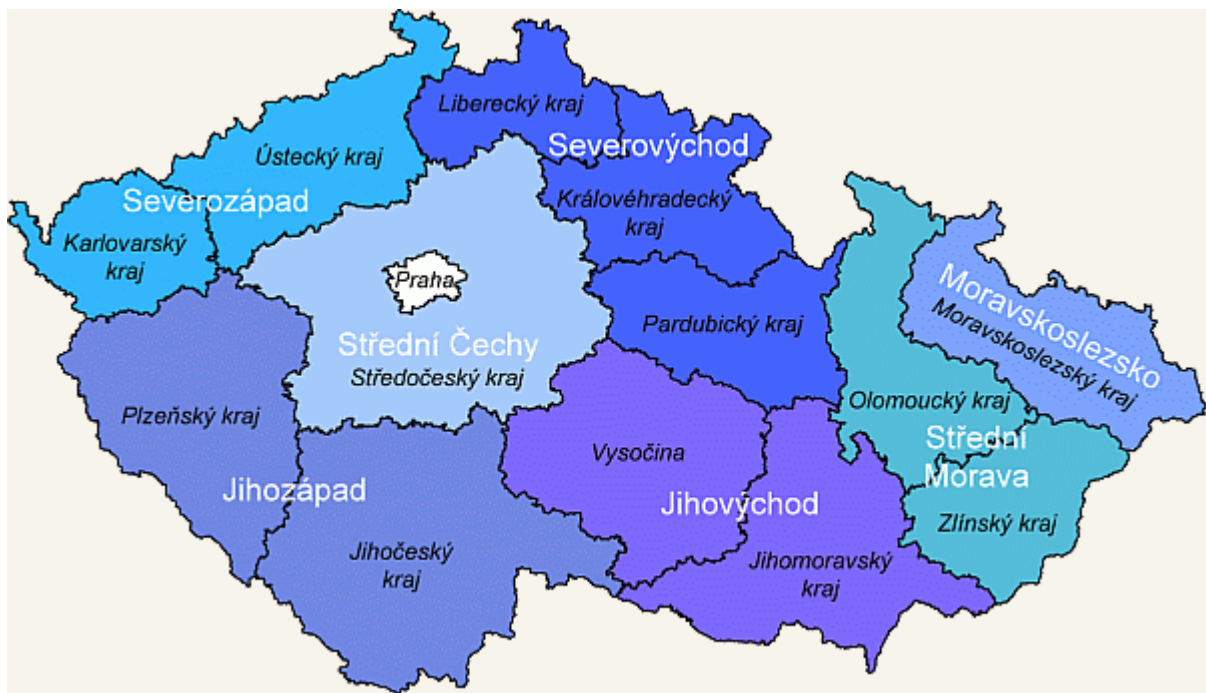
Česká republika byla na základě regionálního statistického členění EU rozdělena na regiony NUTS⁴. Celá Česká republika tak tvoří region na úrovni NUTS I, který se dále dělí na 8 tzv. regionů soudržnosti (NUTS II), 14 krajů (NUTS III), okresy (NUTS IV) a obce (NUTS V).

¹ Mates, P., Wokoun, R., Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy, 2001

² Hudečková, H., Lošťák, M., Ševčíková, A., Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova, 2007

³ Zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 138/2006 Sb., a zákona č. 186/2006 Sb.

⁴ NUTS – nomenklaturní územní statistická jednotka (z francouzského označení)



Obrázek č. 1: Skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II)

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz

1.1.2 Struktura regionů

Důležitým rysem regionů je jejich struktura. Na základě struktury jsou většinou rozlišovány dva základní typy geografických regionů:

- **homogenní regiony**
- **heterogenní regiony**

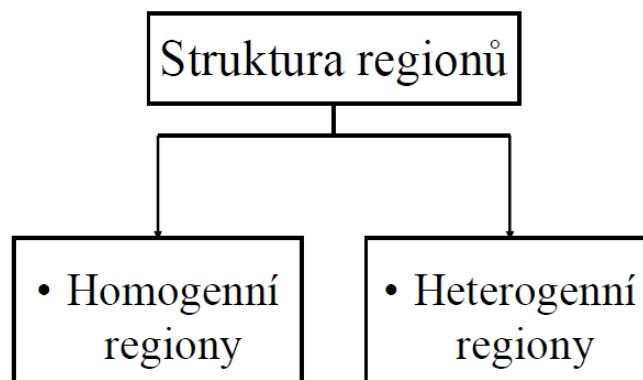
Definování **homogenních** regionů není zaměřeno na zjištění vzájemných vztahů, ale na nalezení shody. Homogenní regiony jsou vnitřně stejnorodé. Jsou vymezeny na základě určité vlastnosti nebo znaku, který je typický pro celé území regionu. Častěji se s nimi pracuje ve fyzické geografii (např. regiony klimatické, geomorfologické), ale mohou vyjadřovat také socioekonomickou realitu (průmyslové regiony, turistické destinace, rozvinuté či zaostalé regiony apod.).

Heterogenní regiony (nehomogenní, nodální, spádové, uzlové, funkční) jsou různorodé z hlediska vlastností a jednotné ve vztahu jejich vnitřní struktury nebo organizace (funkční jednotnost). Sestávají se z jádra (centra, uzlu, nodálního střediska) nebo i z několika nodálních center a zázemí (periferie, spádové oblasti).

Příkladem heterogenních regionů mohou být tzv. spádové regiony. Jsou to vymezené oblasti, ze kterých jezdí lidé nakupovat do určitého obchodního domu, dojíždějí za prací, do škol či za

službami, které jsou poskytovány centrálním městem. Podobné heterogenní regiony jednoho typu mohou ležet vedle sebe nebo obklopotvat heterogenní regiony jiného typu.

Doprava a ostatní druhy přemíst'ování, které zahrnují pohyb obyvatelstva a zboží, jsou hlavním rysem heterogenního regionu. Jeho hranice probíhají tam, kde mizejí nebo relativně slábnou vazby s vlastním centrem ve vztahu k jinému vnějšímu centru.



Obrázek č. 2: Struktura regionů

Zdroj: www.mmr.cz

1.1.3 Hranice regionů

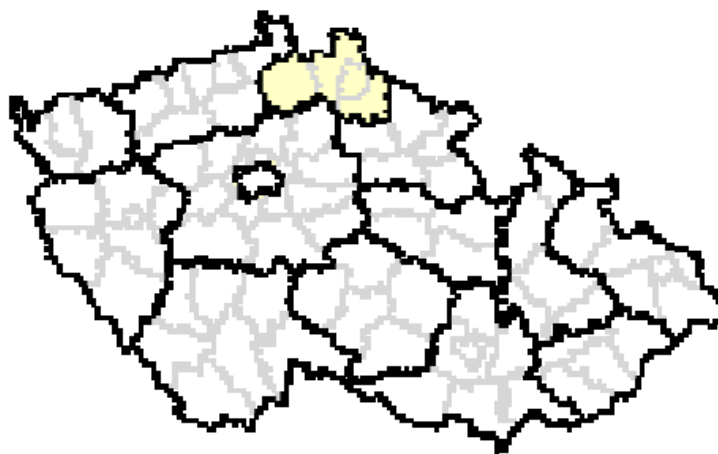
Hranice homogenních regionů procházejí tam, kde jsou charakteristické rysy sousedících regionů nejméně významné a navzájem se spojují. Hranice nehomogenních regionů vedou mezi gravitačním působením sousedních center. V přírodě jsou hranice různého charakteru, mohou být ostré i neostré. Hranice mezi regiony, které vznikly z činností člověka, jsou většinou ostřejší než přírodní hranice. Nicméně většina hranic regionů nemá ráz náhlých přechodů. Okrajové zóny regionů se liší velmi různorodými přechody, posunem nebo propletením složek.

1.1.4 Hierarchie a řád regionů

Jedním z nejdůležitějších úkolů při zkoumání regionální struktury je určení řádu a hierarchie regionů. Regiony můžeme klasifikovat do čtyř stupňů - vyššího, nižšího, nejnižšího řádu a střediska pomocná. Střediska vyššího řádu mají větší výběr zboží a služeb, oproti střediskům nižšího řádu. Středisek nejnižšího řádu je přirozeně nejvíce. Region, kterému střediska poskytují služby, je označen jako zázemí centrálních míst. Zázemí, které je u středisek vyššího i nižšího řádu, je definováno vztahem město - zázemí. Zázemí pro zboží vyššího řádu

(např. nákladní auta, traktory) jsou větší než zázemí pro zboží nižšího řádu (např. elektrospotřebiče). Všechna místa vyššího řádu obsahují všechny funkce středisek nižšího řádu. V praxi je obvykle používáno jednoduché označení různých řádů regionů: mikroregiony, mezoregiony a makroregiony. Někdy je též použito názvu subregion k vyjádření hierarchické podřízenosti. V rámci uvedených řádů regionů se mohou dále rozlišovat různé stupně, např. mikroregion I. stupně nebo 2. stupně. Toto označení řádů je obecné a používá se v konkrétních případech různě (pro vymezení regionů různých měřítek).

Regionální struktura ČR - Mikroregiony



Obrázek č. 3: Mikroregiony

Zdroj: www.businessinfo.cz

Regionální struktura ČR - Mezoregiony



Obrázek č. 4: Mezoregiony

Zdroj: www.businessinfo.cz

Regionální struktura ČR - Makroregiony



Obrázek č. 5: Makroregiony

Zdroj: www.businessinfo.cz

1.2 Regionální rozvoj

Řešení otázek regionálního rozvoje na odborné úrovni je poměrně novou záležitostí.

Regionální rozvoj je souborem procesů, které probíhají uvnitř regionů a které se týkají pozitivních ekonomických, sociálních, environmentálních a jiných proměn regionu. Kromě toho vedou ke zvyšování konkurenceschopnosti regionů, životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. Nejde, ale o dosažení stejné ekonomické a sociální úrovně na celém území. Naopak. Mírné rozdíly mezi regiony jsou žádoucí, jelikož podněcují zdravou konkurenci mezi regiony. Vymezené území by ale mělo dosahovat úrovně, která odpovídá místním potřebám a podmínkám.

V obecné rovině můžeme rozvoj stanovit jako „proces pozitivních změn, zpravidla jde o zlepšení kvantitativních (extenzivní rozvoj), ale především kvalitativních (intenzivní rozvoj) charakteristik dané oblasti (nejčastěji přírodní a sociálně-ekonomické oblasti). Je třeba odlišit od sebe posouzení toho, jak se zlepšilo naplnění kvantitativních charakteristik (délka vybudovaných komunikací, vybudování ubytovacích kapacit apod.), od toho, jakých cílů (dopadů) mělo být dosaženo realizací jednotlivých aktivit (zlepšení dopravní dostupnosti – zrychlení dopravy, usnadnění dojížděky za prací, zajištění průjezdnosti pro různé typy vozidel; zkvalitnění podmínek pro rozvoj cestovního ruchu – zkvalitnění poskytovaných služeb, zajištění potřebné infrastruktury cestovního ruchu, prodloužení doby pobytu hostů atd.).“

Konkrétní představa o žádoucím rozvoji je spojena s vnímáním jednotlivých proměn ze strany příslušných aktérů (obyvatelé, podnikatelé, političtí představitelé, úředníci veřejné správy atd.). Rozvoj se stává čistě subjektivní veličinou, která se odvíjí od hodnotové orientace občanů, lokálních autorit apod. Směřování rozvoje se odvíjí od místních zdrojů a rozvoj získává obrysy přeměnou zdrojů na rozvojové potenciály.

Rozvoj bývá mnohdy zjednodušován a zaměňován za růst. Regionálním růstem se rozumí zvýšení celkového produktu regionu v daném časovém období, regionální rozvoj je oproti tomu představován celým souborem procesů, které probíhají uvnitř regionu. Růst vede k polarizovanému rozvoji a regionální rozdíly spíše zvětšuje.⁵

⁵ zpracováno dle: Metodická podpora regionálního rozvoje-<http://www.regionálnírozvoj.cz/>

1.3 Regionální politika

Regionální problémy byly odjakživa vnímány obyvatelstvem, odborníky a vládami a samosprávou. Regionální problémy mohou být zapříčiněny celou řadou faktorů ekonomické i neekonomické povahy. Mezi hlavní faktory můžeme řadit poměrně nízkou mobilitu pracovní síly a kapitálu, geografické faktory, především geografická odlehlost a nedostatečné přírodní zdroje. Dalšími významnými faktory jsou například nevyhovující ekonomická struktura regionu, dále institucionální a psychologické faktory.

Na nerovnoměrném regionálním rozvoji se také podílejí sekundární faktory, například vnější ekonomika, demografická situace, rigidita nákladů a cen, regionální rozdíly v inovacích a celá řada dalších faktorů.

Diference a nerovnosti jsou obecně důležitým podnětem společenského vývoje a jejich existence je žádoucí a nezbytná. Přesto však příliš velké rozdíly mezi regiony nepůsobí stimulačně a mohou mít neblahé ekonomické i závažné sociální a politické důsledky, a proto jsou obvykle považovány za negativní.

Veliké diference v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů mohou významně ovlivnit i celkový hospodářský rozvoj státu, včetně vyvolání sociálního napětí až politických konfliktů. Díky tomu se v řadě zemí začala uplatňovat regionální politika, jejímž hlavním cílem bylo vytvořit předpoklady pro zmírnění či dokonce odstranění nadměrných rozdílů v rozvoji jednotlivých regionů v rámci státu a současně přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti jak regionů, tak hlavně celé národní ekonomiky.⁶

Definice regionální politiky

Definic regionální politiky je celá řada. Žádná z nich, ale nebyla uznána jako všeobecně přijatelná. Přesto lze velmi obecně regionální politiku definovat jako soubor cílů, opatření a nástrojů, které vedou ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.

⁶ zpracováno dle: Wokoun, R. a kolektiv. Regionální rozvoj, 2008

Regionální politika tedy znamená konkrétní projev úsilí společnosti a snížení, případně změnu velikosti regionálních rozdílů. Rozdíly v socioekonomické vyspělosti regionů nejsou ovšem jediným důvodem pro existenci regionální politiky. Regionální politiku je potřeba chápat jakou součást souboru ekonomických, sociálních i ekologických politik, pomocí nichž se státy snaží dosáhnout národních cílů.

Regionální politiku nelze považovat za nějakou „módní“ záležitost, ale za nezbytnost, protože se vždy v určitém období vyskytnou odvětví, která budou stagnovat. Budou tedy existovat postižené a méně rozvinuté regiony. Je nutné také vzít v úvahu, že rozmístění, které je optimální z hlediska podnikatele, nemusí být shodné s optimální lokalizací z pohledu makroekonomického. Je zapotřebí dosáhnout kompromisu mezi veřejnými zájmy a potřebami firem. Regionální politika by se tedy neměla provádět nejen v zájmu méně rozvinutých regionů, ale též v zájmu přesycených regionů, kde se hospodářský rozvoj dostává stále více do rozporu s přírodou.⁷

1.4 Státní politiky a regionální rozvoj

1.4.1 Politika cestovního ruchu

Cestování a cestovní ruch jsou aktivity, jejichž souhrn představuje jedno z největších světových ekonomických odvětví a stává se stále významnějším faktorem regionálního rozvoje. Jedná se o oblast ekonomiky, která je významně fixována na místo (region) svého vzniku (destinaci cestovního ruchu), čímž podporuje stabilitu regionálních a místních ekonomik.

Cestovní ruch je největším tvůrcem pracovních míst a významným stimulem investičních aktivit. Cestovní ruch má průřezový charakter a zasahuje do mnoha odvětví národního hospodářství. Proto je velice obtížné kvantifikovat celkový ekonomický přínos pro danou zemi.

Politika cestovního ruchu jako součást hospodářské politiky představuje záměrnou a soustavnou činnost, která směřuje k obecně definovanému cíli zvyšování blahobytu země a lidí naplňováním cílů a která spočívá v komplexním plánování, usměrňování a tvorbě cestovního ruchu prostřednictvím různých nástrojů a nositelů (státních a soukromých). I když

⁷ zpracováno dle: Wokoun, R. a kolektiv. Regionální rozvoj, 2008

je politika cestovního ruchu nedílnou součástí hospodářské politiky, nespádají její cíle jen do oblasti ekonomické, ale vzhledem k povaze produktu i do oblasti společenské a ekologické.

V posledních letech se zvyšuje důležitost cestovního ruchu v regionální politice. Vysoká dynamika růstu cestovního ruchu v daném regionu může účinně napomáhat regionům se strukturálními problémy, protože představuje oblast ekonomiky, kde je možné předpokládat stabilní ekonomický vývoj bez významných cyklických problémů. Tím cestovní ruch vytváří ekonomické prostředí, které je odolnější vůči strukturálním problémům. Pro regiony ekonomicky slabé je zejména důležitý multiplikační efekt cestovního ruchu, neboť znásobuje kvantitativní růst daného regionu. Cestovní ruch dokáže při poměrně nízkých investičních nákladech vytvářet pracovní místa, a proto může být využit pro řešení problémů regionů, které se potýkají s vysokou nezaměstnaností.

Dotační programy, které napomáhají podpoře cestovního ruchu, jsou často významným nástrojem regionální politiky. Z toho důvodu je oblast cestovního ruchu vždy významnou součástí Strategie regionálního rozvoje, Národního rozvojového plánu, regionálních rozvojových strategií a v neposlední řadě programů rozvoje krajů a strategií rozvoje měst a obcí.

Je patrné, že nesprávně chápaná politika cestovního ruchu může vést ke konfliktním situacím mezi ekonomickými cíli na jedné straně a ekologickými nebo společenskými cíli na druhé straně. Při tvorbě politiky cestovního ruchu a stanovování cílů je nutné zohlednit všechny oblasti.

Cestovní ruch se postupně prosazuje jako specifické hospodářské odvětví. Potřebný udržitelný rozvoj cestovního ruchu by měl vycházet ze souladu a spolupráce nejen veřejného, soukromého a neziskového sektoru, ale i z potřeb účastníků a tradic. Měly by být využívány moderní metody regulace, plánování, monitorování, využívání informačních a komunikačních technologií s občanskou účastí.⁸

Definice cestovního ruchu

Definovat pojem „cestovní ruch“ není lehké. Definic existuje velké množství. Pojem cestovní ruch (CR) lze definovat jako komplexní společenský jev, který zahrnuje více aktivit a

⁸ zpracováno dle: Wokoun, R. a kolektiv. Regionální rozvoj, 2008

procesů. Jsou to nejen aktivity samotných návštěvníků, ale také aktivity budování a provozování zařízení se službami pro tyto návštěvníky, dále aktivity spojené s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch a konečně politické a veřejně - správní aktivity. Cestovní ruch tedy ovlivňuje návštěvníky, poskytovatele služeb, tranzitní destinace a destinace, v nichž je cestovní ruch realizován.⁹

Jednou z obecně uznávaných definic je definice WTO¹⁰, podle níž lze cestovní ruch charakterizovat jako „činnost lidí, spočívající v cestování a pobytu v místech mimo místa jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho uceleného roku za účelem využití volného času, obchodu a jinými účely“.

1.5 Vztah regionální politiky a politiky cestovního ruchu

Regionální politika je chápána jako koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů, jejímž cílem je přispívat k vyváženému a harmonickému rozvoji jednotlivých regionů ČR, ke snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a ke zlepšení regionální hospodářské struktury.¹¹ Politika cestovního ruchu je považována za součást regionální politiky. Cestovní ruch jako stále významnější faktor regionálního rozvoje má bezesporu šanci přispět k dosažení cílů regionální politiky, avšak vzájemný vztah regionální politiky a politiky cestovního ruchu v konkrétním regionu je určen strukturou místní ekonomiky.

Politika cestovního ruchu je řízena či ovlivňována celou řadou skupin či společenství. Tato společenství je možné rozdělit na:¹²

- veřejně – právní instituce (Evropská unie, stát, obce),
- soukromě – právní instituce (profesní svazy, zájmová sdružení, mezinárodní organizace),
- dobrovolné zájmové skupiny a akční sdružení (místní hoteliéři apod.).

Při zasahování do politiky cestovního ruchu používají tyto skupiny nejrůznější nástroje. Lze je členit na:¹³

- ekonomické (dotace, daňové zvýhodnění),
- legislativní (zákony, nařízení),

⁹ Pásková, M., Zelenka, J. Cestovní ruch – výkladový slovník, 2002

¹⁰ WTO - WTO - World Tourism Organization- mezinárodní organizace, jejímž úkolem je podpora a rozvoj turismu.

¹¹ Zásady regionální politiky vlády, přijaté usnesením vlády ČR č. 235 ze dne 8.4. 1998.

¹² Němčanský, M. Odvětví cestovního ruchu

¹³ Vystoupil, J., Šauer, M. Základy cestovního ruchu, 2005.

- informační (ovlivňování veřejného mínění),
- institucionální a administrativní (institucionální zajištění),
- nástroje strategického plánování (strategické a programové dokumenty),
- výzkum a vývoj (rozvoj poznatků),
- vzdělávání a osvěta,
- mezinárodní spolupráce.

Používání výše uvedených nástrojů a ovlivňování politiky cestovního ruchu by mělo být realizováno koordinovaně. Důvodem je nejen fakt, že CR je ovlivňován větším počtem veřejných politik (např. zahraniční, dopravní, politikou životního prostředí, prostorovým plánováním), ale i vlastní povaha služeb v CR.

1.6 Hlavní faktory regionálního rozvoje

Základem pro účinnou regionální politiku je analýza významných faktorů regionálního rozvoje, tj. identifikace klíčových determinantů, které mají stimulační dopady na regionální rozvoj. Je patrné, že faktory regionálního rozvoje jsou v čase variabilní, což souvisí na jedné straně se stupněm poznání socioekonomických procesů, na druhé straně podléhají změnám z důvodu vývoje struktur a jejich vzájemného působení.

Tyto faktory jsou rozvojovým potenciálem regionů a tvoří je:

- přírodní zdroje a přírodní prostředí jako dlouhodobé determinanty regionálního rozvoje,
- hmotné faktory v podobě jejich produkčního potenciálu a infrastruktury,
- nehmotné faktory především inovace a schopnost jejich vytváření a šíření, dostupnost a účinné využití informační a komunikační technologie (ICT), institucionální prostředí,
- lidské zdroje s příslušnou úrovní dovedností a odborného vzdělání.

Z vývoje české společnosti a poznání socioekonomických procesů, které lze porovnat s dosaženou úrovní v nejvyspělejších zemích světa, ale zejména empirické poznatky z posledních několika let potvrzují, že významným faktorem regionálního rozvoje postindustriální společnosti jsou lidské zdroje.

1.6.1 Lidé

Z hlediska demografického vývoje pokračuje nepříznivý trend poklesu přirozeného přírůstku.

1.6.2 Osídlení

Sídelní struktura České republiky je ovlivňována celou řadou faktorů, jejichž význam se v čase mění. Z hlediska strategie regionálního rozvoje má sídelní struktura a trendy jejího vývoje význam nejen při formulaci konkrétních opatření, ale i v legislativní oblasti a v systému financování obcí. Česká republika je typická rozdrobenou sídelní strukturou s historicky daným vysokým počtem obcí.

1.6.3 Ekonomika regionů

Ekonomická efektivita a regionální konkurenceschopnost jsou důležitým faktorem rozvoje regionů. Konkurenceschopný region je přitažlivý. Přitahuje investice, znalosti, charakteristickým rysem je lokalizace firem a imigrace.

1.6.4 Technická a dopravní infrastruktura

Z hlediska přístupu k energii lze v České republice konstatovat uspokojivý stav, pokud jde o zásobování energiemi. I přes velké dovozy (prakticky 100% dovozy kapalných a plyných a jaderných paliv) zůstává Česká republika značným exportérem energie. Kvalitní dopravní infrastruktura je jedním z limitujících faktorů rozvoje národního hospodářství a tím i regionálního rozvoje, neboť umožňuje mobilitu výrobních faktorů. Je evidentní, že s postupující globalizací její význam roste.¹⁴

1.6.5 Krajinový potenciál a ochrana životního prostředí

Přírodní podmínky jsou jedním z nejdůležitějších faktorů, které určují funkční využití území pro cestovní ruch. Jednotlivé složky přírodního prostředí stanovují kvalitu přírodního prostředí a rozhodují o lokalizaci dílčích aktivit (například cestovního ruchu) v území. Přírodní atraktivita území je určována kontrastními formami reliéfu, klimatem, hydrologickými poměry a rozmanitostí fauny a flóry. Přírodní prostředí území České republiky je charakterizováno poměrně různorodým reliéfem.

Stav životního prostředí v České republice se zlepšuje vlivem poklesu produkce v části průmyslových odvětví s nejvyššími zplodinami a také v důsledku investic do zařízení na

¹⁴ zpracováno dle: BusinessInfo.cz -<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/regionalni-informace/1000437/>

ochranu životního prostředí – využívání technologií k omezování emisí znečišťujících látek do ovzduší, výstavba čističek odpadních vod, apod.

1.6.6 Využití kulturního potenciálu

Kultura představuje důležitý potenciál regionálního rozvoje České republiky. Výsledkem historického vývoje v prostoru České republiky je skutečnost, že jako „kultura“ není obvykle chápána pouze umělecká činnost nebo její výsledky, ale i poznávací, osvětové, zájmové a vzdělávací aktivity, stejně tak i spolková činnost, tradice a zvyky, dokonce i přírodní a urbanizované prostředí individuálního života. V pojmu kultura jsou proto zahrnuty činnosti knihoven, muzeí, galerií a divadel. Dále pak nabídka kulturních, společenských, vzdělávacích programů různých typů kulturních domů a středisek, činnosti dobrovolných občanských aktivit (zájmových či amatérských sdružení), nevládních neziskových organizací ale i městské slavnosti, festivaly, atd.

Kultura je velmi strukturovanou oblastí rozdílných individuálních, skupinových i společenských zájmů, aktivit a činností, která přispívá k identifikaci a rozvoji jednotlivce a současně k integraci občanské společnosti, významná je její sociální a komunikační funkce.

1.6.7 Cestovní ruch

Cestovní ruch představuje jedno z nejdynamičtěji se rozvíjejících odvětví u nás a stává se stále významnějším a nepostradatelnějším faktorem regionálního rozvoje v řadě českých regionů i celé ekonomiky. V České republice se podíl cestovního ruchu na HDP pohybuje na úrovni 4 %, příjmy z celého odvětví čítají přes 100 mld. Kč a v ekonomice cestovního ruchu je dle relevantních odhadů zaměstnáno okolo 13 % obyvatelstva.

Česká republika má značný historický, přírodní a kulturní potenciál. Díky vysoké hustotě kulturních památek a přírodním podmínkám, spolu s výhodnou polohou ve středu Evropy má velmi dobré předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Na druhé straně je cestovní ruch v ČR charakterizován nedostatečnou úrovní materiální základny a nižší úrovní jejího využívání pro ekonomický a sociální rozvoj území. Přetrvává nízká kvalita základní a doplňkové infrastruktury cestovního ruchu.

1.6.8 Veřejná správa

I v rámci národní ekonomiky existuje řada oblastí, které svým způsobem určují regionální rozvoj. Legislativní rámec, systém veřejné správy, daňová soustava a celoplošné sektorové a resortní politiky, v kombinaci s vnitřními podmínkami jednotlivých regionů a jejich

schopnostmi reakce na tyto vnější podněty, mohou být příčinou nerovnovážného rozvoje a vzniku regionálních disparit.¹⁵

1.7 Nástroje rozvoje regionu

Nástroje rozvoje je možné všeobecně nazvat jako pomůcky k výkonu, podpoře nějaké činnosti. V souvislosti s regionálním rozvojem lze označení nástroj definovat jako obecný pojem pro všechny prostředky, které přispívají k dosažení rozvojových cílů daného území.

Existuje velké množství jednotlivých pohledů na nástroje rozvoje regionů, resp. rozvoje jednotlivých sektorů či konkrétních oblastí, přesto základní klasifikace dle charakteru nástrojů je obecně přijímána. Nejvýznamnějšími dvěma skupinami nástrojů rozvoje jsou nástroje finanční a nástroje nefinanční, případně regulativní.

❖ Nástroje nefinanční:

- administrativní nástroje (zejména legislativa),
- institucionální nástroje (instituce, strategické plánování, programování, řízení rozvoje),
- věcné a jiné nefinanční nástroje (poradenství, propagace).

❖ Nástroje finanční:

- neinvestiční a investiční pobídky (dotace, granty, úvěry, záruky),
- kapitálové podílňictví,
- daňová zvýhodnění (daňové prázdňiny, slevy na daních),
- rozpočtová zvýhodnění (dotace).

Regionální rozvoj jako proces je souhrnem velkého množství aktivit nevměstnatelného pouze pod hlavičku regionální politiky, která tvoří jádro. Nástroje regionálního rozvoje, uplatnitelné na státní, krajské, obecní úrovni různými typy aktérů, jsou tak mnohem pestřejší. Ve vazbě na uvedené členění navrhuje řešitelský tým GaREP¹⁶ jeho širší interpretaci a rozšíření v následující podobě:

- **administrativní nástroje** (legislativa, závazné procedury, postupy, organizační normy),
- **koncepční nástroje** (strategie, programy, plány, politické deklaráce, územně plánovací dokumenty, pozemkové úpravy),

¹⁵ zpracováno dle: BusinessInfo.cz- www.businessinfo.cz

¹⁶ GaREP – Společnost pro regionální ekonomické poradenství

- **institucionální nástroje** (instituce, spolupráce, regionální management),
- **věcné nástroje** (infrastruktura, poskytnutí prostor, služeb, hmotného plnění, poradenství),
- **sociálně-psychologické nástroje** (vzdělávání, komunikace, motivace),
- **finanční nástroje** (systémy finančních podpor, dotace, granty).

Navržená struktura podrobněji rozvíjí nástroje nefinanční povahy. Je přímo využitelná jako klasifikace nástrojů rozvoje venkova, jako specifické části regionů, resp. regionálního rozvoje.

Orientujeme-li se na obecný charakter uvedených skupin nástrojů, z hlediska směru jejich působení lze ve všeobecné rovině rozlišit regulační a iniciační nástroje. Klasickými regulačními nástroji jsou legislativa či územní plánování, z iniciačních nástrojů lze zdůraznit strategické plánování či dotace. Z hlediska širě dopadu lze dále rozlišovat nástroje univerzální a specifické, kdy jádro první skupiny obvykle tvoří administrativní a institucionální nástroje.

Podstatnou otázkou uplatnění nástrojů rozvoje je vhodnost jejich společného užití k rozvoji území. Je třeba zdůraznit, že pro každou úroveň veřejné správy jsou reálné a vhodné jiné podoby daných nástrojů a že je třeba snažit se o nalezení jejich optimální kombinace pro daný subjekt a dané aplikační území. Na účinnost jednotlivých nástrojů a opatření má vliv řada faktorů, které ve spojení s konkrétními oblastmi mohou nabírat určitá specifika.

Při konkretizaci rozvojových nástrojů ze strany jejich tvůrce je nutné rozlišit vnitřní a vnější způsoby použití těchto nástrojů rozvoje, tj. co by měli dělat samotní aktéři daného regionu a co je nutné učinit zvenku. Nástroje by těmito odlišným úrovním měly být vhodně přizpůsobeny.

Vzhledem k cílům rozvoje regionů je třeba zohlednit nevyváženost míry působení jednotlivých nástrojů na různé složky regionů, kdy soustředění na nejdostupnější nástroje může vést k rozvojovým nepoměrům (např. hospodářská x sociální x environmentální oblast) a k rozvojové deformaci celého území. Rozvíjená území je nutno brát jako provázaný komplex a harmonicky jej rozvíjet ve všech oblastech.

Pro řízení rozvoje území a zajištění funkčnosti jednotlivých rozvojových nástrojů jsou stěžejními prvky:

- rozdělení kompetencí mezi jednotlivými úrovněmi a subjekty veřejné správy,
- vyjasnění práv a povinností jednotlivých aktérů,

- nastavení procesů tvorby a aplikace stejně jako účinků zvolených nástrojů.

Uplatnění těchto prvků vychází v první řadě z existující legislativy, kdy jsou sice rozděleny kompetence a související zásady, ale jednoznačné procesní vymezení je ve vztahu k rozvojové oblasti obcí a regionů nedostačující. Řešení významnějších problémů a skutečně účinná alokace zdrojů jsou tak z velké části závislé na krátkodobých vlivech nejsilnějších aktérů.¹⁷

1.8 Nástroje pro rozvoj cestovního ruchu v regionu

- destinační management – přístup, resp. organizace, která na území regionu plánuje, koordinuje a podporuje rozvoj CR
- strategické plánování
- rozvoj informačního a monitorovacího systému
- územní plánování
- národní a evropské dotační tituly a využívání fundrasingu
- systematický rozvoj primárních zdrojů – rekonstrukce památek a využívání statutu ochrany památek, péče o přírodní zdroje a využívání statutu ochrany území, zápis na Seznam UNESCO

Role veřejného sektoru je v této oblasti zásadní. V rámci své regionální politiky, respektive politiky cestovního ruchu, by měl veřejný sektor vytvářet podmínky pro komplexní rozvoj regionu a měl by zajišťovat především neziskové služby (z ekonomického hlediska nezajímavé pro podnikatelské subjekty), kam patří také ochrana zdrojů, které činí daný region výjimečným.

1.9 Postavení cestovního ruchu v regionu

Cestovní ruch v regionu může být považován za polarizující, indukované, případně neutrální odvětví.

Polarizujícím (hnacím) odvětvím se cestovní ruch v regionu stává v případě, že má přímý vliv na hospodářský a sociální rozvoj regionu. Dále pak výrazně ovlivňuje zaměření i jiných ekonomických aktivit a stává se tak určujícím faktorem ekonomické činnosti. V souvislosti s rozvojem a potřebami cestovního ruchu se v regionu rozvíjejí návazná i podpůrná odvětví,

¹⁷ zpracováno dle: Metodická podpora regionálního rozvoje-<http://www.regionálnírozvoj.cz/>

rozdíví se i spolupráce mezi regiony. Ekonomické podmínky umožňují podnikatelským subjektům, v porovnání s jinými regiony, dosahovat úspor a zvyšovat konkurenceschopnost na rozsáhlých trzích. Region se stává předmětem nabídky na mezinárodních trzích cestovního ruchu (Krkonoše, Šumava, Český Krumlov, Karlovy Vary, Český ráj apod.).

V regionu, kde má cestovní ruch na hospodářský a sociální rozvoj jen zprostředkovaný vliv, je **indikovaným (hnaným) odvětvím**. Znamená to, že rozvoj regionu podněcuje, ale není jejím dynamickým odvětvím (Praha, Jižní Morava, apod.).

V případě, že cestovní ruch nemá v regionu vliv na hospodářský a sociální rozvoj, ale je jeho významným doplňkem, je pro region **neutrálním odvětvím** (Severozápadní Čechy, Plzeňsko, apod.).

Potíží v řízení cestovního ruchu v regionu je skutečnost, že “turistický region” může zahrnovat více municipalit či oblastí. Na řízení cestovního ruchu v regionu by se měly podílet místní samosprávy, zástupci místních obyvatel, akademická obec, obchodní komory, zástupci podnikatelů, popřípadě i stát.

1.10 Přínosy cestovního ruchu pro region

Při dobrém managementu je **cestovní ruch přínosem** pro region zejména v oblasti ochrany životního prostředí, sociálně-kulturní a ekonomické oblasti.

V oblasti ochrany životního prostředí se cestovní ruch stává pro region přínosem zejména, když

- jsou příjmy ze vstupného do národních parků, jeskyň apod. užity na financování ochrany přírody
- daně a poplatky (například poplatky za rybářský a lovecký lístek, lázeňské poplatky, pronájem rekreačních zařízení apod.) pomáhají financovat ochranu přírodních zdrojů
- podporuje uznání důležitosti ochrany životního prostředí veřejností a k výchově místních obyvatel k jeho ochraně
- důsledkem atraktivity přírodního prostředí a přírodních zdrojů pro cestovní ruch je vytvoření národních parků, přírodních rezervací apod.
- vytváří pracovní příležitosti a tím může zabránit zpusťošení přírodního prostředí místními obyvateli (například pytláčení, ilegální kácení lesů apod.)
- usměrňuje a řídí počty návštěvníků v chráněných územích.¹⁸

¹⁸ zpracováno dle: CzechTourism-<http://www.czechtourism.cz/organizace-cestovniho-ruchu/>

Příznivé působení cestovního ruchu v **sociálně–kulturní oblasti** se v regionu projevuje

- vytvářením pracovních míst a podporou sociálního rozvoje, přerozdělením příjmů, zmírňováním chudoby, což má za následek posilování komunity v regionu
- prostřednictvím kulturně – výchovné funkce cestovního ruchu, kdy se lidé kontaktují a vnitřně se navzájem obohacují, více si rozumí a ztrácejí předsudky
- prostřednictvím funkce cestovního ruchu jako mírotvorného činitele
- zvyšováním životního standardu místních obyvatel, kdy mohou využívat zařízení, která jsou vybudovaná pro návštěvníky regionu
- prostřednictvím zachrany kulturních tradic, historie, tradičních řemesel apod.
- zainteresováním místních obyvatel na ochraně přírodních a kulturních hodnot, podněcování jejich pocitů hrdosti na tradice a historii.

V **ekonomické oblasti** je příznivý vliv cestovního ruchu na region výrazný zejména

- v zlepšení platební bilance státu prostřednictvím příjezdového cestovního ruchu (tzv. neviditelný export)
- prostřednictvím daní a poplatků, které zvyšují příjmy do místních i státního rozpočtů
- v oblasti podpory rozvoje malého a středního podnikání
- ve zvyšování zaměstnanosti
- v oblasti podněcování investic do místní infrastruktury (vodovody, kanalizace, elektrifikace, telekomunikace, silniční a železniční sítě, letiště) apod.

1.11 Negativní dopady rozvoje cestovního ruchu v regionu

V souvislosti s uvedeným je možné rozčlenit **tri nejvýznamnější oblasti, na které může mít cestovní ruch v regionu negativní dopad**, a to:

- **životní prostředí** – zejména v případě, kdy počet návštěvníků regionu překročí míru únosnosti a životní prostředí ztratí schopnost vypořádat se s nadměrným využíváním, což může vést nejen k jeho oslabení, ale i k jeho zničení (nejvýraznější se v této souvislosti projevuje neúměrné využívání přírodních zdrojů, znečišťování přírodního prostředí či fyzické znečišťování)
- **sociálně–kulturní oblast** - změní se systém hodnot a chování místních obyvatel, čímž je ohrožen původní způsob života (změny často nastávají i ve struktuře komunity, rodinných vztazích, v tradičním životním stylu a morálce, cestovní ruch může způsobit změny v místní komunitě a hodnotách prostřednictvím přímého a nepřímého kontaktu návštěvníků s obyvateli regionu)

- **ekonomická oblast** - dopady rozvoje cestovního ruchu se v regionu projevují prostřednictvím skrytých nákladů, které vznikají jako následek rozvoje cestovního ruchu, ekonomické závislosti lokální komunity na cestovním ruchu, sezónního charakteru práce, ekonomické krize, vzniku tzv. enklávového cestovního ruchu a vzniku turistických ghett.

V případě „neřízení“ rozvoje cestovního ruchu v regionu mohou negativní vlivy převládnout a ohrozit, respektive vyloučit další rozvoj cestovního ruchu.¹⁹

¹⁹ zpracováno dle: CzechTourism-<http://www.czechtourism.cz/organizace-cestovniho-ruchu/>

2 INFRASTRUKTURA CESTOVNÍHO RUCHU

V současné době je cestovní ruch považován za neodmyslitelnou součást moderní společnosti a jeho význam roste společně s objemem volného času.

Účastník cestovního ruchu přichází do vybrané destinace za účelem uspokojení svých potřeb a požadavků. Turistickou supra a infrastrukturou se rozumí ta část materiálně technické základny, která představuje prostředky ke splnění uvedených požadavků a očekávání. Jedná se zejména o ubytovací a stravovací zařízení, dopravní dostupnost a dopravní sítě, sportovně-rekreační, kulturně-společenská zařízení, informační služby a významné události v mikroregionu.

2.1 Pojem destinace

Destinace cestovního ruchu je přirozeným celkem, který má z hlediska podmínek rozvoje cestovního ruchu jedinečné vlastnosti, odlišné od jiných destinací.

Podle WTO představuje destinace cestovního ruchu místo s atraktivitami a s nimi spojenými zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu nebo skupina vybírá pro svou návštěvu a které poskytovatelé přinášejí na trh.

Za destinaci cestovního ruchu se v širším pojetí považuje cílová oblast v regionu, která je typická významnou nabídkou atraktivit cestovního ruchu a infrastruktury cestovního ruchu.²⁰

V užším pojetí je destinace cestovního ruchu definována jako jeden produkt cestovního ruchu, který je složen z mnoha dílčích produktů (služeb), komponentů. Produktem destinace rozumíme vše, co region nabízí svým obyvatelům, návštěvníkům, podnikatelům a potencionálním investorům a co slouží k uspokojování jejich individuálních i kolektivních potřeb.²¹

Turistická destinace je tedy hlavní lokalitou spotřeby turistických služeb, a tedy umístěním činnosti a místem podnikání v cestovním ruchu. Turisté určují produkt jak podle podniku, který poskytuje službu, tak podle navštívené destinace.²²

Na formování a intenzitu cestovního ruchu má vliv několik faktorů. Mezi ně patří geografická poloha destinace, kterou turisté navštěvují. Významným faktorem je také charakteristika

²⁰ Termíny, definice v CR. Ministerstvo životního prostředí, www.env.cz

²¹ Vajčnerová, I., Kysilková, B., Ryglová, K. Úloha image v destinačním managementu

²² Wokoun, R. a kolektiv. Regionální rozvoj, 2008

místa, rozvinutost infrastruktury. Tyto faktory je možné pojmenovat jako materiálně-technické. Demografickými podmínkami rozvoje jsou věk, zdravotní stav obyvatelstva nebo hustota obyvatelstva. Důležitá je politická situace v zemi, rozvoj cestovního ruchu závisí také na možnostech obyvatelstva z hlediska jejich příjmů a v neposlední řadě na marketingu a celkové propagaci turistických destinací. Určitou nevýhodou cestovního ruchu je, že je citlivý na negativní politické a přírodní vlivy. V oblastech, které jsou zasaženy válkou, postižených častými povodněmi se cestovní ruch rozvíjí je velmi pomalu a těžce.

2.2 Pojem infrastruktura cestovního ruchu

Infrastruktura cestovního ruchu zahrnuje dopravní infrastrukturu, doprovodnou infrastrukturu – například sportovní zařízení a kulturně – společenská zařízení a organizace v CR, zejména cestovní kanceláře a turistická informační centra.

2.2.1 Dopravní infrastruktura

Dopravní infrastruktura tvoří nutnou podmínku realizace cestovního ruchu. Můžeme ji charakterizovat jako služby spojené s přemístěním účastníků cestovního ruchu z místa bydliště do místa realizace cestovního ruchu. Na její kvalitě významně závisí spokojenost účastníků cestovního ruchu, splnění jejich představ, přání a vlastních cílů v místě cestovního ruchu.

Funkce dopravy CR:

- základní předpoklad rozvoje CR,
- překlenuje vzdálenosti mezi místem bydliště občana a místem CR, přivádí tak účastníka k objektům CR a vytváří tak možnost spotřeby v CR,
- služby spojené se zabezpečením vlastní přepravy účastníků a jejich zavazadel,
- poskytování informací o dopravních spojích, rezervování míst, prodej dopravních cenin.

Letecká doprava

Letecká doprava je nejmladším druhem dopravy. V dnešní době představuje neodmyslitelnou součást dopravních služeb, které jsou spojené zejména s mezinárodním cestovním ruchem. Její hlavní výhodou je vysoká rychlost a schopnost dosáhnout vzdálených teritorií ve značně kratší době ve srovnání s ostatními dopravními prostředky. Silný rozvoj letecké dopravy výrazně zvýšil její bezpečnost a pohodlí cestující veřejnosti. Postupně se zvyšovala kapacita a

frekvence letů se přizpůsobila poptávce. Vysoké dopravní náklady se jasně odrážejí v ceně letenek. V současné době vzniká mnoho globálních aliancí.

Vodní doprava

Vodní dopravu můžeme rozdělit na námořní a vnitrozemskou. Ve většině případů je tento druh dopravy součástí vlastní rekreace. Námořní plavby luxusními parníky jsou populární zejména u náročné klientely.

Vnitrozemská vodní doprava je součástí rekreace uvnitř míst cestovního ruchu a je mnohdy spojena s poznáváním daného místa, jeho přírodních krás a kulturně-historických památek.

Silniční doprava

V současné době je silniční doprava považována za nejrozšířenější druh přepravy osob v cestovním ruchu. Její výhodou je schopnost přepravit účastníky cestovního ruchu do míst, které není možné dosáhnout jinými druhy dopravy. Mnohdy je kombinovaná s leteckou, železniční nebo vodní dopravou. Vědecko-technický pokrok umožnil přizpůsobit autobusy potřebám účastníků cestovního ruchu, např.: sklápěcí sedadla, WC, video, klimatizace, občerstvení apod., a tím zvýšil nejen jejich pohodlí, ale i bezpečnost a rychlost přepravy. Kapacitu a frekvenci provozu lze přizpůsobovat podle poptávky, na kterou reagují i ceny. Pro přepravu do míst cestovního ruchu jsou využívány i vlastní dopravní prostředky.

Železniční doprava

Železniční doprava se řadí mezi nejstarší druhy dopravy. Její výhodou je zejména schopnost přepravit velké množství lidí. Dále zajistit dostatečné pohodlí, bezpečnost i rychlost. Mezinárodní vlakové soupravy jsou opatřeny lůžkovými, lehátkovými i restauračními vozy. Hustá železniční síť v řadě zemí umožňuje dosáhnout míst cestovního ruchu za přiměřené ceny.²³

Zvláštní druhy dopravy využívané především účastníky cestovního ruchu

Do této skupiny patří zejména lanovky (pozemní, kabinové, sedačkové), ozubené dráhy (zubačky) a také lyžařské vleky. Tyto druhy dopravy slouží zejména jako sportovně-rekreační zařízení.

²³ zpracováno dle: Indrová, J. a kol.: Cestovní ruch, Praha: Oeconomica, 2009

Všechny druhy dopravy mohou být i vlastním cílem cestovního ruchu. Jedná se kupříkladu o vyhlídkové lety nad středisky cestovního ruchu, projížďky po moři spojené s pozorováním vodních živočichů, jízdy historickým vláčkem apod.²⁴

2.2.2 Doprovodná infrastruktura

Kulturně - společenská zařízení

Kulturně-společenská zařízení v destinaci jsou důležitými složkami produktu. Patří mezi ně například kina, divadla, muzea, zábavní parky.

Sportovně – rekreační zařízení

Sportovně-rekreační zařízení jsou pro turisty nepostradatelné. Doplňují a zlepšují podmínky pro efektivnější využití potenciálu krajiny pro rozvoj cestovního ruchu. Osobám, které pobývají v dané destinaci, nabízí alternativní aktivity, které jsou nezávislé na počasí a tím i sezóně a umožňují tím individuálnější trávení volného času. Orientace na zdravý životní styl, wellness, kulturu těla i ducha, vyžaduje příslušné zázemí.

Sportovní zařízení neslouží výhradně turistům, ale i místním obyvatelům a přispívají tak k širší nabídce možností pro trávení volného času.

Cyklistické stezky, lyžařské vleky, sjezdovky a naučné stezky

Jedná se o nejoblíbenější a nejpřístupnější způsoby aktivního trávení volného času. Podporují zdravý životní styl všech generací.

2.2.3 Cestovní kanceláře a turistická informační centra

Na organizovaném cestovním ruchu se podílejí různé cestovní kanceláře a agentury. Předmětem jejich činností je zprostředkování, organizování a zabezpečení služeb pro návštěvníky destinace. Vystupují jako mezičlánek mezi účastníkem cestovního ruchu a dodavatelem jednotlivých služeb cestovního ruchu. Rovněž důležitým prvkem infrastruktury cestovního ruchu jsou turistická informační centra. Dostatek informací o možnostech trávení volného času a turistické nabídce patří mezi hlavní faktory, které ovlivňují návštěvnost

²⁴ zpracováno dle: Indrová, J. a kol.: Cestovní ruch, Praha: Oeconomica, 2009

daného regionu. Informační centra slouží ke zpracování, vyhledávání, třídění určitých informací, k rezervaci a prodeji vstupenek, výrobě propagačních materiálů, apod.²⁵

2.2.4 Významné kulturní a společenské akce v regionu

Pořádání stávajících i nových pravidelných kulturních a společenských akcí je nutné podporovat a rozvíjet. Vhodně zvolená propagace a marketing mohou značně podpořit návštěvnost oblasti. Zajímavé akce hrají důležitou úlohu v rozvoji cestovního ruchu.

2.5 Pojem suprastruktura cestovního ruchu

Pojem suprastruktura cestovního ruchu označuje zejména ubytovací a hostinská zařízení. Dále sem mohou patřit i cyklistické stezky, lyžařské vleky, sjezdovky a naučné stezky.

Ubytovací kapacity tvoří lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) a lůžka v objektech individuální rekreace (OIR). Mezi objekty individuální rekreace se řadí nejčastěji chaty, zahradní domky, nevyužité byty, chalupy apod., které jsou ve vlastnictví účastníka CR nebo jeho přátel či příbuzných. Hromadná ubytovací zařízení musí disponovat na rozdíl od OIR větším počtem poskytovaných míst než je obvyklé pro jednu rodinnou jednotku.²⁶

2.5.1 Ubytovací zařízení

Ubytovací služby jsou základní podmínkou pro rozvoj cestovního ruchu. Můžeme je charakterizovat jako umožnění přechodného ubytování mimo místo trvalého pobytu. Rozvoj ubytovacích zařízení je spjat s politickými, hospodářskými a sociálními změnami ve společnosti, které ovlivňují pohyb obyvatelstva a působí na vznik různých druhů ubytovacích zařízení.

Mezi první ubytovací zařízení řadíme ubytovací hostince, které vznikaly ve spojitosti s cestováním za obchodem, s rozvojem dostavníkové dopravy, pošty a později železnice. Často se považují za předchůdce hotelů.

Rozvoj cyklistiky a později automobilismu výrazně ovlivnil další rozšíření ubytovacích zařízení. V této době vznikají první seznamy hotelů pro potřeby členů sportovních klubů.

Ubytovací zařízení jsou objekty, prostory nebo plochy, kde je veřejnosti poskytováno ubytování. Jsou součástí základní infrastruktury cestovního ruchu. Často jsou spojena se

²⁵ zpracováno dle: Indrová, J. a kol.: Cestovní ruch, Praha: Oeconomica, 2009

²⁶ Pásková, M., Zelenka, J. Cestovní ruch – výkladový slovník, 2002

stravovacími službami v plném nebo omezeném rozsahu a případně i s poskytováním dalších služeb. Dělí se na celoroční nebo sezónní, hotelového typu a ostatní.

2.5.2 Gastronomická zařízení

Umožňují uspokojování základních potřeb výživy účastníků CR během přepravy i v cílovém místě. Stravování respektive gastronomický zážitek, může být i samotným důvodem pro cestu, např.: oblasti pěstování vinné révy, výroby sýrů, destilátů nebo piva apod. Proto je vysoká úroveň stravovacích služeb podmínkou a zárukou spokojenosti hosta. Mimo to je stravování jednou z nejdůležitějších příjmových složek z hlediska finanční udržitelnosti cestovního ruchu oblasti.

Pro účastníky mezinárodního cestovního ruchu je stravování nejen nasycení, ale i možnost seznámit se s určitým specifickým prvkem kultury daného národa či regionu.²⁷

2.6 Všeobecná infrastruktura

Všeobecná infrastruktura zahrnuje dopravu a dopravní dostupnost, půjčovny automobilů, obchodní síť a síť služeb, technické sítě, zásobování vodou, elektřinou, plynem a likvidaci odpadů.²⁸

²⁷ zpracováno dle: Indrová, J. a kol.: Cestovní ruch, Praha: Oeconomica, 2009

²⁸ Kiráľová, A. Marketing destinace cestovního ruchu, 2003

3 INFRASTRUKTURA ZVOLENÉHO MIKROREGIONU ORLICKO

3.1 Vymezení regionu

Orlicko leží na severovýchodě Pardubického kraje, kam zasahují Orlické hory a podhůří Jeseníků. Nejvyšším bodem celého kraje je Králický Sněžník (1423 m n.m.), který leží v katastru obce Dolní Morava. Jeho vrcholem prochází státní hranice s Polskem a také historická hranice Čech, Moravy a Kladska. Nedaleko vrcholu se nachází pramen řeky Moravy.

Krajina Orlicka se zachovanou přírodou, lesy, řekami, skalami a kulturními památkami má všechny předpoklady pro aktivní trávení volného času v každém ročním období. Nejrozsáhlejším územím této oblasti je Chráněná krajinná oblast Orlické hory.

Celý region Orlicka nabízí nejen nerozsáhlejší chráněné území Chráněnou krajinnou oblast Orlické hory, ale i mnohé přírodní parky, např. Orlice, Jeřáb, Suchý vrch – Bukový hora, Králický Sněžník, na polském území Śnieżnicki Park Krajoobrazowy, Góry Bystrzyckie, Stolowe a Sowie.

3.2 Popis oblasti po stránce

3.2.1 Geografické

Orlicko je území, které se nachází při horních tocích Divoké a Tiché Orlice. Oblast se nachází v severovýchodní části Pardubického kraje při hranicích s Polskem.

Území jako celek vyniká přírodními krásami, které vyplývají z členité morfologie terénu, vysokého podílu lesů, relativně nízké úrovně urbanizace a relativně nenarušeného přírodního prostředí civilizačními vlivy.

Horopisně patří celá oblast Orlicka do Krkonošsko – jesenické subprovincie. Do Orlicka zasahují dvě oblasti a to Orlická a Jesenická. Z oblasti Orlické se pak na území Orlicka nachází nejjižnější část Orlických hor (Bukovohorská hornatina) s nejvyšším vrcholem Suchý vrch (995 m.n. m.), Podorlická pahorkatina v jihozápadní části Orlicka a Kladská kotlina, která zasahuje do Orlicka v oblasti Králík svoji nejjižnější částí. Z oblasti Jesenické to pak je Hanušovická vrchovina s nejvyšším vrcholem Jeřábem (1003 m n.m.) a zejména pak Králický Sněžník se stejnojmenným vrcholem (1424 n.m.), které je třetí nejvyšší pohoří v České republice.

Vodopisně je oblast povodím Labe (Tichá a Divoká Orlice), povodím Moravy. Fenomémem oblasti vedle Orlických hor a Králického Sněžníku jsou pak toky Divoké a Tiché Orlice. Divoká Orlice pramení v rašeliništích pod Bystřickými horami. Na území Orlicka ústí u Zemské brány. Pod Kláštercem nad Orlicí napájí řeka přehradu Pastviny, jednu ze dvou největších rekreačních údolních přehrad Pardubického kraje, která byla v hlubokém údolí krystalických hornin vybudována v letech 1932-38. Tichá Orlice pramení v kotlině u Králík ve svahu Jeřábu v nadmořské výšce 760 m. Protéká Kladskou kotlinou a mezi Lichkovem a Těchonínem protíná snížený hřbet Orlických hor, čímž pomyslně odděluje Bukovohorskou hornatinu se Suchým vrchem od hlavního hřebene.

Celé území Orlicka je typické rozdrobenější strukturou sídelní sítě, přestože v regionu není naprosto malé sídlo, což je následek snahy o koncentraci obyvatelstva do větších sídelních celků v dobách před rokem 1989 (střediskové obce). Po roce 1989 se objevují místní snahy o decentralizaci osídlení.

V regionu jsou značně zastoupeny obce v sídlech od 500 do 999 obyvatel. V regionu jsou čtyři města, jako přirozená centra života regionu – Žamberk, Letohrad, Jablonné nad Orlicí a Králíky. V těchto městských centrech se koncentruje podstatná část jak obyvatelstva, tak i veškerého dění v regionu.²⁹

3.2.2 Historické

První osady vznikaly na území Orlicka zásluhou slovanských kmenů u důležitých brodů a přechodů. Za vlády kmenových knížat byli pány východních Čech Slavníkovci, poté Vršovci a kolem roku 1193 se stali pány nad územím Drslavici. Rod Drslaviců vybudoval hrad Potštějn a Litice. Po Drslavicích získali litické panství králové čeští, kteří prováděli v kraji výraznou kolonizační činnost. Za vlády pánů z Bubna se litické panství rozšířilo o část panství žampašského. K tomuto panství patřila polovina Žamberka, Dlouhoňovice a později Líšnice, Klášterec, Pastviny. Kyšperk (dnes Letohrad) se stal panstvím v průběhu 16. století, kdy se oddělil z panství žampašského. K panství kyšperskému náleželo město Kyšperk, Lukavice, Sobkovice, Studené, Těchonín, Verměřovice, Nekoř, Šedivec, Mistrovice, Celné, tedy většina obcí ze zájmového regionu.

²⁹ zpracováno dle: Strategie místního rozvoje regionu Orlicko, 2006

Za posledních Přemyslovců se usadili v Orlických horách vedle původních českých obyvatel i němečtí osadníci (Kunvald, Rotnek, Helvíkovice apod.). Éra husitská zastavila další postup německého osídlování a v naší oblasti došlo díky slovanskému okolí k počestění měst i vesnic. Nová vlna německého vlivu pak spadá do období po Bílé hoře, kdy velká část Orlicka byla osídlena německým obyvatelstvem.

Města Žamberk, Letohrad, Jablonné nad Orlicí a Králíky vznikla jako města poddanská. Byly centry obchodu a trhu.

Velký rozvoj průmyslu byl v oblasti zaznamenán po roce 1872, kdy byla dána do provozu železniční trať z Hradce Králové do Hanušovic. Nástupem fašismu a druhé světové války je celý kraj spoután systémem opevnění. Z této doby je však i dílo, které se stalo dominantou tohoto kraje - Pastvinská přehrada. Po válce došlo k odsunu Němců a tím i ke snížení stavu obyvatelstva a velkému úpadku života v regionu. Komunismus pak přinesl stagnaci ve všech dalších aktivitách a také zánik sídla okresu v Žamberku.³⁰

3.2.3 *Ekonomické*

Hospodářství regionu Orlicka je určeno jeho historií a pak zejména geografickou polohou. Historickou roli zde sehrálo jednak hraniční umístění Orlicka, jednak ve velké části území naprostý odsun původního obyvatelstva a jeho nové osídlení po II. světové válce. V neposlední řadě mělo na území vliv centrální plánování hospodářství v dobách komunistického režimu.

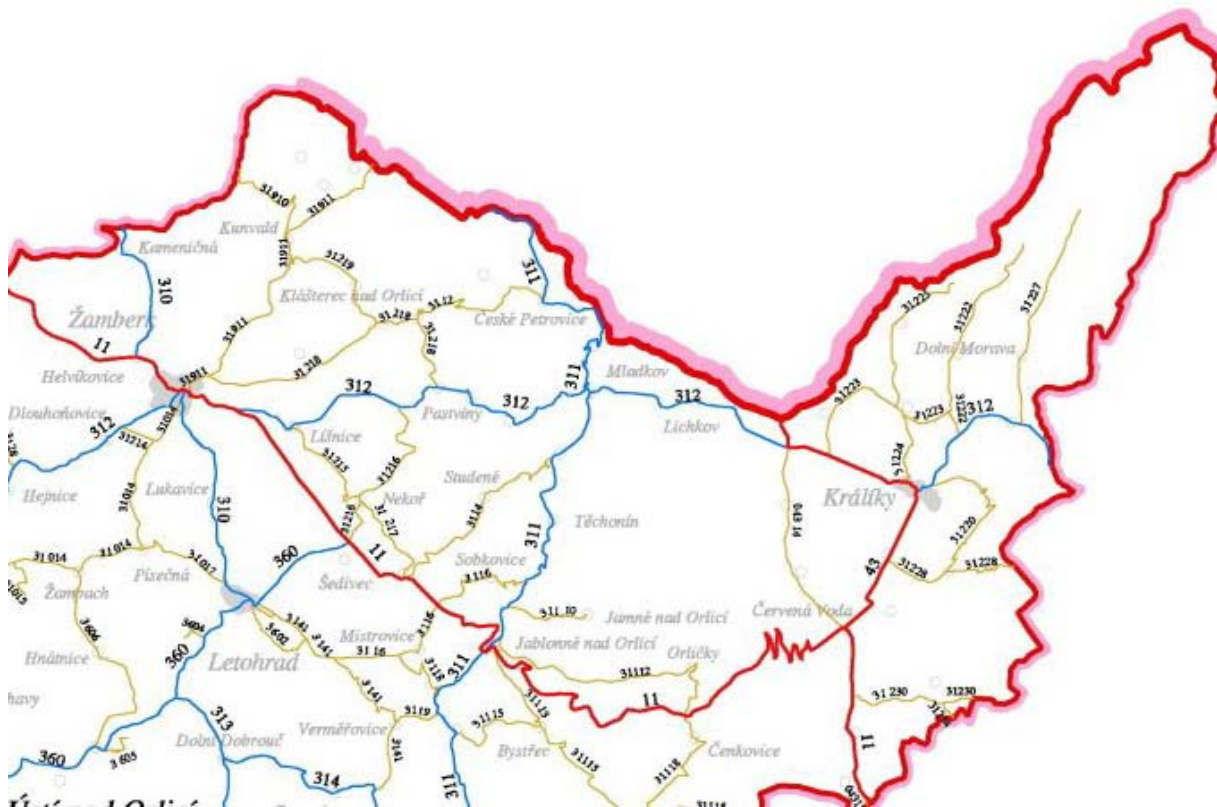
Geograficky jde o region horský a podhorský s poměrně horšími klimatickými podmínkami, s roztroušeným osídlením a horší dopravní dostupností.

Na druhé straně jsou pozitivním faktem ne tak rozsáhlé negativní vlivy lidské činnosti na krajinu a relativně zachovalý přírodní potenciál.

Následující mapka zobrazuje silniční síť regionu Orlicko. Regionem procházejí dvě komunikace I. třídy – I/11 Praha – Ostrava a I/43 Brno – státní hranice Polsko. Silnice I/43 má v regionu v současné době okrajový význam z důvodu omezené prostupnosti pro nákladní dopravu na hraničním přechodu Dolní Lipka – Boboszow. Silnice I/11 slouží zejména jako přístup z centra republiky do oblasti Jesenicka.³¹

³⁰ zpracováno dle: Orlické hory-www.orlickehory.net

³¹ zpracováno dle: Strategie místního rozvoje regionu Orlicko, 2006



Obrázek č. 6: Silniční síť mikroregionu Orlicko

Zdroj: podklady ÚAP 2008

Železniční doprava je v regionu tvořena zejména páteří tratí Týniště nad Orlicí-Letohrad – Hanušovice s napojením na Polsko hraničním přechodem Lichkov. Dále jsou v regionu dvě místní tratě a to Ústí nad Orlicí – Letohrad, které zprostředkovává napojení na železniční koridor a trať Dolní Lipka – Štítý.

Po II. světové válce byl v regionu Orlicko převládajícím odvětvím textilní a elektronický průmysl a dále zemědělství tvořeno jednak několika zemědělskými družstvy, jednak Státním statkem Králky.

Po roce 1989 došlo a stále dochází k zásadní restrukturalizaci průmyslu i zemědělství. V zemědělství došlo k zásadní reformě vlastnických vztahů a ke změně forem subjektů společností hospodařících na zemědělské půdě. V současné době převažující formou zemědělských subjektů jsou obchodní společnosti. Zemědělství v regionu Orlicko je ovlivněno zejména přírodními vlivy - klimatické podmínky, svažitost, nadmořská výška, které se zde vyskytují.

Významnou úlohu hraje lesnictví a dřevozpracující průmyslu, kdy lesní porosty dosahují na Králicku 43 % plochy všech pozemků a na Žamberecku 31 %. Největšími vlastníky lesů na Orlicku jsou v severozápadní části regionu Správa Parishových lesů a ve zbytku regionu pak Lesy ČR.

V odvětví průmyslové výroby došlo v celém regionu k zásadní restrikci textilního průmyslu a k podstatnému omezení elektrotechnického průmyslu. Z klasické textilní výroby zůstala v regionu Orlicka aktivně fungující pouze firma INCOT s.r.o. v Králíkách. Z elektroniky pak jako největší zaměstnavatel v regionu OEZ Letohrad, Novalamp Králíky a ZEZ Žamberk.

V posledních letech v regionu Orlicka je minimální existence externích investic, téměř úplné vymizení textilního průmyslu, tlak na diverzifikaci zemědělské činnosti, nárůst subjektů poskytujících služby, minimum nabídky ale i poptávky po lokálních průmyslových zónách, růst ekonomiky cestovního ruchu.

Kvůli omezeným možnostem zemědělské výroby a dalšího růstu průmyslové výroby se jako přirozenou oblastí dalšího rozvoje Orlicka jeví ekonomika cestovního ruchu. Její potenciál je pozitivní (přírodní potenciál, historie, pohraničí, životní prostředí). V poslední době je zaznamenáván růst aktivit v nabídce produktů cestovního ruchu a to jak v produktech zaměřených na zimní aktivity (lyžařské areály, strojově upravované běžecké stopy), tak v produktech zaměřených na mimo zimní aktivity (cykloturistika, památky, aktivní sporty). Významným a nepřehlédnutelným fenoménem regionu Orlicka je pak ucelený systém předválečného opevnění v Králické pevnostní oblasti.³²

3.2.4 Kulturní

Na ráz kulturního prostředí Orlicka mají vliv zejména následující skutečnosti:

- osídlování regionu a jeho nestejnorodost
- lokalizace regionu v pohraničí
- horský a podhorský charakter
- relativně špatná dopravní přístupnost

³² zpracováno dle: Orlicko.cz- <http://www.orlicko.cz/>

Tyto především negativní skutečnosti ovlivnily kulturní prostředí Orlicka hlavně v nevhodném zásahu do urbanizace a architektury sídel a také v potlačení kulturních aktivit občanské společnosti.

V poslední době jsou zřejmé pozitivní trendy v obnově a rozvoji kulturních tradic regionu Orlicka. Místní spolky pořádají různé kulturní akce, jak jednorázové, tak opakující se. Kromě občanských spolků hraje významnou roli v kulturním životě regionu místní samospráva a to zejména:

- provozováním muzeí,
- provozováním veřejných knihoven,
- provozováním a nabídkou kulturních akcí (kino, divadlo, hudební festivaly, výstavy).

Nově se objevují velmi zajímavé aktivity spojené zejména s provozováním muzeí prostřednictvím soukromých subjektů – Muzeum řemesel Letohrad, Mlýn v Písečné, Muzeum předválečného opevnění, apod.

V regionu je budována tradice pořádání regionálních a nadregionálních akcí jako jsou například:

- Mezinárodní hudební festival v Letohradě
- Svátky dřeva v Žamberku
- Folkové vánoce a hudební festival Jamrock v Žamberku, hudební festival Jablonský medvídek v Jablonném nad Orlicí

Významnou kulturní aktivitou regionu Orlicko je existence nemovitých zapsaných i nezapsaných památek. Ve všech městech regionu jsou městské památkové zóny, v obci Těchonín je vyhlášena vesnická památková zóna. V Orlicku najdeme dva zámky (Letohrad, Žamberk), jeden klášter (Hora Matky Boží u Králík) a jeden hrad (Litice). Velmi pozoruhodné jsou pozůstatky minulé architektury Orlických hor, která se nachází na řadě míst. Jednou z nich je technická památka - dělostřelecký srub Bouda.

Region Orlicka se může pyšnit svými příspěvky do kulturního bohatství země. Nejen tím, že v Kunvaldu byly ve druhé polovině 15. století položeny základy ke vzniku Jednoty bratrské, ale i tím, že se v kraji narodili významné osobnosti. K těm nejznámějším patří vynálezce bleskosvodu Prokop Diviš ze Žamberka, další žamberští rodáci chirurg Eduard Albert, jeho

sestra spisovatelka Tereza Svatová, nebo sochař František Rous. V Letohradě se narodil spisovatel Petr Jilemnický.³³

3.2.5 Stavů životního prostředí

Krajinná pestrost Orlicka spolu s poměrně nenarušeným přírodním prostředím činí region atraktivní pro rozvoj turistiky a rekreace. Na druhé straně však s sebou přináší i řadu problémů například při výstavbě a rekonstrukci dopravní sítě a infrastruktury nebo při zemědělské výrobě, která je mimo jiné limitována zvýšenou erozí orné půdy.

Na území regionu se vyskytují tři terénní typy – pahorkatina, vrchoviny až hornatiny. Nadmořská výška se zde pohybuje od 340 metrů do 1423 metrů nad mořem.

Většina území Orlicka patří po klimatické stránce do mírně teplé oblasti, severní a severovýchodní část pak do oblasti chladné. Na nadmořské výšce jsou závislé i sněhové podmínky. První sněžení se v nižších polohách objevuje koncem října. Počet dnů se sněhovou pokrývkou se pohybuje v závislosti na nadmořské výšce od 60-80 do 120-140 dnů ročně.

V otázce kvality ovzduší, patří region mezi oblasti relativně málo znečištěné. Na znečištění se kromě místních zdrojů podílí vzhledem k dálkovému přenosu i zdroje, které se nachází mimo region například elektrárna Chvaletice nebo Opatovice. Období zvýšeného výskytu koncentrace škodlivin je vázáno na zimní část roku, kdy se vytvářejí inverzní situace. K jejich vzniku přispívá kromě reliéfu i převládající individuální vytápění tuhými palivy.

Díky dostatečnému množství srážek a geologické stavbě území se v regionu nachází významné zdroje podzemních vod. Velkým problémem nedávné minulosti bylo jejich znečištění toxickými látkami na bázi chlorovaných uhlovodíků, které jsou limitujícím faktorem jejich vodárenského využití.

Vzhledem k vyššímu úhrnu srážek, lehčímu zrnitostnímu složení půd a uspořádání reliéfu je v celém regionu velké nebezpečí eroze půd.

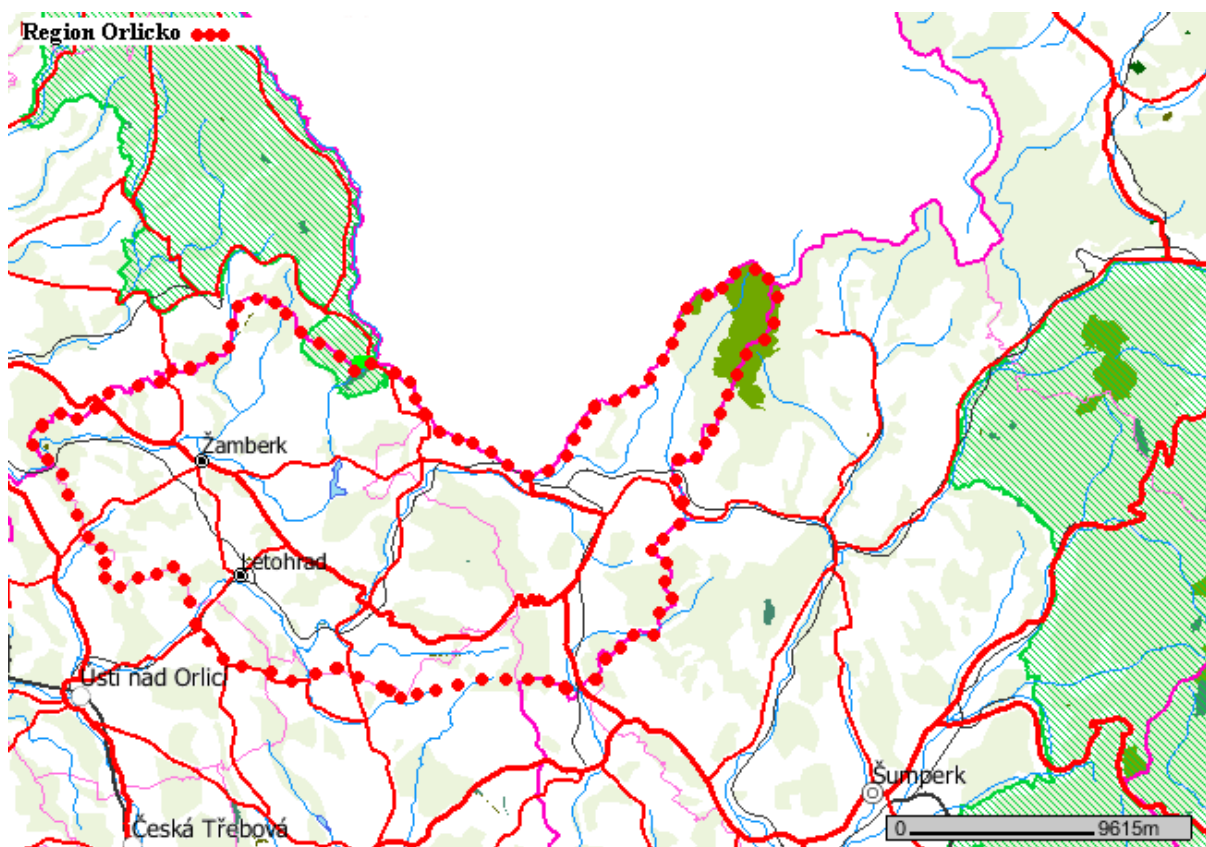
Mezi přírodní faktory, které mohou ovlivňovat umístění průmyslové výroby, patří i surovinové zdroje. Ve sledovaném regionu se žádná významná ložiska surovin většího než regionálního významu, která by vedla ke vzniku průmyslové výroby, nenachází. Jedinou těženou surovinou je zde stavební kámen.

³³ zpracováno dle: Strategie místního rozvoje regionu Orlicko, 2006

Na území regionu Orlicka se nachází Národní přírodní rezervace Králický Sněžník a velmi okrajově CHKO Orlické hory (Klášterec nad Orlicí). Dále se zde nacházejí čtyři přírodní parky – Orlice, Buková hora-Suchý vrch, Jeřáb a Králický Sněžník.

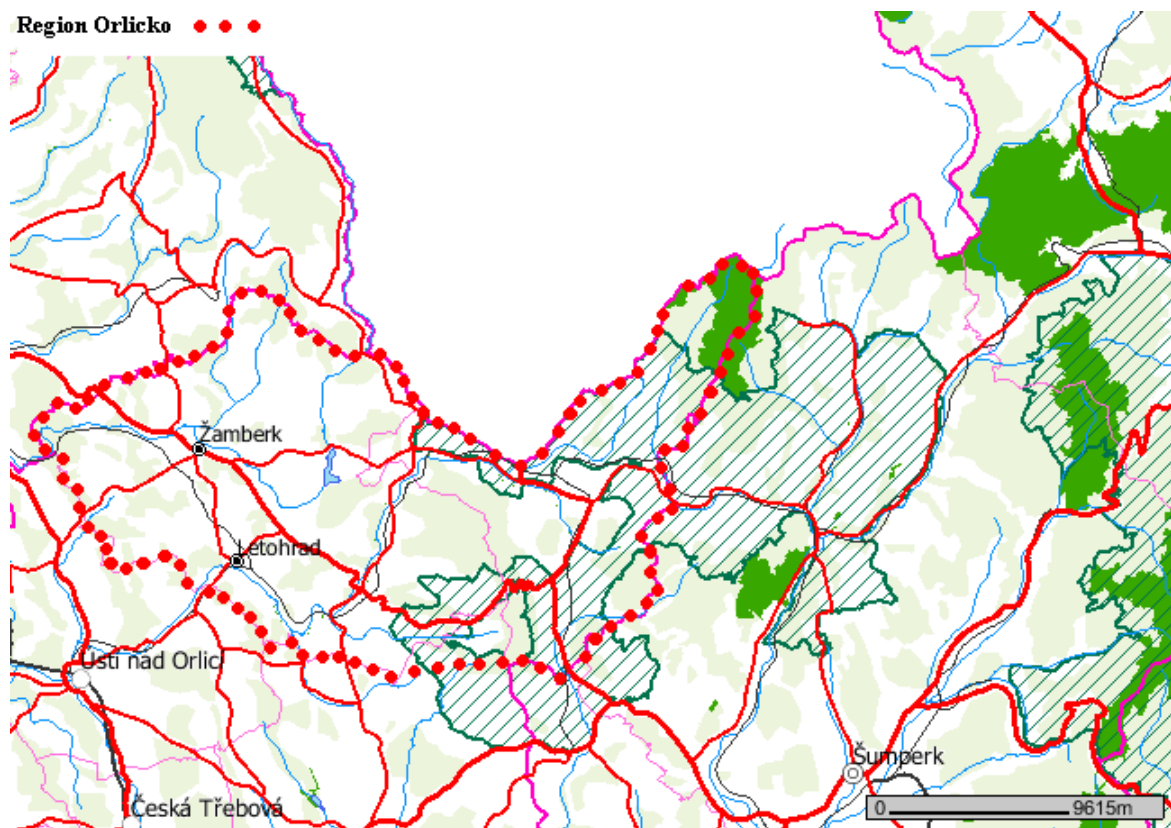
V regionu můžeme také najít dvě přírodní rezervace – Sutice ve Verměřovicích a Zemská brána v Klášteci nad Orlicí. V Letohradě se nachází přírodní památka Letohradská bažantnice, v Čenkovicích se nachází přírodní památka Čenkovička. V Kunvaldě se najdeme přírodní památku Údolí Záhorského potoka a v Záchlumí pak přírodní památku Hradní kopec Litice.

V následující mapce je znázorněn územní rozsah NPR Králický Sněžník (sytě zelená) a CHKO Orlické hory (jemně zelená).



Obrázek č. 7: NPR Králický Sněžník a CHKO Orlické hory

Území bylo zařazeno do soustavy NATURA 2000. V regionu Orlicko jde zejména o Ptačí oblast Králický Sněžník (zelené šrafování) a dále o dvě evropsky významné lokality – Králický Sněžník a Tichá Orlice (zelená).³⁴



Obrázek č. 8: Ptačí oblast Králický Sněžník, Králický Sněžník a Tichá Orlice

³⁴ zpracováno dle: Strategie místního rozvoje regionu Orlicko, 2006

3.3 Sdružení obcí Orlicko

3.3.1 Vznik a vývoj daného území

Orlicko - sdružení obcí a měst bylo založeno v roce 1992 pod původním názvem Sdružení obcí a měst ORLICE a řadí se pravděpodobně k nejstarším sdružením v České republice. V roce 2001 dochází u názvu ke změně na Sdružení obcí ORLICKO.

Sdružení Orlicko se zakládalo s cílem chránit a prosazovat zájmy obcí, koordinovat činnost v otázkách ekologie, oblasti cestovního ruchu, dopravní obslužnosti a rozvoje venkova.

Již v roce 1992 vznikaly důvody pro vznik vyššího uskupení místních samospráv. Zpočátku to bylo způsobeno nutností řešit některé otázky místní správy pro větší území, než jsou obce. Obce a nejen je, spojoval společný zájem o nápravu stavu životního prostředí. Jedním z problémů byla kontaminace spodních vod chemickými látkami, které používal textilní a elektrotechnický průmysl v celé oblasti. Právě Orlicko bylo základním motorem k nastartování ozdravných kroků, jejichž výsledkem je revitalizace celého nakládání s podzemními i povrchovými vodami v regionu. Od roku 1994 začíná Orlicko využívat svých zkušeností při realizaci společných projektů k budování nové strategie spolupráce obcí celého regionu. Po roce 1995 se do Sdružení obcí a měst Orlicko začaly soustředit ty obce, které pochopily, že zejména otázky rozvoje cestovního ruchu, dopravy, životního prostředí, nakládání s odpady, péče o krajinu apod. lze řešit lépe společně než jednotlivě po obcích. Ke spolupráci obcí na dílčích projektech se postupně začaly připojovat i další subjekty (podnikatelé, neziskové organizace).

Aktivity Orlicka dospěly až do roku 1998, kdy v regionu sdružení vzniká první regionální strategický rozvojový plán na celém území republiky. Výsledky zpracování plánu definovaly pro Orlicko tři hlavní směry rozvoje území a to rozvoj cestovního ruchu jako rozvojové priority území, udržitelný rozvoj venkovského prostoru a dopravní obslužnost.

Definice cestovního ruchu jako rozvojové priority regionu Orlicka určila i směr dalších aktivit sdružení. Sdružení si je plně vědomo, že rozvoj cestovního ruchu jako základního kamene hospodářství regionu, je cestou, která není v konkurenci dalších nabídek z celé republiky nijak jednoduchou. Orlicko si je však také vědomo své síly, která spočívá v překrásně a poměrně nepoškozené přírodě, a také ve vědomí obcí, pro které je rozvoj cestovního ruchu, rozvoj venkova a dopravní obslužnost jedním velkým úkolem, na kterém se musejí podílet všichni.

Centrem mikroregionu je město Žamberk s renesančním, později barokizovaným zámekem a zámeckým parkem. Výraznou dominantou města je barokní kostel sv. Václava.

Sdružení obcí Orlicko je dobrovolný svazek obcí v okrese Ústí nad Orlicí, jeho sídlem je Žamberk. Sdružuje celkem 31 obcí a bylo založeno v roce 2001.

Cílem svazku je:

- realizace závěrů Strategického plánu rozvoje Orlicka,
- podpora rozvoje cestovního ruchu a turistiky,
- řešení systému veřejné dopravy k zajištění dopravní obslužnosti v zájmovém území,
- společný postup při řešení zaměstnanosti, zdravotnictví, v oblasti propagace a informatiky a dalších oblastech.
- v rámci příhraničí rozvíjet spolupráci s polským partnerem Powiatem Kłodzko, především v oblasti cestovního ruchu.

3.3.2 *Současnost*

Orlicko se svými aktivitami snaží, aby se o životě jeho regionu dozvěděli možní hosté Orlicka nejen v Čechách, ale i v zahraničí. Orlicko provozuje síť informačních středisek. Základní nalezne návštěvník v Žamberku. Orlicko vydává společné propagační materiály, které prezentuje na významných veletrzích cestovního ruchu. Významná je také prezentace regionu na webových stránkách. Kromě aktivit informačních se Orlicko pouští i do tvorby takových produktů cestovního ruchu, kde se nedá očekávat jejich realizace podnikatelskými subjekty. Takovým produktem je např. "Lyžařská běžecká oblast Buková hora - Suchý vrch", kde Orlicko v zimě strojově upravuje již více jak 35 km běžeckých stop, hlavně v oblasti Suchý vrch – Buková hora. Dalším obdobným produktem jsou i "Cyklotrasy krajem Orlic". V rámci tohoto projektu je vyznačeno v území Orlicka 400 km cykloturistických tras. Nezbytnou součástí tohoto produktu je i nabídka tematických výletů, doplněná kvalitními propagačními materiály. K úspěšným projektům patří "Skibusy do Orlických hor a do oblasti Králického Sněžniku".³⁵

³⁵ zpracováno dle: Orlicko.cz- <http://www.orlicko.cz/>

3.3.3 Členské obce a města Sdružení Orlicko³⁶

Bystřec

Obec Bystřec leží v podhůří Orlických hor u turistické a rekreační oblasti Čenkovice, Bukové hory a Suchého vrchu. Místní krajina oplývá rozmanitým terénem. Od známého "dubu" je pěkný výhled do okolí, za dobré viditelnosti až na Sněžku. Na mapách je označován jako orientační bod.

Čenkovice

Čenkovice leží v nejvýchodnější části oblasti Orlické hory na úpatí Bukové hory (958 m. n. m.). Čenkovice mají vysloveně rekreační charakter. Je to ideální výchozí bod do Orlických hor pro lyžování, cyklotrasy, ubytování a turistiku. Ski areál Čenkovice je nejvýznamějším střediskem lyžování v této části Orlických hor, jen cca 7 km vzdálený od města Jablonné nad Orlicí. Většina roubených horských chalup slouží k rodinnému ubytování a podnikové rekreaci.

Červená Voda

Červená Voda leží v údolí, které se nazývá Králická brázda. Je to nejjižnější zúžená část většího celku Kladské kotliny, která se v současné době rozkládá převážně v Polsku. Na západě okraj brázdy formuluje mohutná hradba Bukovohorské hornatiny. Z ní nápadně vystupuje Suchý vrch (995 m) a Buková hora (958 m).

Česká Rybná

První písemná zmínka o obci České Rybné je z roku 1492. "Rybné" je uváděno od většího počtu rybníčků u statků a je pravděpodobné, že jméno Rybné obec získala dle potoku, který jí protéká a který se jmenuje "Rybné". Ve znaku obce jsou dvě ryby.

České Petrovice

České Petrovice je horská obec ve spodní části Orlických hor. Nadmořská výška je mezi 600 - 650 m.n.m.

³⁶ zpracováno dle: Orlické hory a Kladské pomezí- <http://orlickehory.webz.cz/obec/rekrea2.htm>

Dlouhoňovice

Dlouhoňovice se prostírají v rozsáhlém, na sever otevřeném úvalu křídového útvaru pod strmými lesnatými stěnami pásma Litických vrchů. K jihozápadu se nad obcí zvedá lesnatý útvar "Perdějov" s kopcem Kalvárií a pěknou vyhlídkou "U Buku". Obcí protéká od západu k východu potůček, kdysi bohatý na raky, který odvádí vody z vlhkých lesů přes Lukavici do Tiché Orlice. Dlouhoňovice sousedí s městem Žamberk. Je zajímavé, že nádraží, označené názvem města a založené r. 1873, stojí na katastru obce Dlouhoňovic.

Obcí vede turistická cesta na Žampach. Z kopců nad Dlouhoňovicemi je krásný výhled na celé pásmo Orlických hor. Okolí je velmi vhodné pro cykloturistiku. V centru obce je volejbalové, fotbalové a hokejové hřiště. K dispozici je i soukromý tenisový kurt. V blízkosti nádraží je nové fit-centrum. V obci má sídlo jezdecký klub.

Dolní Morava

Dolní Morava je známé horské lyžařské středisko, které se nachází mezi Jeseníky a Orlickými horami, na úpatí Králického Sněžníku (1 424 m n.m.), severně od města Králíky. Část obce již náleží do národní přírodní rezervace Králického Sněžníku, kousek pod jeho vrcholem pak vyvěrá ze země pramen řeky Moravy. Oba její břehy v tomto místě svírají dva zalesněné horské hřbety, které vybíhají z vrcholové plošiny Králického Sněžníku.

Hejnice

Obec je obklopená malebnými kopci s vyhlídkou do kraje a lesy, leží asi 7 km od Žamberka.

Helvíkovice

Poloha obce, příznivé klimatické podmínky a krásná příroda umožňují aktivní i pasivní relaxaci, turistiku a cykloturistiku.

Jablonné nad Orlicí

Území, na němž se rozkládá Jablonné nad Orlicí, bylo součástí původního pohraničního pralesa. Jeho osídlování v době kolonizace neprobíhalo živelně, ale řídilo se přírodními podmínkami, jež dávají poloze a půdorysu měst a vesnic mikroregionu podobný ráz.

Jamné nad Orlicí

Obec Jamné nad Orlicí leží ve východní části Orlických hor pod Suchým vrchem.

Kameničná

Kameničná leží v podhůří Orlických hor, 5,5 km severozápadně od města Žamberk. Jedná se o malou obec, která je vhodná především k rekreaci jak v letních tak hlavně v zimních měsících. Je to dáno polohou obce - 16 km od Říček v Orlických horách (lyžařského střediska) nebo 15 km vzdálené údolní přehrady Pastviny, která je velice vhodná ke koupání.

Klášterec nad Orlicí

Obec Klášterec nad Orlicí se rozkládá v zalesněném údolí řeky Divoká Orlice na začátku Pastvinské přehrady a řadí se k nejstarším obcím ve východních Čechách. Klášterec nad Orlicí nabízí místa na lyžování v zimě, v létě na turistiku, koupání a cyklotrasy spolu s pestrou nabídkou ubytování. Oblíbeným cílem návštěvníku je přírodní rezervace Zemská brána. V horní části obce začíná naučná stezka Zemská brána.

Králíky

Králíky jako podhorské město leží v široké kotlině mezi Suchým vrchem (995 m), Jeřábem (1003 m) a Králickým Sněžníkem (1424). Králická kotlina je jednou z nejméně poškozených oblastí České republiky. Město Králíky je přirozené centrum mikroregionu pod masívem Králického Sněžníku. Vrcholem pohoří prochází státní hranice s Polskem a také historická hranice Čech, Moravy a Kladska. Králíky, Dolní Morava, Červená Voda, Staré Město pod Sněžníkem jsou rájem lyžování a turistiky s výstupem na nejvyšší horu. Nedaleko vrcholu se nachází pramen řeky Moravy. Pro polohu pod horami jsou Králíky na ubytování a lyžování často vyhledávány.

Najdeme zde městskou památkovou zónu s živým poutním místem na Hoře Matky Boží. Raritou je vrch Klepý – evropské rozvodí tří moří.

Kunvald

Kunvald je rozlehlá, několik kilometrů dlouhá obec, která se rozkládá po obou stranách údolí Horského potok. Z geografického hlediska patří do východního výběžku Orlických hor, do tzv. Žamberské pahorkatiny.

Letohrad

Letohrad leží v Žamberecké pahorkatině v podhůří Orlických hor. Letohrad se rozprostírá po obou březích řeky Tiché Orlice a patří k nejpůvabnějším městům Podorlicka. Dnešní Letohrad čerpá zejména z bohaté historie a krásné, nezničené přírody. Je východiskem pro zimní i letní

turistiku v Orlických horách. Pro Letohrad je charakteristický bohatý kulturní a společenský život: Mezinárodní hudební festival a jeho doprovodné akce – Kaskády výtvarného umění a koncerty folkových a country kapel. Několikaletá spolupráce s Klubem autorů literatury faktu vynesla Letohradu přívlastek "Město literatury faktu".

Polohou v podhůří Orlických hor, dopravní dostupností se Letohrad s nabídkou ubytování v hotelu, penzionu, soukromí, chalupě, chatě a turistického ubytování stává častým cílem turistů. V zimě jsou v okolí Letohradu velmi vhodné terény k lyžování.³⁷

Lichkov

Lichkov je podhorská obec, která leží v nadmořské výšce 560 metrů nad mořem u státní hranice s Polskou republikou.

Líšnice

Líšnice je situovaná v údolí Orlických hor. K vesnici náleží osada Zákopanka, která se rozkládá po obou březích Divoké Orlice v délce tří kilometrů.

Lukavice

Lukavice leží v centru nejlidnatější a značně navštěvované oblasti Orlických hor a jejich podhůří. Obec s necelým tisícem obyvatel téměř spojuje města Žamberk a Letohrad.

Opukový lom Lukavice je významnou krajinnou oblastí. Nachází se zde teplomilné bylinné a keřové porosty, svahová louka s výskytem chráněných druhů rostlin.

Rozvoj obce je zajištěn infrastrukturou vodovodu, plynovodu a energetiky a to v celé zastavěné části obce.

Mistrovice

Vesnička Mistrovice se nachází na silniční spojnici města Letohradu a městečka Jablonné nad Orlicí.

Mladkov

Mladkov je podhorská vesnice, jejíž zastavěné území leží v nadmořské výšce od 508 do 583 m.n.m. v blízkosti státní hranice s Polskou republikou. Obec má ideální polohu pro celoroční cestovní ruch v poměrně málo frekventované oblasti. Leží na severozápadním konci hřebene

³⁷ Město Letohrad-<http://www.letohrad.eu/>

Suchého vrchu (995 m.n.m.), který je samostatným masivem v nejvýchodnější části Orlických hor.

Nekoř

Obec Nekoř se nachází v podhůří Orlických hor při toku řeky Divoké Orlice u Pastvinské přehrady.

Orličky

Obec se nachází v podhůří Orlických hor při toku řeky Divoké Orlice. K obci přísluší osady Bredůvka a Údolí.

Celou jednu třetinu obytných domů tvoří rekreační objekty. Obec vlastní kemp "Petrův palouk". Obec má výhodné autobusové spojení do okolních měst Letohrad, Žamberk a Jablonné nad Orlicí, kde je návaznost i na vlakové spoje. Obcí prochází i několik turistických stezek a cyklotras. Pro svoji příhraniční polohu je vyhledávána turisty pro výlety do oblasti polského Klodska.

Pastviny

Východně od Žamberka v Orlických horách, v údolí řeky Divoká Orlice se nachází přehrada Pastviny. Obec Pastviny vznikla po zatopení údolí hlavně v letech 1935 – 1937. Dnes jsou Pastviny a především přehrada Pastviny hojně navštěvovaným střediskem koupání a vodních sportů. Pastviny a okolní Orlické hory nabízí i turistiku, lyžování a pestrou nabídku ubytování v penzionu, soukromí, v kempu, chatách a chalupách.

Písečná

Tato obec získala celostátní Zelenou stuhu a zlato v evropské soutěži Entente Florale za životní prostředí. Písečná i celé její okolí je ideální i pro pěší túry, obcí prochází několik turistických tras.

Sobkovice

Sobkovice leží na turistické cestě, která vede do všech koutů Orlických hor, sousedních nedalekých Jeseníků i blízkého Polského Slezska.

Studené

Vrchy Studenec a Faltusův kopec a mírné sedlo mezi nimi jsou přírodní základnou obce. Vesnice je v nadmořské výšce 570 m a nad vesnicí je kopec Studené a Studenecké skály 718 m.n.m..

Šedivec

Obec Šedivec je malá horská vesnice, položená na kopci. Šedivec se rozkládá u křižovatky silnice č. 11 Žamberk - Jablonné nad Orlicí a silnice č. 360 Letohrad - Klášterec nad Orlicí. V minulých letech byla převážně zemědělská. V současné době většina obyvatel dojíždí za prací do okolních měst.

Těchonín

Obec leží při železniční trati Praha - Hanušovice v údolí Tiché Orlice a jejích přítoků. Mnoho turistů přitahují možnosti pobytu v dosud zachovalé přírodě rozsáhlých lesů. Nachází se zde řada staveb opevnění českého pohraničí, kde nejvýznamnější je Dělostřelecká tvrz Bouda. Vesnice má vyhovující autobusové i vlakové spojení.

Záchlumí - Litice

Obec Záchlumí leží v údolí Divoké Orlice, západně od Žamberka, v katastru obce leží hrad Litice.

Žamberk

Žamberk se nachází v podhůří Orlických hor v severovýchodní části Pardubického kraje. Žamberk leží v údolí řeky Divoké Orlice a na úpatí Kapelského vrchu. Žamberk je centrem mikroregionu Orlicko a východiskem turistiky do východní části Orlických hor.

Nad městem se vypíná Kapelský vrch s kaplí sv. Rozálie a Tyršovou rozhlednou přezdívanou Rozálka.³⁸

3.3.4 Potenciál cestovního ruchu

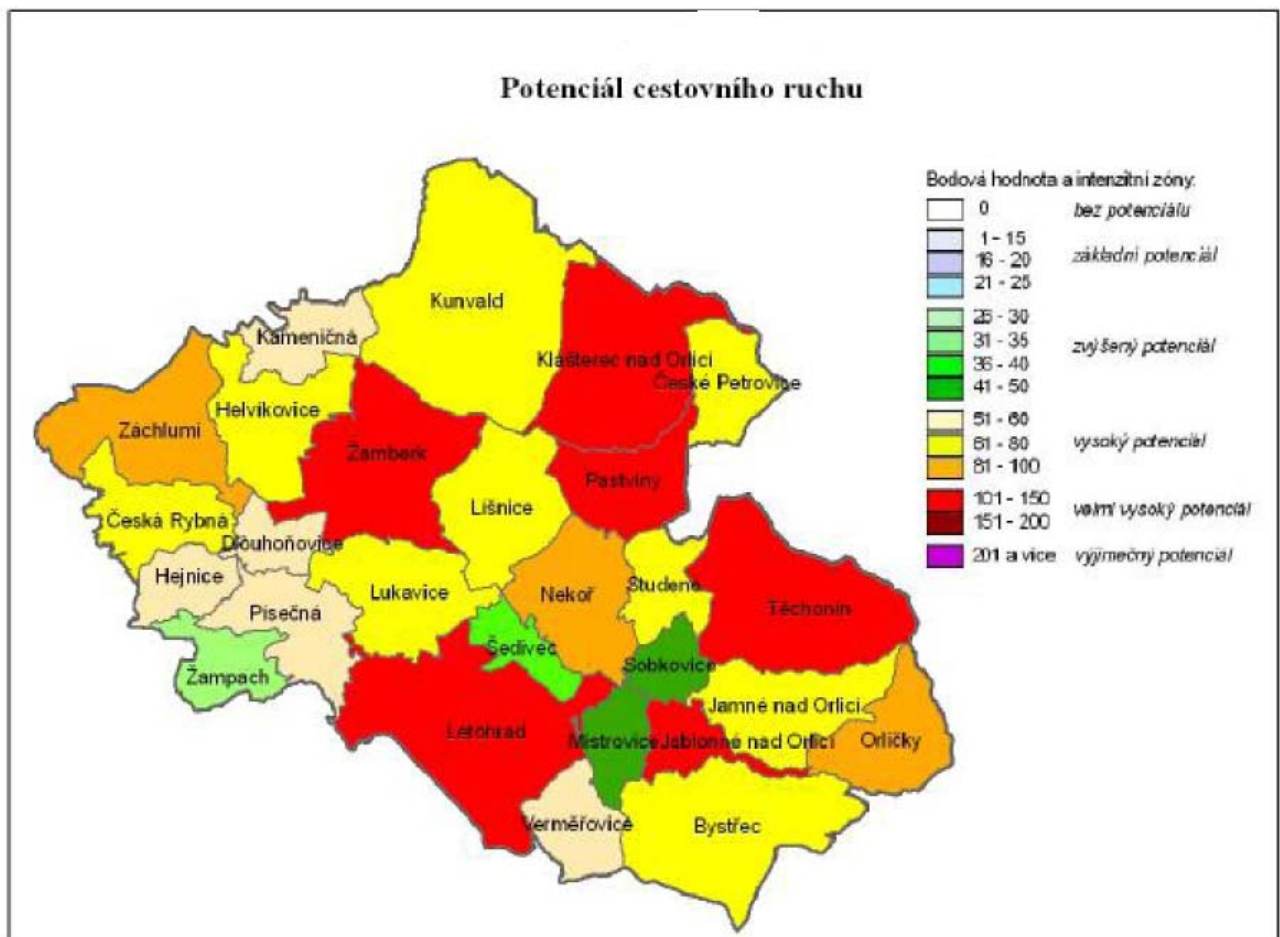
Z hlediska marketingové rajonizace cestovního ruchu České republiky je mikroregion Orlicko součástí turistického regionu Východní Čechy. Geograficky se tento region, jehož velká část

³⁸ Žamberk- <http://www.zamberk.cz/>

je tvořena Orlickými horami a jeho podhůřím, nachází v severovýchodní části Pardubického kraje při hranicích s Polskem. Fenomémem oblasti jsou vedle Orlických hor také horní toky Tiché Orlice a Divoké Orlice, na kterém se nachází druhá největší rekreační přehrada v Pardubickém kraji – tzv. Pastvinská přehrada.

Území jako celek vyniká přírodními krásami, které vyplývají z členité morfologie terénu, vysokého podílu lesů, poměrně nízké úrovně urbanizace a poměrně nenarušeného přírodního prostředí civilizačními vlivy.

Oblast je vhodná nejen pro různé druhy letní turistiky, ale i pro turistiku zimní. Turistům nabízí nejrůznější sportovní vyžití jako je lyžování, cykloturistiku, turistiku, jezdectví, vodní sporty a v neposlední řadě i bohaté kulturní zážitky při návštěvě četných památek typické podorlické lidové architektury, či památek v hranicích tří městských památkových zón.



Obrázek č. 9: Potenciál cestovního ruchu

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno, 2001

Z hodnocení potenciálů cestovního ruchu na území České republiky (zpracovaného Ústavem územního rozvoje Brno pro MMR ČR, Praha 2001) je zřejmé, že pro rekreaci a cestovní ruch je vhodnější hornatější část regionu (hlavně obce Klášterec nad Orlicí, Pastviny a Těchonín) společně s městy Žamberk, Letohrad a Jablonné nad Orlicí, které mají vysoký potenciál cestovního ruchu. Vyjma obcí Žampach, Šedivec a Mistrovice, které mají zvýšený potenciál cestovního ruchu, mají ostatní obce regionu potenciál vysoký.³⁹

3.4 Základní a doprovodná turistická infrastruktura

3.4.1 Ubytovací zařízení⁴⁰

Ubytovací zařízení najdeme téměř v každé obci regionu, kromě obcí Bystřec, Hejnice, Helvíkovic, Líšnice, Sobkovice, Studené a Šedivec. Celkové ubytovací kapacity jsou relativně dostatečné. Z hlediska jejich struktury se jedná o velmi pestré spektrum od ubytování v hotelích a penzionech, přes ubytování v rekreačních zařízeních, ubytovnách a kempech až po ubytování v chatách a chalupách. Přesto zde nenajdeme dostatek ubytovacích kapacit vyšší třídy, které by dokázaly uspokojit požadavky nejnáročnější klientely.

Ubytování v hotelu (ovšem max. v tříhvězdičkovém) je možné pouze v obcích Dolní Morava, Jablonné nad Orlicí, Králíky, Letohrad a Žamberk.

Žádné ubytovací zařízení není certifikované dle nově zpracované Oficiální jednotné klasifikace ubytovacích zařízení České republiky (pro období 2010 – 2012) Kategorie hotel, hotel garni, pension a motel.

Hotel

Ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty, které poskytuje přechodné ubytování a služby s tím spojené. Hotely se člení do pěti tříd. Hotel garni má vybavení jen pro omezený rozsah stravovacích služeb (nejméně snídaně).

Penzion

Jde o ubytovací zařízení s nejméně 5 pokoji. Má omezený rozsah společenských a doplňkových služeb, nicméně služby jsou srovnatelné s hotely.

Kemp

³⁹ Zpracováno dle: Rozbor udržitelného rozvoje území pro správní obvod ORP Žamberk, 2008

⁴⁰ zpracováno dle: Indrová, J. a kol.: Cestovní ruch, Praha: Oeconomica, 2009

Ubytovací zařízení pro přechodné ubytování – vlastní zařízení návštěvníků (stan, obytný přívěs), ubytovací objekty provozovatele (chaty, sruby, bungalovy).

Chatová osada

Jedná se o ubytovací zařízení pro přechodné ubytování hostů výhradně v ubytovacích objektech provozovatele – chaty, sruby, bungalovy.

Turistická ubytovna

Je jednodušší ubytovací zařízení pro přechodné ubytování hostů s větším počtem lůžek v ubytovacích místnostech.

Vedle hromadných ubytovacích zařízení se v regionu také nachází objekty určené k individuální rekreaci. Jedná se především o bytový fond, který není trvale obydlen a v současné době slouží také k chalupářským účelům či k víkendovým pobytům.

Využívání bytového fondu k individuální rekreaci

Obec	Neobydlené byty			Obec	Neobydlené byty		
	celkem	z toho: slouží k rekreaci			celkem	z toho: slouží k rekreaci	
		abs.	%			abs.	%
Bystřec	110	41	37,3	Mistrovice	64	29	45,3
Česká Rybná	56	42	75,0	Nekoř	120	91	75,8
České Petrovice	50	42	84,0	Orlíčky	85	72	84,7
Dlouhoňovice	41	10	24,4	Pastviny	48	37	77,1
Hejnice	15	12	80,0	Písečná	37	21	56,8
Helvíkovice	37	25	67,6	Sobkovice	55	29	52,7
Jablonné nad Orlicí	136	7	5,1	Studené	29	23	79,3

Obec	Neobydlené byty			Obec	Neobydlené byty		
	celkem	z toho: slouží k rekreaci			celkem	z toho: slouží k rekreaci	
		abs.	%			abs.	%
Jamné nad Orlicí	87	52	59,8	Šedivec	25	13	52,0
Kameničná	29	20	67,0	Těchonín	102	83	81,4
Kláštelec nad Orlicí	115	76	66,1	Verměřovice	36	13	36,1
Kunvald	131	71	54,2	Záchlumí	83	52	62,7
Letohrad	250	46	18,4	Žamberk	271	72	26,6
Líšnice	74	45	60,8	Žampach	28	26	92,9
Lukavice	60	25	41,7				

Obrázek č.10: Využívání bytového fondu k individuální rekreaci

Zdroj: ČSÚ, 2008

3.4.2 Hostinská a stravovací zařízení⁴¹

Mikroregion Orlicko nemá nebo se zatím neprezentuje vyhraněnou regionální kuchyní, není ani vinařským nebo pivním regionem. Síť stravovacích zařízení v regionu Orlicko je velmi rozsáhlá. Rozdílná je však kvalita poskytovaných služeb. Hlavním měřítkem kvality stravovacích služeb proto zůstává všeobecná úroveň nabídky stravování a kvalita obsluhy. Většina stravovacích zařízení nabízí služby dobré úrovně. Mnohé restaurace nabízejí jak krajová jídla, tak i speciality kuchyně, které mívají často názvy vycházející z pověstí a tradic kraje. Na Orlicku existuje řada stravovacích kapacit, které fungují prakticky celoročně. Vysoká sezónnost cestovního ruchu na Orlicku a okolí, jež má za následek nižší výdělkovou úroveň, se však projevuje v nemožnosti zaměstnávat prvotřídní kuchaře a výraznou fluktuací (i kvalifikovaných) zaměstnanců ve stravování. Tato praxe bohužel nezlepšuje pověst místní gastronomie a nevede k růstu úrovně do té míry, jež by uspokojila žádoucí cílové skupiny.

3.4.3 Cyklistická doprava – cyklistické trasy a stezky

Rozvoj cyklistiky je součástí dopravní politiky České republiky. Převaha cest Orlicka je vedena horami.

Díky stále většímu zájmu cyklistů a za pomoci příspěvků z evropských fondů dochází také k rozšiřování asfaltových cyklostezek mezi většími městy, jako je cyklostezka vedoucí podél toku Tiché Orlice z Letohradu přes Ústí nad Orlicí do Chocně. Cesty jsou budovány jak pro cykloturisty, tak pro občany, kteří volí každodenní jízdu na kole jako šetrný způsob dopravy třeba do zaměstnání.

Nelze opomenout tzv. cyklobusy, které jsou díky spolupráci Euroregionu Glacensis, dobrovolných svazků obcí, krajů a autobusových dopravců vypravovány z různých míst podhůří. Projíždějí řadou významných rekreačních míst a končí na hřebenech Orlických hor a pod Králickým Sněžníkem.

Orlické hory poskytují mnoho kilometrů cyklotras. Většina cyklistických tras vede po komunikacích II. a III. třídy, na kterých nebývá velký provoz. Některé jsou vedeny po turistických značených cestách.

Za finanční podpory Euroregionu Glacensis z projektů dotovaných Evropskou unií zde byla vytvořena další síť sedmi cykloturistických okruhů okolím Pastvinské přehrady, ale i polským příhraničím. Všechny trasy jsou osazeny informačními panely s popisem trasy, informacemi o

⁴¹zpracováno dle: Orlicko.cz- <http://www.orlicko.cz/>

atraktivních místech na trasách, mapkou všech okruhů a informativním výškovým profilem okruhu. Pro každý okruh jsou vytištěny i samostatné průvodce v českém a polském jazyce, které jsou bezplatně k odběru na všech informačních centrech v regionu a obecních úřadech zúčastněných obcí.

Územím prochází následující cyklistické trasy:

- ❖ č. 18 České Libchavy – Žampach – Písečná – Žamberk – Klášterec nad Orlicí – České Petrovice
- ❖ č. 22 České Petrovice – Polsko
- ❖ č. 52 České Petrovice – Mladkov – Králíky
- ❖ č. 4069 Červená Voda – Orličky – Jablonné nad Orlicí – Sobkovice – Těchonín – Nekoř – Klášterec nad Orlicí
- ❖ č. 4070 Žamberk – Kunvald – Rokytnice v Orlických horách – směr CHKO Orlické hory
- ❖ č. 4071 Mlýnický Dvůr – Orličky – Bouda – Mladkov – České Petrovice – směr CHKO Orlické hory
- ❖ č. 4072 Česká Rybná – Žampach – Písečná – Letohrad – Bystřec – Čenkovice
- ❖ č. 4073 České Petrovice – Pastviny (vodní nádrž) – Nekoř – Žamberk – Záchlumí
- ❖ č. 4074 Jamné nad Orlicí – Jablonné nad Orlicí – Sobkovice – Nekoř – směr CHKO Orlické hory
- ❖ č. 4076 Rokytnice v Orlických horách – Kunvald – vodní nádrž Pastviny

Nelze opomenout tzv. cyklobusy, které jsou díky spolupráci Euroregionu Glacensis, dobrovolných svazků obcí, krajů a autobusových dopravců vypravovány z různých míst podhůří. Projíždějí řadou významných rekreačních míst a končí na hřebenech Orlických hor a pod Králickým Sněžníkem. V rámci Pardubického kraje byly v roce 2008 provozovány tyto linky cyklobusu:

- ❖ 660143 Deštné v Orlických horách – Rokytnice v Orlických horách – Žamberk – Letohrad – Jablonné nad Orlicí
- ❖ 660144 Kostelec nad Orlicí – Vamberk – Žamberk – Letohrad – Jablonné nad Orlicí – Orličky, Suchý vrch
- ❖ 700949 Lanškroun – Česká Třebová – Ústí nad Orlicí – Libchavy – Žamberk – Rokytnice v Orlických horách – Říčky

- ❖ 700949 Lanškroun – Česká Třebová – Ústí nad Orlicí – Libchavy – Žamberk – Rokytnice v Orlických horách – Říčky

3.4.4 Dopravní a technická infrastruktura v kontextu cestovního ruchu⁴²

Oblast Orlicka se řadí k oblasti ležící mimo hlavní dopravní tahy České republiky s horší dopravní dostupností. Obsluhu dopravními sítěmi dále ztěžuje podhorský ráz regionu a systém osídlení typický pro obce bývalých Sudet – protáhlý tvar obce vázaný na údolí některé z řek či potoků a doplněný rozptýleným osídlením, zejména v severní části území na úpatí Orlických hor. Tento systém osídlení je problematický nejen z pohledu dopravy, ale také budování obslužné technické infrastruktury, zejména vodovodů, plynovodů a kanalizace.

Nejbližší hraniční přechod s Polskem je vzdálen 8 km.

Mikroregion Orlicko je dostupný jak silniční, tak železniční dopravou.

Kvalitní dopravní obslužnost patří mezi nejdůležitější podmínky rozvoje cestovního ruchu v každém regionu. Vybavení technickou infrastrukturou v mikroregionu je do značné míry spjato s jeho geografickou polohou a hornatým reliéfem.

3.4.4.1 Silniční doprava

Osu silniční sítě na území Orlicka tvoří silnice I. třídy I/11, která vede na trase Vamberk - Žamberk – Jablonné n/O – Červenovodské sedlo - Šumperk. Tato silnice tvoří hlavní spojení oblasti Šumperska a Jeseníků s Hradcem Králové a Prahou a z toho důvodu je silně zatížena také tranzitní dopravou. V řešeném území negativně ovlivňuje obyvatelstvo zejména v obci Helvíkovice, městě Žamberku, osadě Bredůvka (Pastviny) a ve městě Jablonné nad Orlicí. Průtahy vedení středem sídel nejen zpomalují dopravu na vlastní silnici, ale také výrazně snižují bezpečnost silničního provozu a zhoršují životní prostředí obyvatel. Určitou část tranzitní dopravy převezme v budoucnosti rychlostní silnice R35, její zprovoznění však nelze očekávat dříve než po roce 2015.

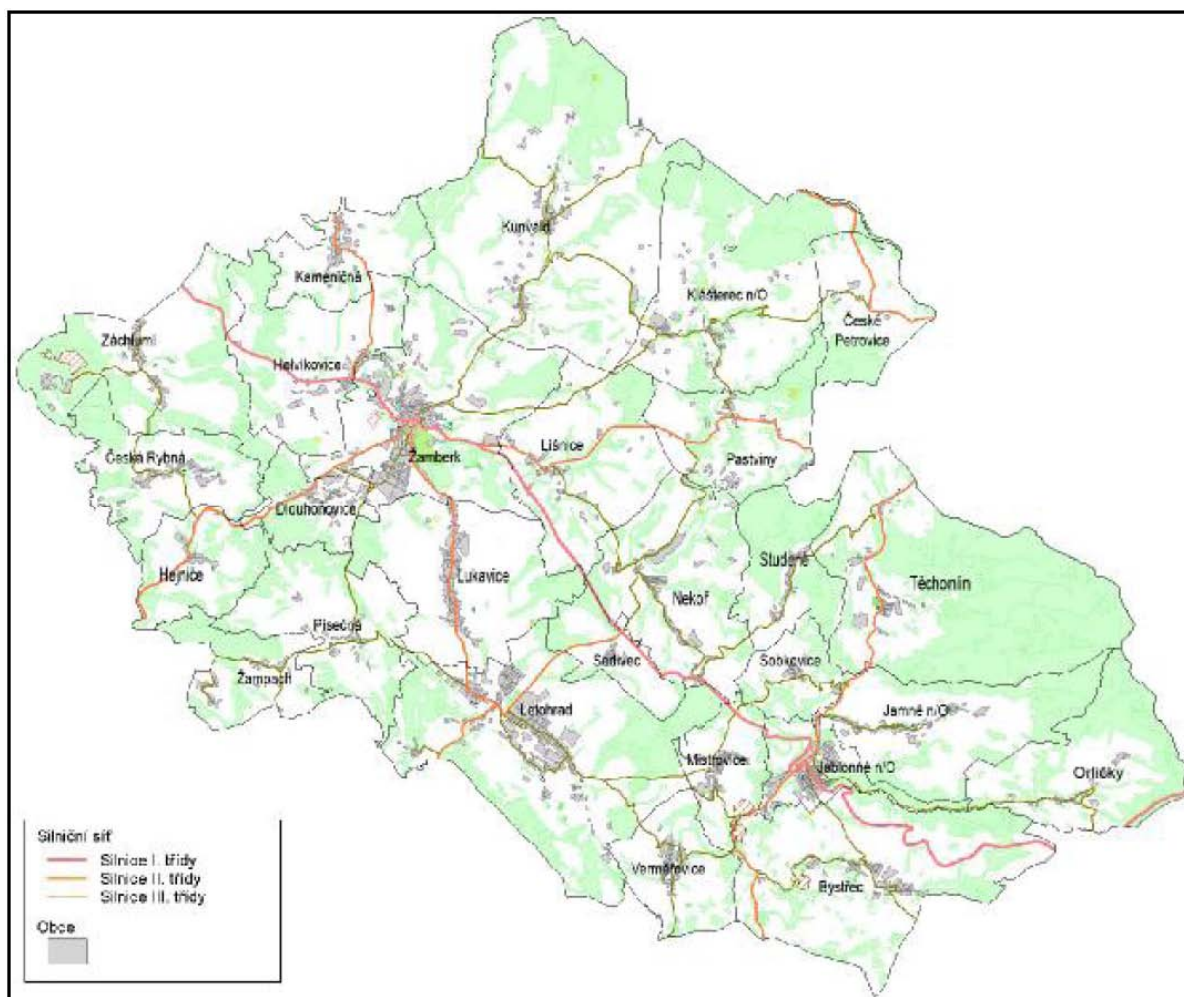
Dostupnost dalších obcí je zajišťována dostatečnou sítí silnic II.a III. třídy. Ta má za úkol uspokojit dopravní potřeby zejména regionálního charakteru a proto se jejich sklonové a šířkové uspořádání odvíjí zejména od konfigurace terénu. Síť silnic II. třídy tvoří:

- II/310 Olešnice v Orlických horách - Žamberk – Letohrad

⁴² zpracováno dle: Žamberk-<http://www.zamberk.cz/>, Rozbor udržitelného rozvoje území pro správní obvod ORP Žamberk, 2008

- II/311 Lanškroun - Jablonné nad Orlicí – Těchonín - Mladkov – Deštné v Orlických horách
- II/312 Hanušovice – Lichkov - Pastviny - Žamberk – Hejnice
- II/360 Šedivec – Letohrad - Ústí n/O – Vel. Meziříčí – Jaroměřice n/R

Na území Orlicka se nepřipravuje výstavba žádné dálnice ani rychlostní komunikace, avšak v budoucnu se počítá s napojením Žamberka na plánovanou silnici R35. Tím bude zajištěna dobrá dostupnost regionu ve směru Hradec Králové, Pardubice a Praha. Do té doby si řešení závažných dopravních závad na silnici I/11 vyžádá urychlenou výstavbu společného obchvatu Žamberka a Helvíkovic (již je ve stádiu vyhledávací studie) a v budoucnu je třeba uvažovat i s řešením dopravy v Jablonném nad Orlicí, včetně odstranění úrovněvého křížení s železnicí Letohrad – Lichkov. Vzhledem ke složitým sklonovým poměrům v úseku Jablonné nad Orlicí – Červená Voda je v ÚP VÚC navržena změna trasování silnice I/11: za obcí Šedivec se levotočivým obloukem okolo osady Bredůvka stočí k severu a podél obce Studené bude pokračovat ve směru Mladkov a Lichkov, za kterým se připojí na stávající silnici I/43. Toto řešení zajistí v kombinaci s přivaděčem Zámorsk – Žamberk a obchvatem Žamberka napojení celého regionu kvalitní komunikací na dálniční síť České republiky (R35) i dobrou dostupnost regionu Králicka a hraničního přechodu Dolní Lipka – Boboszów.



Obrázek č.11: Silniční síť

Zdroj: podklady ÚAP 2008

Veřejná autobusová doprava na hlavních tazích je dostačující. Neustále, ale dochází ke snižování spojů (především mimo hlavní tahy), což je problém zejména pro nemotorizované návštěvníky regionu.

Dopravní obslužnost v silniční veřejné dopravě je obstarávána převážně ČSAD Ústí nad Orlicí. Dále ve významných sídlech zastavují dálkové linky jiných dopravců. Oproti jiným regionům je však úroveň autobusové dopravy ve velmi špatném stavu. V období mimo špičky pracovních dní zde v podstatě vůbec neexistuje.

3.4.4.2 Železniční

V roce 1874 prořala celý region nová trať Rakouské severozápadní dráhy z Týniště nad Orlicí přes Žamberk, Letohrad do Lichkova, o rok později prodloužená na území dnešního Polska. Došlo k propojení Podorlicka s Kladskem a německou částí Slezska, včetně Vratislavi na straně jedné a s Hradcem Králové a Prahou na straně druhé. Letohrad se tak stal významným

železničním uzlem, kde byly soustředěny také činnosti pro údržbu a ošetřování lokomotiv a zřízeno depo kolejových vozidel.

Po druhé světové válce došlo v souvislosti se změnami osídlení v pohraničních oblastech k poklesu významu tratě. Rozvoj přeshraniční spolupráce v rámci EU a potřeba dobré dostupnosti regionu Orlických hor za účelem zvýšení turistického ruchu znamená postupně opakované zvyšování významu trati. Proto v letech 2007 až 2008 proběhla komplexní obnova úseku Letohrad – Lichkov. Záměrem bylo využívat trasu pro vedení nákladní dopravy do Polska a také pro vedení přímých rychlíků Praha – Wrocław. Pro region se tak výrazně zlepšila nabídka spojení do Hradce Králové nebo do krajského města Pardubic.

Specifická struktura jednotlivých sídel, která je charakterizovaná výrazně podlouhlým tvarem vázaným na údolí i v několikakilometrové délce přináší problémy v dopravní obslužnosti, zejména železniční dopravě, kde nemůže být hustota zastávek natolik vysoká jako u autobusů.

3.4.4.3 Letecká doprava

V blízkosti Žamberka provozuje Aeroklub Žamberk malé sezónní travnaté letiště určené pro sportovní účely. Má status veřejného vnitrostátního letiště a má k dispozici travnatou dráhou v délce 725 m a v šířce 100 m. Letiště je vybavené pro sportovní účely aeroklubu, avšak nelze očekávat další rozvoj služeb v jiných segmentech letecké dopravy.

3.5.4 Kulturně-rekreační zařízení⁴³

V celém regionu se v současné době nachází **131 nemovitých kulturních památek**, které jsou zapsány v Ústředním seznamu kulturních památek ČR. Nejvíce jich nalezneme ve městech **Letohrad - 36, Žamberk - 27 a Jablonné nad Orlicí - 20**, které byly z důvodu ochrany vzácných kulturních památek vyhlášeny Ministerstvem kultury ČR městskými památkovými zónami.

Žádnou chráněnou památku nenalezneme v obcích Česká Rybná, Dlouhoňovice, Hejnice, Helvíkovice, Jamné nad Orlicí, Kameničná, Líšnice, Orličky, Studené, Šedivec a Těchonín.

Většina nemovitých kulturních památek v regionu má lokální význam. Svou kulturní a historickou hodnotu mají také **zámky** ve městech **Letohrad a Žamberk**, i když pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace nemají v současné době významné postavení. Letohrad se může pyšnit také unikátním muzeem – **Muzeum řemesel Letohrad**. Muzea dále nalezneme ve městech Žamberk, Jablonné nad Orlicí, **Králíky – Vojenské muzeum**. Městské muzeum

⁴³ zpracováno dle: <http://www.obecdolnimorava.cz/>, <http://www.kraliky.eu/>, <http://www.letohrad.eu/>

Žamberk se také podílí na kulturních aktivitách města, zaměřuje pozornost na osobnosti, které se významně zasloužily o povznesení života regionu a nabízí pravidelně výstavy výtvarného umění i tematické výstavy souborů předmětů. V obci **Kunvald** v domku Na Sboru se nachází expozice, která vypráví o založení, působení a historii **Jednoty bratrské**. V obci **Písečná** se nachází unikátní technická památka – **vodní mlýn**. Mlýn je čtyřposchodový s veškerým potřebným technickým zázemím a s ojedinělou míchačkou na mouku. Samotná mlýnice je doplněna o expozici předmětů, které připomínají způsob vesnického bydlení, zemědělského náradí a mlynářského řemesla minulých dob. Významnou památkou v Žamberku je bývalé **židovské ghetto se synagogou**.

Unikátním fenoménem tohoto regionu je ucelený systém objektů předválečného opevnění. Nejvýznamnější z nich se nachází v blízkosti obce Těchonín. Jedná se o **Dělostřeleckou tvrz Bouda**, která je v současné době největším muzeem československého stálého opevnění na území České republiky.

Kulturní život Orlicka je soustředěn hlavně do města Žamberka a Letohradu. Významnou roli z hlediska regionálního významu zde hrají hlavně Divišovo divadlo v Žamberku a Muzeum řemesel a Společenské centrum Nový Dvůr v Letohradě. V ostatních obcích se kulturní a společenský život soustředí do místních kulturních domů, kde jsou pořádány akce místního významu, jako jsou krmáše, bály a taneční zábavy. Tradiční význam pro kulturní život mají také obecní knihovny.

3.5.5 Sportovně-rekreační zařízení⁴⁴

Sportovně-rekreační zařízení jsou pro turisty nepostradatelné. Sportovní zařízení slouží nejen turistům, ale i místním obyvatelům.

Přestože v mikroregionu jsou sportovně – rekreační zařízení, absence významnějšího sportovního a relaxačního zázemí je vážnou brzdou dalšího rozvoje cestovního ruchu, zejména v návaznosti na aktivity s vyšší přidanou hodnotou a prodlouženou sezónou (turistika kongresová, agroturistika, wellness, atd.)

Celé území regionu je vhodnou rekreační a turistickou oblastí. Většinu turistických cest lze využít i v zimních měsících.

V Mikroregionu Orlicko jsou nabízena tato zařízení:

⁴⁴ zpracováno dle: <http://www.obecdolnimorava.cz/>, <http://www.kraliky.eu/>, <http://www.letohrad.eu/>, <http://www.zamberk.cz/>

Trasy pro běžecké a sjezdové lyžování

Vzhledem k příznivým klimatickým i orografickým podmínkám se v regionu nachází řada lyžařských středisek. Celá oblast Orlických hor, Podorlicka, Králicka i Kladské kotliny nabízí poměrně velké množství středisek, které nabízejí služby jak pro sjezdové lyžování, tak i pro běžkaře. Mezi nejvýznamnější lyžařská střediska patří Dolní Morava a České Petrovice. Menší areály pro sjezdové lyžování jsou v obcích Bystřec, Červená Voda, Dlouhoňovice, Jablonné nad Orlicí, Mladkov, Letohrad, Lichkov, Pastviny a Písečná. Při dobrých sněhových podmínkách jsou tyto areály vhodné jak pro víkendové, tak i celotýdenní pobyty. Mezi nejoblíbenější hřebenové túry na běžkách patří přejezdy hřebenovek.

Jižní části Orlických hor dominují Suchý vrch a Buková hora. Zde se nalézají upravované tratě jak na hřebeni, tak v okolí lyžařských středisek, jako jsou České Petrovice a další. Celková délka strojově upravovaných tratí dosahuje téměř 76 km. Trasy vedou nejen na Suchý vrch, ale také například do okolí Jamného nad Orlicí nebo Orliček. Zajímavosti na trase jsou například 33 m vysoká rozhledna Suchý vrch z roku 1932 nebo dělostřelecká tvrz Bouda, která reprezentuje jeden z nejzachovalejších objektů předválečného opevnění. Běžkovat je možno až do Zemské brány a dále do vyšších partií Orlických hor (např. hřebenovou Jiráskovou cestou). V areálu Dlouhoňovic jsou v závislosti na sněhových podmínkách upraveny tratě o celkové délce 18 km. Od prosince do března zajišťují dopravu do Orlických hor skibusy.

Základní informace o nejvýznamnějších lyžařských areálech

Název obce	Nadmořská výška	Vybavenost	Délka sjezdovek	Poznámky
České Petrovice	650-740	4 vleky – celkem 1900 os/hod	7 sjezdovek-celkem 2 000 m	Lyžařská, snowboardová škola, půjčovna, osvětlení, snowtubingová dráha
Dolní Morava	1100-1231	2 lanovky – celkem 4 800 os/hod 1 vlek – 1 200 os/hod	3 sjezdovky – celkem 2 395 m	Ski Sněžník- lyžařská škola, půjčovna, servis, sportovní obchod, ubytování, čtyřsedačkové lanovky, saňkařská dráha

Tabulka č. 1: Základní informace o nejvýznamnějších lyžařských areálech

Zdroj: vlastní zpracování

Název obce	Délka sjezdovek	Kapacita vleku
Bystřec	400 m	500 os/hod
Červená Voda	1 400 m	375 os/hod
Dlouhoňovice	460 m	650 os/hod
Jablonné nad Orlicí	1 300 m	650 os/hod
Lichkov	800 m	360 os/hod
Pastviny	530 m	400 os/hod
Petrovičky - Mladkov	2 x 600 m	880 os/hod

Tabulka č. 2: Další lyžařské areály

Zdroj: vlastní zpracování

Pěší turistika

Z hlediska pěší turistiky se jedná o velmi zajímavé území, které je hustě protkáno sítí turistických tras.

Hlavním výchozím místem je město Žamberk, kde se střetává několik pěších tras, a dále obec Jablonné nad Orlicí, které leží jednak v přírodním parku Orlice, jednak v bezprostřední blízkosti přírodního parku Suchý vrch – Buková hora, který je z pohledu turistiky a rekreace velmi atraktivní. Další velmi zajímavou turistickou trasou je trasa u Dolní Moravy na Kralický Sněžník.

Severní částí regionu vede z Orlických hor hřebenová trasa, tzv. Jiráskova cesta. Několik turistických tras je vedeno přírodním parkem Orlice v údolí obou řek Tiché a divoké Orlice.

Atraktivitu tohoto území zvyšují také naučné stezky, jichž se zde několik nachází:

- ❖ **Naučná stezka Žamberk – Kunvald.** Délka stezky je 4,5 km a vede ze Žamberka po zelené turistické značce do Kunvaldu. Obeznámí návštěvníky s rostlinstvem a živočišstvem, ale i s významnými rodáky zdejšího kraje.
- ❖ **Naučná stezka Kunvald.** Od domku Na Sboru vede naučná stezka po stopách jednoty bratrské vedoucí Modlívým dolem, Jordánem, k Bratrské lípě až na místo, na kterém stávala bratrská kovárna.
- ❖ **Zemská brána, Pašerácká stezka.** Přírodní skalnatý zářez Divoké Orlice na českopolské hranici s naučnou stezkou.

Vodní plochy

Orlicko nabízí podmínky i pro vodní turistiku, a to na řekách **Tichá a Divoká Orlice** a jejich přítocích. Sjíždění je možné hlavně na jaře za vysokých vodních stavů nebo po vydatných deštích. Vyskutují se zde jak divoké úseky ve vyšších polohách, tak klidnější v podhůří.

Ke koupání je využívána zejména **přehradní nádrž Pastviny**, která je také vhodná k provozování vodních sportů - windsurfing, surfing a plachtění. Nachází se zde dále půjčovny loděk. V okolí jsou dále kempy, rekreační zařízení a řada ubytovacích kapacit. Účelem přehrady je výroba elektrické energie, regulace průtoku, ochrana před povodněmi a využití pro rekreaci.

Ke koupání slouží také krytá a otevřená koupaliště. Nejzajímavější je v regionu **Aquapark Žamberk**, který nabízí bazény, 2 tobogány a kamikadze, minigolf, tenisové kurty, dětský koutek, kemp, apartmány, bowling, restauraci. Dobře vybavené je i koupaliště v Letohradě. V území je možno nalézt i další koupaliště nebo upravené požární nádrže - Jablonné v Orlických horách, Písečná a Bystřec. Možnosti koupání doplňují i přírodní koupaliště v rybnících a řekách.

Sportoviště

Tenisové kurty - jsou téměř v každé obci, Bowling – Jablonné nad Orlicí, Žamberk, Golfová a minigolfová hřiště – Čenkovice, Jablonné nad Orlicí a Žamberk.

Aktivní turistika

Na území popisovaného regionu najdeme i centra tzv. aktivní turistiky. Patří mezi ně **Autocamping Pod Černým lesem** v Žamberku, **Areál srubů Větrný vrch** v Dolní Moravě a **Ski areál Buková hora** v Čenkovicích.

Golf a minigolf

Přímo v zájmové oblasti se velké golfové hřiště nenachází. Je možné využít alespoň minigolfových hřišť v aquaparku v Žamberku nebo v areálu hotelu Filipinum v Jablonném nad Orlicí.

Jezdectví

Čím dál tím větší popularitu získává rekreační jízda na koni. V zájmovém území se nachází několik zemědělských farem nebo jezdeckých klubů, ve kterých se dá využít nabídky vyjížděk na koni. V Dlouhoňovicích se nachází Jezdecký klub Žamberk, který obstarává

plavení koní, pořádání dostihů, průvodce jezdeckou trasou, venkovní jízdárnu, vyjížděky s klienty, výuku jízdy na koni apod. Menší zemědělské farmy s koňmi nebo jezdecké kluby je možno také nalézt v obcích Jamné nad Orlicí, Kameničná, Kunvald, Mladkov, Orličky či v Žamberku – jezdecký klub Polsko.

Sportovní rybolov

Sportovní rybolov ve volných vodách je organizován především Českým rybářským svazem. K dispozici jsou veškeré revíry, které zahrnují tekoucí vody v mikroregionu, včetně vodních nádrží, významných písků a vybraných rybníků. Vyhledávanými rybářskými revíry v mikroregionu jsou především řeky Orlice. Rybářsky lákavé jsou některé vodní nádrže a písků, např. přehradní nádrž Pastviny.

Horolezectví

V daném území je možné využít některé skály v okolí Pastvinské přehrady (Studenecké skály). V ZŠ Nádražní v Žamberku se nachází cvičná horolezecká stěna.

3.5.6 Cestovní kanceláře a informační centra

Informační centra mikroregionu s celoročním provozem poskytují komplexní informace pro návštěvníky regionu, tj.:

- Informace o možnostech stravování a ubytování,
- Informace o otevíracích dobách památek,
- Průvodcovská služba,
- Informace o kulturních, sportovních a společenských akcích,
- Turistické informace a tipy na výlety,
- Prodej vstupenek, map, průvodců, pohlednic, informačních brožur, atlasů
- Vnitrostátní i zahraniční spoje autobusové a vlakové dopravy,
- Spoje městské hromadné dopravy vybraných měst,
- Propagační materiály zdarma,
- Informace o jízdních řádech,
- Zimní sněhové zpravodajství z okolních lyžařských středisek,
- Internet pro veřejnost

Turistická informační centra jsou zřízena v těchto obcích: Žamberk – informační středisko ORLICKO, Letohrad – Kulturní centrum, Pastviny, Jablonné nad Orlicí, Králíky – regionální centrum Evropský dům a infocentrum Králíky a Lichkov.

3.5.7 Významné kulturní a společenské akce v regionu⁴⁵

Akce pořádané v jednotlivých obcích mají velmi odlišný rozsah, náplň a regionální význam. Nelze jednoznačně určit, kdy lze tyto akce považovat spíše za kulturní program pro místní obyvatele, resp. návštěvníky z blízkého okolí a kdy se jedná o akci se skutečným dopadem na rozvoj cestovního ruchu.

Festival Koled v Bystřeci.

Rockový festival, Králícký karneval, Setkání Králíků v Králíkách a Schubertův festival v Králíkách.

Svátky dřeva

Svátky dřeva jsou významnou kulturní událostí Žamberka. Navázaly na mnohasetletou tradici zpracování dřeva v Orlických horách. Jejich cílem je ukázat rozmanitost a specifiku řemesel, která zde byla zastoupena.

Folkové vánoce a Hudební festival Jamrock v Žamberku.

Orlická brána

Letní kulturní festival hudby, filmu, tance, divadelních vystoupení pro děti a dospělé v Žamberku.

Jablonský Medvídek

Folkový a country festival, který se každoročně koná v Jablonném nad Orlicí.

Mezinárodní hudební festival v Letohradě.

⁴⁵ zpracováno dle: <http://www.obecdolnimorava.cz/>, <http://www.kraliky.eu/>, <http://www.letohrad.eu/>, <http://www.zamberk.cz/>

4 VYHODNOCENÍ SILNÝCH A SLABÝCH STRÁNEK V MIKROREGIONU ORLICKO

Kraje, regiony či obce jsou ovlivňovány nejen svým vnějším prostředím, ale také vnitřními silnými a slabými stránkami.

Silné a slabé stránky jsou vždy specifické pro každý kraj či obec. Vnitřní analýza umožňuje definovat ty silné stránky, ze kterých lze vycházet. Slabé stránky představují ty faktory, které by měly být řešeny. Výsledným efektem by mělo být maximální možné využití silných stránek a snížení slabých stránek a ohrožení obce. Při odstraňování slabých stránek však platí zásada, že se řeší pouze ty slabé stránky, které mají zásadní význam pro kraje nebo obce a jejichž odstranění může významně a kvalitativně ovlivnit cíle organizace.

4.1 SWOT analýza⁴⁶

SWOT je metoda celkového určení pozitivních a negativních stránek mikroregionu. Jádrem metody je vyjádření a ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do čtyř základních skupin. Jde o faktory, které vyjadřují silné stránky, slabé stránky, příležitosti a ohrožení území mikroregionu. Silné a slabé stránky jsou obvykle vnitřní faktory efektivity obce a území mikroregionu. Příležitosti a ohrožení jsou vnější faktory, které nepodléhají přímému vlivu mikroregionu. Hrozby zahrnují například výsledky průzkumu v obci, městě či regionu – omezenost financování připravovaných strategických záměrů, nedostatkem invencí a inovačních programů.

Obce, organizace a regiony, které neumějí využít metody SWOT analýzy pro tvorbu svých strategických záměrů a plánů, mají zkomplikované podmínky pro rozvoj organizace a dokonce i pro svoji existenci.

Existuje řada technik, pomocí kterých se dá zmapovat pozice organizace i obce z pohledu vnějších i vnitřních sil, které ji ovlivňují. Zatím nejznámější a i v České republice již velice využívanou je technika tzv. SWOT analýzy. Jde o zkratku anglických slov:

- **S** – Strengths – přednosti, silné stránky (hodnoceno zevnitř obce či organizace)
- **W** – Weaknesses – nedostatky, slabé stránky (hodnoceno zevnitř obce či organizace)
- **O** – Opportunities – příležitosti (hodnoceno z vnějšku obce či organizace)

⁴⁶ Mates, P., Wokoun, R. a kol.: Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy, 2001.

- **T** – Threats – hrozby (hodnoceno z vnějšku obce či organizace)

SWOT analýza tedy představuje kombinaci dvou analýz, S - W a O - T.

Schéma SWOT analýzy:

	S - silné stránky	W - slabé stránky
O - příležitosti	Strategie SO	Strategie WO
T - hrozby	Strategie ST	Strategie WT

Analýza příležitostí a rizik - O -T

O – T analýza umožňuje rozlišit atraktivní příležitosti, které mohou obci či regionu přinést výhody a současně vede k zamyšlení se nad problémy, se kterými se bude obec či region potýkat.

Příležitosti by měly být posuzovány z hlediska jejich atraktivnosti a pravděpodobnosti úspěchu. Naopak rizika z hlediska vážnosti a pravděpodobnosti nastání rizikové události.

4. 2 Vnitřní analýza - silné a slabé stránky⁴⁷

Tato vnitřní analýza zkoumá vnitřní faktory mikroregionu, které mají přímý nebo nepřímý pozitivní, respektive negativní dopad na rozhodování místních i vnějších investorů zda umístit svou investici do Mikroregionu Orlicko. Identifikace těchto faktorů umožní lépe definovat záměry, cíle a strategie, které budou řešit a napravovat stránky slabé s využitím stránek silných, na kterých budou stavět.

Cíle vnitřní analýzy:

- stanovit možnosti a potenciál regionu
- identifikovat vnitřní silné a slabé stránky

⁴⁷ zpracováno dle: Region Orlicko-Třebovsko-<http://www.orlicko-trebovsko.cz/cz/swotanaliza/>

Silné stránky zahrnují jakékoliv komparativní a konkurenční výhody regionu pro jakékoliv typy rozvojových aktivit. Slabé stránky jsou veškeré faktory, které limitují nebo ohrožují tyto aktivity.

Některá podstatná témata při zkoumání silných a slabých stránek:

- klíčová odvětví ekonomiky regionu (průmyslu, služby, turistiky)
- dostupné průmyslové a komerční pozemky
- dopravní infrastruktura a mezinárodní napojení regionu
- ekologické škody, ochrana krajiny a přírody, ukládání pevných odpadů
- občanská vybavenost, školství, kultura
- turistika, atraktivity regionálního a národního významu

4.3 Vnější analýza – příležitosti a ohrožení⁴⁸

Tato část SWOT analýzy se zabývá vnějšími faktory a vlivy. Vnější faktory mohou představovat pozitivní (příležitosti) nebo negativní (hrozby) dopad na mikroregion a jeho schopnost zrealizovat připravovanou strategii rozvoje. Do výše zmíněných dvou kategorií rozdělujeme ty vnější jevy, které mikroregion sám nemůže nijak ovlivnit, a které mají nadregionální nebo celonárodní (celosvětovou) platnost.

Znalost těchto jevů a identifikace jejich možných dopadů na další rozvoj umožňuje formulovat akční plány pro jednotlivé kritické oblasti tak, aby úspěšnost jejich realizace byla co nejméně závislá na výskytu hrozeb. Také je důležité, aby záměry, cíle a strategie těchto plánů zahrnuly nalezené příležitosti a dovedly jich využít. Mnohdy je však nutné nahlížet na vnější jev jako na hrozbu a příležitost současně. Tudíž je důležité porozumět příležitostem a ohrožením vnějšího prostředí. Mnoho vnějších vlivů nebude moci region ovlivnit, avšak jejich pravděpodobné účinky na regionální ekonomiku jsou důležité při tvorbě strategie.

Některé podstatné faktory, které je třeba brát v úvahu:

- změny zákonů
- ekonomické změny na národní a mezinárodní úrovni
- sociální a politické změny
- demografické změny

⁴⁸ zpracováno dle: Region Orlicko-Třebovsko-<http://www.orlicko-trebovsko.cz/cz/swotanaliza/>

- infrastruktura na národní a mezinárodní úrovni

Důležitým hlediskem vnější analýzy je posouzení, které okolnosti a tendence jsou pro region důležité a jakou vyžadují reakci:

- vztah k regionu
- pozitivní nebo negativní dopad
- možnost tvůrčí reakce regionu.
-

4.4 Využití SWOT analýzy

- Ke zjištění kritických oblastí nebo zpřesnění na počátku procesu definovaných rámcových oblastí.
- Jako základ pro orientování celé rozvojové strategie regionu.
- Jako základ pro formulaci strategických cílů a následně strategických směrů a rozvojových aktivit.
- Jako základ pro stanovení pozice regionu ve srovnání s jinými regiony, zejména v soutěži o investice a pracovní místa.

4.5 Silné stránky infrastruktury cestovního ruchu mikroregionu

Poloha mikroregionu

- Mikroregion Orlicko se nachází na severovýchodě Pardubického kraje, kam zasahují Orlické hory a podhůří Jeseníků
- blízkost hraničních přechodů s Polskem, které umožňují bezproblémový přístup turistů a ostatních návštěvníků regionu z Polska
- krajina mikroregionu nabízí řadu příležitostí pro trávení volného času, krajina Orlicka má velmi zachovanou přírodu a kulturní památky
- oblast regionu je díky vhodným přírodním a infrastrukturním podmínkám vyhledávána pěšími turisty, cykloturisty a vodáky
- území mikroregionu má velice pestrou krajinu – přírodní parky (Suchý Vrch, Orlice)
- existence zvláště chráněných území přírody včetně území NATURA 2000

Atraktivita⁴⁹

Území mikroregionu disponuje řadou atraktivit, které jsou vhodné pro cestovní ruch. Jedná se nejen o neobyčejné přírodní bloky, ale také o řadu historicky významných památek, sakrálních památek a ostatních kulturně společenských a sportovních atrakcí:

- **Přírodní atraktivita** – charakter krajiny mikroregionu je velmi pestrý a zachovalý, mezi nejvýznamnější přírodní atraktivita patří např. **přírodní park Suchý Vrch – Buková Hora a přírodní park Orlice**, historickou, ale především přírodní zajímavostí je **dělostřelecká tvrz Bouda**, které je zimovištěm 9 druhů netopýrů, pozoruhodným zachovalým krajinným celkem je **CHKO Orlické hory**, dále **CHKO Zemská brána**, další přírodní zajímavosti jsou přírodní památka **Rašeliniště pod Předním vrchem, Čenkovička, Hradní kopec Litice, Letohradská bažantnice, Údolí Záhorského potoka, přírodní rezervace Hynkovice** (svahové rašeliniště) nebo **přírodní rezervace Zemská brána**, mezi další přírodní zajímavosti patří památné stromy – 550 let stará **Tománkova lípa** v Klášterci nad Orlicí, 450 let stará **Bratrská lípa** v Kunvaldě nebo 550 let stará **Vejdova lípa** v Pastvinách, atraktivitu tohoto území zvyšují i **naučné stezky** – naučná stezka Žamberk – Kunvald, naučná stezka Kunvald, naučná stezka Zemská brána, Pašerácká stezka.
- **Atraktivita architektonicko – historického charakteru**
 - **Letohrad** – původní podloubí, kašna s vodovodním systémem, kovárna a měšťanské domy, Morový sloup,
 - **Jablonné nad Orlicí** – dřevěné podloubí, dřevěné sruby,
 - **Záchlumí** – dřevěná zvonice,
 - **Žamberk** – kašna se sousoším Nymfy a kentaura, děkanství, radnice se starou hasičskou zbrojnicí, řada měšťanských domů, venkovská usedlost a vila, špitál sv. Kateřiny.
- **Objekty sakrálního charakteru**
 - **Bystřec** – krucifix, socha sv. Jana Nepomuckého, sousoší Nejsvětější Trojice,
 - **České Petrovice** – kostel sv. Petra a Pavla, celá řada sousoší,

⁴⁹ zpracováno dle: <http://www.obecdolnimorava.cz/>, <http://www.kraliky.eu/>, <http://www.letohrad.eu/>, <http://www.zamberk.cz/>, <http://www.orlicko.cz/>

- **Jablonec nad Orlicí** – kostel sv. Bartoloměje se starým hřbitovem, celá řada soch a sousoší, silniční most se sochami sv. Jana Nepomuckého a sv. Floriana, fara,
- **Kláštorec nad Orlicí** – kostel Nejsvětější Trojice,
- **Kunvald** – kostel sv. Jiří a celá řada soch a sousoší,
- **Letohrad** – kostel sv. Václava, kaple Matky Boží, kaple sv. Jana Nepomuckého,
- **Mistrovice** – kostel sv. Jana a Pavla s krucifixy a sousošími,
- **Nekoř** – kostel sv. Mikuláše,
- **Pastviny** – kamenný kříž, Kalvárie,
- **Písečná** – kostel sv. Kateřiny,
- **Sobkovice** – kostel sv. Prokopa,
- **Žamberk** – kostel sv. Václava, kaple sv. Rozálie, sochy a sousoší.
- Ostatní **atraktivita s historickou a kulturní hodnotou** – Písečná – čtyřposchodový vodní mlýn, Letohrad – městské muzeum a Muzeum řemesel, Žamberk – židovské ghetto se synagogou, židovský hřbitov, Králíky - městská památková zóna s živým poutním místem na Hoře Matky Boží,
- Rysem mikroregionu jsou rovněž **sportovní atrakce**:
 - oblast je poměrně bohatá na **trasy pro cykloturistiku**,
 - komplexní systém turistických a cykloturistických tras s vazbou na provoz cyklobusů
 - množství **běžkařských tratí**, jak pro krátké, tak i pro celodenní výlety,
 - **sjezdovky** pro sjezdové lyžování (zejména Dolní Morava, Čenkovice, České Petrovice) ,
 - existence areálů aktivní turistiky (Pod Černým lesem – Žamberk, SKI areál Buková hora – Čenkovice)
- v území leží dvě největší střediska zimních sportů v Pardubickém kraji
 - vhodné podmínky pro vodní turistiku, také koupaliště a bazény,
 - tenisové kurty, minigolfová hřiště
 - zemědělské farmy a jezdecké kluby
- udržovaná síť turisticky značených peších cest, cyklotras a tras pro lyžařskou turistiku (v podstatě téměř v každé obci mikroregionu).
- **Kulturně-rekreační zařízení a kulturní akce**

- tradiční mezinárodní akce – Cyklo Glacensis, Letohradský festival, rockové, hudební a mezinárodní hudební festivaly a další
- široká nabídka kvalitních městských a venkovských akcí a slavnostní v oblastech s větší hustotou obyvatel
- existující a rozvíjející se tradice řemesel – Muzeum řemesel v Letohradě, Svátky dřeva v Žamberku, Vodní mlýn v Písečné
- nabídka dalších atraktivit cestovního ruchu – rozhledny, muzea

Ubytovací, hostinská a stravovací zařízení

- ubytovací zařízení je skoro v každé obci mikroregionu
- rozmanitá struktura ubytovacích zařízení – od ubytování v hotelích a penzionech, přes ubytování v rekreačních zařízeních, ubytovnách a kempech až po ubytování v chatách a chalupách
- síť stravovacích zařízení je značně rozsáhlá

Dopravní a technická infrastruktura

- hustá silniční síť v řešeném území
- hraniční přechody na turistických stezkách (Petrovicky-Kamienczyk, Horní Morava-Jodlów, Králický Sněžník-Snieznik)
- silniční a železniční přechod do Polské republiky
- železniční trať 021 je celostátní tratí s potenciálem růstu jejího významu
- rekonstruovaná a elektrizovaná železnice mezi Letohradem a Lichkovem
- zpracované základní dokumentace pro výstavbu sítě cyklostezek

Informovanost/propagace

- existence informačních středisek
- provoz regionálního systému certifikovaných informačních center v rámci regionu Východní Čechy

Cestovní ruch

- velmi atraktivní a nenarušené přírodní prostředí a jeho využitelnost pro rekreaci a aktivní trávení volného času (CHKO Orlické hory, PP Orlice a Suchý vrch – Buková hora)

- vysoký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu – hornatější část regionu, především obce Klášterec nad Orlicí, Pastviny a Těchonín, společně s městy Žamberk, Letohrad a Jablonné nad Orlicí
- členité území krajiny velice vhodné pro sportovně turistické využití, především pro pěší turistiku a cykloturistiku v letních měsících a běžecké a sjezdové lyžování v zimním období
- druhá největší rekreační přehrada v Pardubickém kraji – Pastvinská přehrada, vodácky využitelné toky Tiché a Divoké Orlice
- vysoký potenciál kulturního a historického dědictví
- existence unikátního systému předválečného opevnění
- možnosti pro rozvoj cestovního ruchu včetně agroturistiky a venkovské turistiky
- dostatečný počet a pestrá struktura ubytovacích zařízení, zkvalitnění poskytovaných služeb
- vysoký potenciál kulturního a historického dědictví, existence unikátního systému předválečného opevnění
- přeshraniční spolupráce se sousedním regionem Kladsko a společné řešení mnoha problémů
- existence turistických a silničních přechodů do Polska
- výrazný potenciál návštěvníků a turistů ze sousedního Polska
- zcela dominantní turisticko – rekreační funkce u Pastvin a velmi významná u obcí Klášterec nad Orlicí, Nekoň a Orličky
- značně příznivé přírodní podmínky pro cestovní ruch a rekreaci v obcích Těchonín, Dlouhoňovice a Studené

Ostatní

- příznivé image mikroregionu – zdravá a čistá příroda
- členství v Euroregionu Glacensis, které umožňuje propojení na společné projekty s polskými partnery s využitím financování z fondů EU

4.6 Slabé stránky infrastruktury cestovního ruchu mikroregionu

Přístupnost mikroregionu

- špatná dostupnost obcí veřejnou dopravou mimo špičky nepracovních dnů
- směrové vedení a technický stav silnice I/11 neodpovídá současným požadavkům na moderní komunikace I. třídy, což je velkým nedostatkem hlavně pro zahraniční turisty a turisty ze vzdálenějších částí České republiky
- neexistence obchvatu Žamberka na silnici I/11
- neexistuje přístupová komunikace vyšší třídy do regionu
- nedostatečné a nevhodné umístění dopravní infrastruktury v centrech cestovního ruchu

Atraktivita

- většina nemovitých kulturních památek v regionu má pouze lokální význam
- nedostatečné je zajištění takových atrakcí, které by vhodně dotvářely program turistů v případě špatného počasí (např. kina, divadla, zábavní centra)
- slabé je vybavení sportovními atrakcemi pro letní i zimní sezónu (kryté bazény, fit centra, zábavní centra atd.)

Ubytovací, hostinská a stravovací zařízení

- chybí nabídka ubytování vyšší kategorie pro náročnější klientelu
- ubytování v hotelu nalezneme pouze v obcích Dolní Morava, Jablonné nad Orlicí, Králíky, Letohrad a Žamberk
- nevhodná struktura a kvalita kapacit ubytování, převažuje nižší standard
- v některých částech mikroregionu chybí ubytovací zařízení pro větší množství ubytovaných i turistického typu – zájezdy, sportovní soustředění, turnaje
- nedostatečné turistické zázemí k ubytovacím kapacitám - hřiště, bazény, doplňkové služby
- rozdílná kvalita poskytovaných služeb u stravovacích zařízení
- nevhodná struktura a kvalita objektů gastronomické nabídky
- nedostatečné stravovací možnosti v některých částech území
- nedostatek kvalifikované pracovní síly, nedostatek prvotřídních kuchařů, značná fluktuace kvalifikovaných zaměstnanců ve stravování

Dopravní a technická infrastruktura

- značná členitost území znesnadňuje rozvoj technické infrastruktury
- nedostatek parkovacích ploch v nástupech k turistickým atraktivitám
- vedení silnic I. a II. třídy nemá výraznější dopravní význam s ohledem na širší vazby
- parametry a technická kvalita silniční sítě nedovolují zvýšení standardu dopravy
- nedostatečná obslužnost veřejnou hromadnou dopravou mimo pracovní dny
- špatná dopravní dostupnost o víkendech
- špatné propojení autobusové a železniční dopravy, neexistuje jednotný terminál (Žamberk)

Informovanost/propagace

- nízká koordinace a informovanost o kulturních aktivitách v rámci regionu
- slabá propagace svazku členských obcí a místních zajímavostí s možností zvýšení počtu turistů
- nekoordinovaná a nedostatečná propagace území
- neexistence regionálního marketingu v cestovním ruchu
- roztržitý a nejednotný informační a orientační systém pro turisty a návštěvníky regionu
- nízká nabídka ucelených produktů a produktových balíčků cestovního ruchu
- neexistence organizace cestovního ruchu, která by byla zodpovědná za řízení a propagaci cestovního ruchu v dané oblasti

Cestovní ruch

- osídlování regionu a jeho nehomogenita, s tím přerušení kulturních tradic a postupné začleňování cizích prvků
- malá turisticko-rekreační funkce u obcí Bystřec, Dlouhoňovice, Hejnice, Helvíkovice, Jablonné nad Orlicí, Letohrad, Lukavice, Šedivec a Žamberk
- většina nemovitých kulturních památek není příliš atraktivní pro rozvoj cestovního ruchu
- pohraniční poloha v rámci České republiky a s tím související špatná dopravní dostupnost regionu
- dosud nízká nabídka ucelených produktů a produktových balíčků cestovního ruchu
- chybí nabídka ubytování vyšší kategorie pro náročnější klientelu

- nedostatečná spolupráce obcí na mikroregionální úrovni – mikroregiony Sdružení obcí Orlicko a Rozvoj regionu obcí Pod zemskou branou
- nedostatečná spolupráce subjektů cestovního ruchu v rámci Orlických hor i Podhůří a také napříč dvou krajů včetně subjektů z Polska
- téměř neexistující alternativní nabídka pro prodloužení sezóny, využití mimo sezón
- nedostatek infrastruktury, která podporuje aktivní způsoby trávení volného času
- relativní nezájem investorů o rozšiřování podnikatelských aktivit v oblasti cestovního ruchu
- nedostatek finančních prostředků z veřejných zdrojů, které by byly vkládány do rozvoje infrastruktury a marketingu cestovního ruchu
- územní nepřipravenost k realizaci investic do cestovního ruchu, malá nabídka ploch k investování
- stagnace rozvoje potenciálu cestovního ruchu v oblasti Pastvinské přehrady
- převaha hostů z nízkopříjmových skupin

Ostatní

- nedostatečná spolupráce a komunikace mezi klíčovými činiteli regionu
- nedostatek pracovních míst pro čerstvé absolventy

4.7 Příležitosti infrastruktury cestovního ruchu mikroregionu

Přístupnost mikroregionu

- zlepšení dostupnosti mikroregionu vybudováním silnice R35
- výstavba obchvatu Žamberka na silni I/11
-

Atraktivita

- využití potenciálu krásného prostředí a krajiny
- využít existence významných kulturních historických památek
- využití blízkosti lokalit Orlických hor, Pastvinské přehrady, přírodní park Orlice, přírodní park Suchý Vrch – Buková hora, CHKO Zemská brána, údolí Záhorského potoka
- zajistit opravy kulturních památek

- postupné obnovy a opravy stávajících objektů – sochy, zvoničky, kříže, kaple, pomníky
- ochrana kulturního dědictví a lidové architektury mikroregionu
- podněcovat kulturní symboliku a identitu mikroregionu

Ubytovací, hostinská a stravovací zařízení

- zajistit dostatečné ubytovací kapacity
- zvýšit servis, který je spojený s turismem, možnost sezónního ubytování
- rozšíření stávajících ubytovacích a stravovacích zařízení, včetně jejich kapacity
- koncepčně řešit rozvoj rekreačních areálů, chatových oblastí, včetně výstavby a rozšiřování doprovodné infrastruktury

Dopravní a technická infrastruktura

- zajistit lepší provázanost autobusové a vlakové dopravy
- zajistit větší množství spojů především o víkendech

Informovanost/propagace

- vytvoření regionálního informačního systému
- prezentace stávajících cyklotras spojená s přilákáním dalších potencionálních návštěvníků
- propagace svazku obcí a mikroregionu v oblasti cestovního ruchu
- existence kvalitního informačního servisu ve formě informačních letáků, turistických plánů a map
- jednoduché plány měst a obcí, kde budou vyznačeny turistické zajímavosti a služby
- kvalitně značené turistické stezky a cyklotrasy a také kvalitní informační systém (směrové ukazatele, informační tabule, plány a mapy)
- možnost bezplatné telefonní informační linky
- účast a prezentace Mikroregionu Orlicko na hlavních tuzemských veletrzích a v sousedních zemích (Polsko, Německo)

Cestovní ruch

- rozvoj turistické destinace Orlicko jako destinace národního významu
- stabilizovat kulturní bohatství mikroregionu

- souběžný vstup České republiky a Polska do EU dovolující těsnější spolupráci s polskými partnery a společné rozvojové projekty
- využití blízkosti Polska a dostupnosti jeho turistických center
- přibývajícím zájem Čechů o domácí turistiku (zvyšuje se podíl těch, kteří mají zájem více poznávat krásy České republiky a pro něž je zahraniční dovolená stále více ekonomicky náročnější).
- podpora spolupráce mezi obcemi
- možnost získání dotací z EU, národních a regionálních fondů
- společná propagace mikroregionu.
- využití rostoucího zájmu o sjezdové a běžecké lyžování, cykloturistiku a pěší turistiku
- nadále rozvíjet střediska zimních sportů a jejich celoroční adrenalinové využití (lanová centra)
- zvýšit nabídku zimních aktivit zejména o běžecké lyžování
- rozvoj nabídky strojově upravovaných běžeckých stop
- budování nových cyklostezek, cyklotras a tématických cyklookruhů, včetně doprovodné infrastruktury
- zokruhování cyklostezek
- propojení sítě cyklostezek s napojením na okolní regiony a Polsko
- určení ploch pro nové sportovně-rekreační, volnočasové objekty či areály a rozšíření stávajících
- zlepšení propagace volnočasových aktivit
- vytváření ucelené nabídky produktových balíčků, specifických balíčků pro rodiny s dětmi a seniory
- využití potenciálu pro rozvoj, zkvalitnění nabídky služeb a infrastruktury v tradičních lokalitách cestovního ruchu – např.: Pastvinská přehrada, Čenkovice, Dolní Morava
- využití potenciálu pro rozvoj vodáctví na Tiché a Divoké Orlici
- rozvoj tradic řemesel a s tím spojené akce a aktivity
- rozvoj potenciálu území spojeného se založením Jednoty bratrské a postavou J. A. Komenského
- využití potenciálu regionu pro wellness pobyty
- rostoucí zájem o aktivní pobyty a venkovskou turistiku
- možnost teambuildingů

- zpřístupnění památek a zajímavostí a vytvoření živé nabídky programů pro veřejnost
- rozvoj agroturistiky
- rozvoj služeb v turistice spojený s využitím potenciálu krajiny a růstem pracovních příležitostí

4.8 Hrozby infrastruktury cestovního ruchu mikroregionu

Přístupnost mikroregionu

- chybějící lepší silniční komunikace

Atraktivita

- chátrání a znehodnocení památkových a krajinotvorných prvků v důsledku nevhodných a necitlivých zásahů
- poškozování atraktivit cestovního ruchu vlivem neorganizovaného rozvoje cestovního ruchu

Ubytovací, hostinská a stravovací zařízení

- nízká atraktivita a nedostatečné pobídky pro investory do oblasti cestovního ruchu
- nedostatečná profesní příprava odborníků v oblasti cestovního ruchu
- nepostřehnutí trendů ve struktuře ubytování – např. pensiony se sociálním zázemím

Dopravní a technická infrastruktura

- pokles turistů v důsledku stále neexistující kvalitní přístupové komunikace vyšší třídy do turistické oblasti
- neřešení špatné dopravní dostupnosti některých sídel, především v zimních měsících
- rychlý rozvoj silniční dopravy na úkor kvality dopravních tras
- další omezování provozu hromadné dopravy

Cestovní ruch

- nedostačující připravenost na čerpání zdrojů z fondů a programů EU pro rozvoj cestovního ruchu
- kladen malý důraz na přeshraniční spolupráci

- nedostatečná spolupráce mezi obcemi
- převaha pasivních forem trávení volného času
- nadále trávající převaha hostů z nízkopříjmových skupin, chybí zájem vysokopříjmových skupin
- nedostatek finančních prostředků na volnočasové aktivity
- existence jednorázových akcí
- zesilující pozice a rozvoj konkurenčních regionů ve vztahu k trhu cestovního ruchu
- sezónnost turistického ruchu, nedostačující mimosezónní využití
- nedostatek vlastních finančních zdrojů
- podcenění významu cestovního ruchu a volnočasových aktivit jako předmět podnikání a důležitého zdroje tvorby pracovních míst

5 DOPORUČENÍ ZMĚN VE ZVOLENÉM MIKROREGIONU

Podkladem pro SWOT analýzu byl profil mikroregionu Orlicko, další dříve zpracované studie a přehledy a také informace, které vyplývají z vlastní zkušenosti.

Vyhodnocení SWOT analýzy je výsledkem posouzení a zhodnocení informací z uvedených zdrojů. Zahrnuje vyhodnocení nejdůležitějších skutečností, které v současné době a budoucnu budou nejvíce ovlivňovat život mikroregionu Orlicko, postavení Orlicka vzhledem k jeho okolí a cestovní ruch.

Mikroregion Orlicko by měl využívat, uplatňovat a rozvíjet silné stránky a slabé stránky pak minimalizovat, řešit anebo kompenzovat jinou aktivitou. Příležitosti a hrozby jsou faktory, které přicházejí z vnějšku. Jde o vlivy z prostředí, ve kterém mikroregion Orlicko existuje. Mikroregion na ně může reagovat tak, že využije příležitosti a odstraní nebo sníží hrozby.

5.1 Vyhodnocení SWOT analýzy

Ze SWOT analýzy vyplývá, že mikroregion Orlicko a jeho města, obce i příroda mají nepochybně kulturně-historické a přírodní předpoklady pro cestovní ruch. Na Orlicku najdeme spousty pamětihodností a přírodních atraktivit, které by mohly přilákat návštěvníky mikroregionu. Je zde však problém s informovaností návštěvníků o možnosti návštěvy těchto památek a omezená je i nabídka ucelených produktů a produktových balíčků cestovního ruchu.

Mikroregion Orlicko spolu s obcemi a městy by měl zlepšit tyto služby například reklamou v turistických informačních centrech, hotelech, penzionech i cestovních kancelářích a tvorbou produktů pro aktivní pobyty v mikroregionu.

5. 2 Rozvojové oblasti Mikroregionu Orlicko

Ze SWOT analýzy byly vybrány ty příležitosti, které mají podstatný vliv na vyvážený rozvoj území:

5.2.1 Rozvoj nenáročné cykloturistiky, pěší turistiky pro rodiny s dětmi a seniory a rozšiřování běžkařských tratí

Využít rostoucího zájmu o běžecké lyžování a rozšiřovat nabídku strojově upravovaných běžeckých stop. Dále budování nových cyklostezek, cyklotras a tematických cyklookruhů,

včetně doprovodné infrastruktury. Nutností pro rozvoj cestovního ruchu je budování systému cyklostezek, které budou vázány na údolí Tiché a Divoké Orlice.

5.2.2 Využití postavy J. A. Komenského a s ním spojené založení Jednoty bratrské pro rozvoj území a vytvoření poznávacích pobytů (pěší a cykloturistika – vše s J. A. Komenským)

5.2.3 Vytvoření nových atraktivit s poznávacím a zábavně poznávacím zaměřením

Je nutné vytvořit nové atraktivity, které přispějí k vyšší přitažlivosti Orlicka pro turisty a návštěvníky. Nově vytvořené atraktivity by měly využívat silné stránky a specifika turismu v mikroregionu (cykloturismus, pěší turismus, vodní turismus). Nadále rozvíjet střediska zimních sportů a jejich celoroční adrenalinové využití (lanová centra).

5.2.4 Rozvoj propagace a informačního systému

Důležitou činností v turisticky atraktivních oblastech je poskytování informací například o možnostech ubytování, stravování a nabídky tras. K tomuto účelu bývají zřizována informační centra, kterých je v zájmové oblasti celkem 6.

Mezi služby, které jsou v současné době v území poskytované velmi omezeně, patří například průvodcovská činnost, informovanost o kulturních aktivitách, propagace, nabídka ucelených produktů a produktových balíčků cestovního ruchu a kvalitní informační systém.

Existence uvedených doprovodných služeb je velmi důležitá pro rozvoj cestovního ruchu v celém mikroregionu. Jejich efektivní činnost nejen přispěje k rozvoji turistiky, ale může i pomoci omezovat nepříznivý vliv zvýšené návštěvnosti na přírodně cenné území.

5.2.5 Rozvoj sportovního vyžití

Nabídka sportovních aktivit tvoří důležitou součást nabídky cestovního ruchu, kterou potencionální návštěvníci vyhledávají a očekávají. Vedle aktivit provozovaných v přírodním prostředí, v létě cykloturistika a pěší turistika, v zimě sjezdové a běžecké lyžování, je nezbytné vytvořit podmínky i pro aktivity vykonávané ve sportovních zařízeních.

Rovněž je třeba dále zkvalitňovat servis spojený se sportovními aktivitami, které jsou provozovány v přírodě:

- kvalitní úprava běžeckých tratí, jejich značení a zanesení do map - areál kolem Jeřábu s možnou úpravou tratí až k Severomoravské chatě
- další rozšíření značení stávajících turistických tras a cyklotras
- zlepšení zázemí a nutného servisu spojeného s těmito druhy turistiky - půjčovny a opravny kol, občerstvení apod.

5.2.6 Vytvořit nabídku poznávacích a naučných tras i stezek

Vytvořit poznávací a naučné trasy zaměřené nejen na přírodní památky, technické památky, architektonické a sakrální objekty, ale i na rozvoj tradic řemesel a s tím spojené akce a aktivity, vývoj osídlení, zaniklá sídla i historické události. Také využít blízkost lokalit Orlických hor, Pastvinské přehrady a Polska a dostupnost jeho turistických center.

5.2.7 Vytvořit zázemí pro prezentaci sakrálních památek v mikroregionu a jejich regenerace

Zpřístupnění památek a zajímavostí a vytvoření živé nabídky programů pro veřejnost. Vytvoření expozice sakrálních památek Orlicka včetně informačního zázemí a obnova sakrálních památek. Cílem je ukázat návštěvníkům a turistům Orlicka jeho historii prostřednictvím sakrálních památek.

5.2.8 Zatraktivnění vodních toků a vodních ploch – Tichá a Divoká Orlice, Pastvinská přehrada

Využití potenciálu pro rozvoj vodáctví na Tiché a Divoké Orlici a doplnění chybějících služeb v okolí řek Tiché a Divoké Orlice a přehrady Pastviny pro turisty a návštěvníky.

5.2.9 Vytvořit produkty a produktové balíčky pro aktivní pobyty v mikroregionu spojené s využitím potenciálu pro pěší turistiku, cykloturistiku, sjezdové a běžecké lyžování

Využít rostoucího zájmu o aktivní pobyty a venkovskou turistiku. Cílem je vytvořit jedinečnou nabídku krátkodobých (1-3 dny) a střednědobých (6-10 dnů) pobytů pro vybrané cílové skupiny turistů, pokrývajících celý rok.

5.3 Návrhy produktových balíčků

Definice produktového balíčku

„Produktový balíček neboli package = kombinace dvou a více služeb, které jsou vnitřně provázané, rezervované nebo zakoupené podle přání zákazníka za jednu cenu (součástí produktového balíčku musí být základní a doplňkové služby cestovního ruchu (ubytování, stravování, volnočasové aktivity, doprava apod.), aby mohly tvořit samostatnou jednotku, jejímž zakoupením je možno realizovat jednodenní výlet či vícedenní dovolenou“.

Balíček služeb CR je typickou součástí masového cestovního ruchu a je nástrojem pro vyrovnávání sezónnosti a pro prodej obtížně samostatně uplatnitelných služeb. Nejčastějšími

tvůrci a uživatelé balíčků jsou touroperátoři, letecké společnosti a hotely či hotelové řetězce. Absence produktových balíčků snižuje atraktivitu regionu.

V další části jsou vytvořeny vlastní návrhy produktových balíčků cestovního ruchu, které povedou k větší atraktivitě Mikroregionu Orlicko z pohledu plánování využití volného času.

5.3.1 Hlavní cílové skupiny podle místa původu:

Tuzemské

- tuzemští turisté a návštěvníci z okolí města (do 100 km) a z Pardubického kraje
- tuzemští turisté a návštěvníci ze sousedních krajů (Královéhradecký, Středočeský, Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký)
- tuzemští turisté z ostatních částí České republiky

Zahraniční

- především ze sousedních zemí (Polsko, Slovensko, Německo)

5.3.2 Hlavní cílové skupiny podle motivace:

- turisté a návštěvníci, kteří přijíždějí za rekreací a odpočinkem zejména ve venkovském prostředí - venkovská turistika, sportovní a programová nabídka
- turisté a návštěvníci, kteří přijíždějí za poznáváním (v případě mikroregionu Orlicko se jedná především o přírodní, sakrální a atraktivitu spojené s venkovským prostředím)

5.3.3 Hlavní cílové skupiny podle statutu:

- rodiny s dětmi
- jednotlivci a partnerské dvojice
- senioři
- skupiny přátel
- zájmové skupiny

Cyklovýlet

Tajný tip pro skutečné milovníky bunkrů a vojenské historie

- nenáročný celodenní cyklovýlet za vojenskými muzei, opevněními a dělostřeleckými pozorovatelnami
- vhodné pro všechny věkové skupiny (mladí lidé, rodiny, senioři)
- okruh Těchonín – Králíky – Těchonín (35 km)



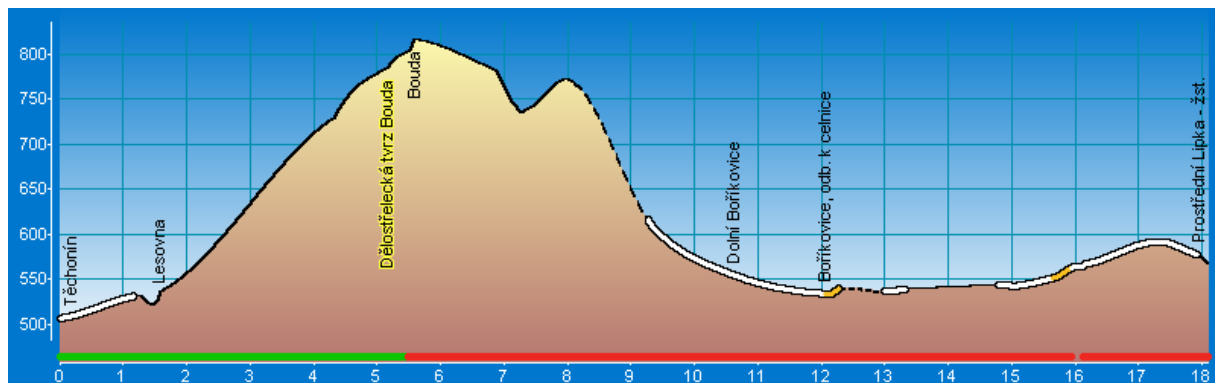
Obrázek č. 12: K-S 8 "U nádraží (Červený Potok u Králík)

Zdroj: www.orlicko.cz

Nechte se přenést do nedávné historie, do doby před 2. světovou válkou. Poznejte okolnosti, atmosféru a realie této smutné části našich dějin. To vše vám mohou přiblížit muzea v Králické pevnostní oblasti. S pozůstatky tohoto největšího stavebního díla na našem území se můžete seznámit prostřednictvím návštěvy velkých pevností (dělostřeleckých tvrzí), pěchotních srubů a malých pevnůstek zvaných ŘOPíky

Těchonín - Dělostřelecká **tvrz Bouda** (Muzeum opevnění, 5km) – Králíky (Vojenské **muzeum**, Muzeum československého opevnění z let 1935-38, 17 km) – **Pěchotní srub K S-14 „U cihelny“**- Dělostřelecká **pozorovatelna** a **Pěchotní srub „U Lípy** (18,5 km) – Těchonín (35 km)

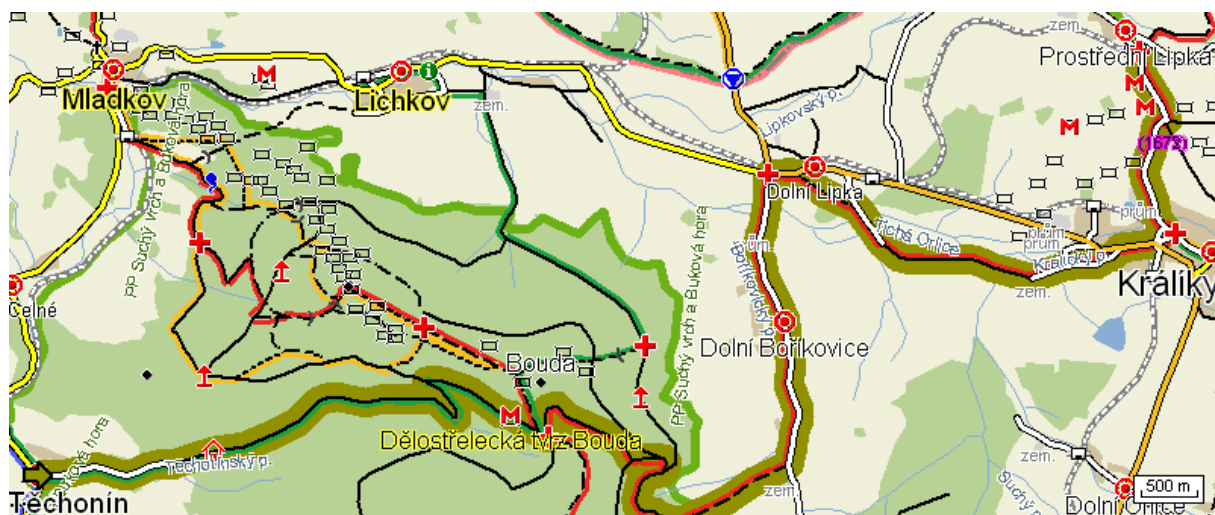
Profil:



Obrázek č. 13: Výškový profil

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Mapa:



Obrázek č. 14: Mapa trasy

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Pestré dny v Mikroregionu Orlicko

- turistika, cykloturistika, koupání, poznávání, cyklocross
- delší trasy pro ty, co se nebojí delšího výletu a nezaleknou se i nějakého kopce

Třídenní program Vám představí ta nejkrásnější místa Mikroregionu Orlicko. Uvidíte jižní část nejen Orlických hor, ale i jižní část pohoří Kralického Sněžníku. Prohlédnete si památky historického centra Králík, vystoupíte na dvě rozhledny – Suchý vrch a Křížová hora, prohlédnete si jedno z nejnavštěvovanějších poutních míst České republiky - Horu Matky Boží a mnohé pevnostní objekty. Zažijete adrenalin a nevšední jízdu na cyklocrossovém byciklu. Pobyt zakončíte romantikou na Zemské bráně.



Obrázek č. 15: Pastvinská přehrada

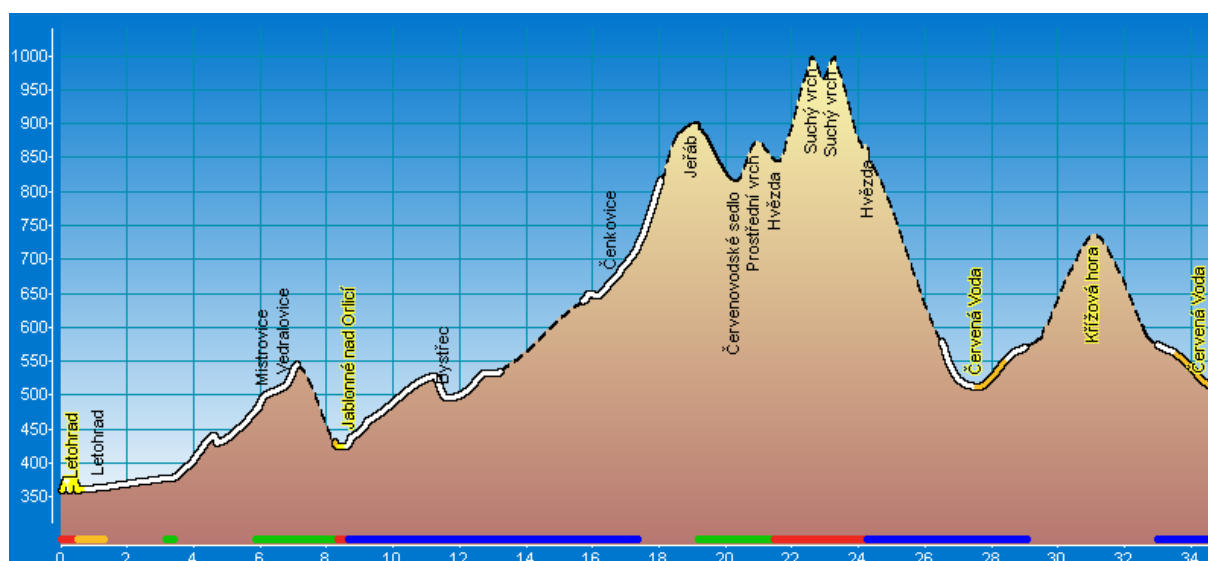
Zdroj: www.vyletnik.cz

3-denní cyklovýlet - **Letohrad - Červená Voda - Králíky - Horní Morava - Mladkov - Pastviny - Žamberk - Letohrad - celkem cca 120 km**

1. den 35 km:

Letohrad – Bystřec (11 km) - Červenovodské sedlo (20 km) - Suchý vrch (22,5 km) – Křížová Hora (30,5 km) - Červená Voda (34 km)

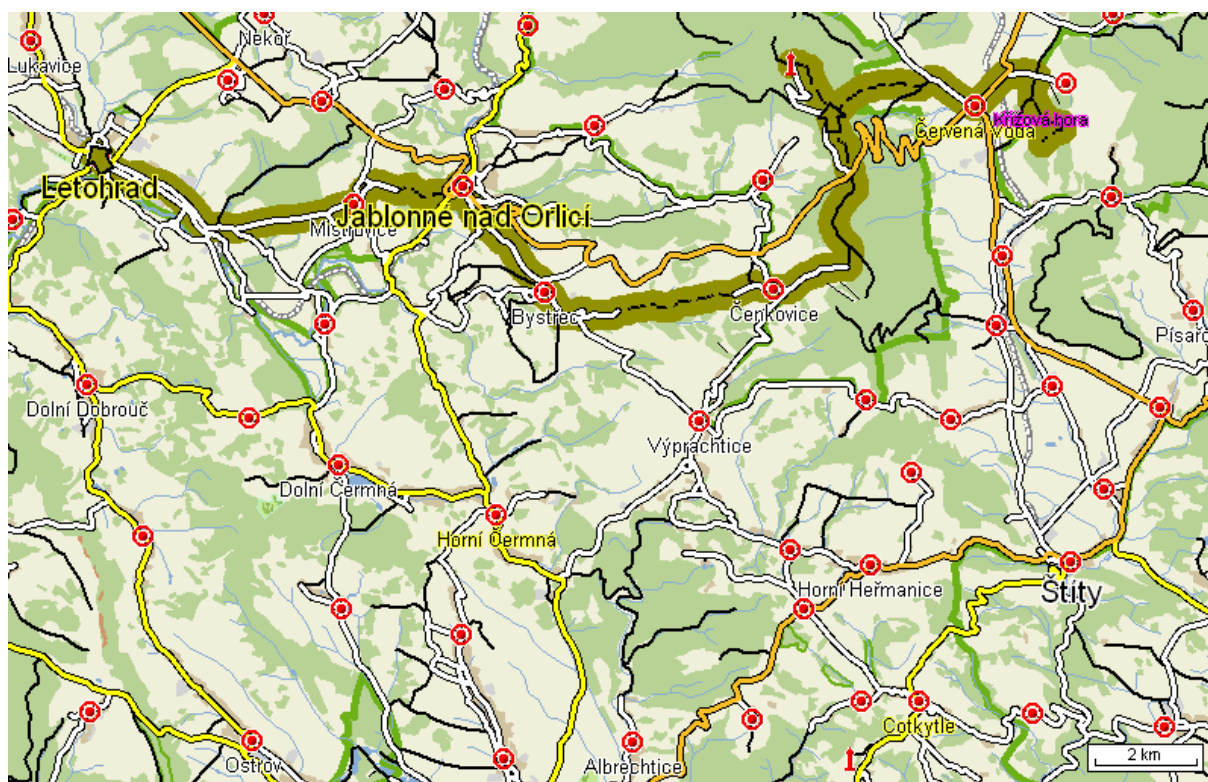
Profil:



Obrázek č. 16: Výškový profil

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Mapa:



Obrázek č. 17: Mapa trasy

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Program: 1. Na kole z Letohradu, prohlídka zámku, zahrady a Pomník Járy Cimrmana, podél Tiché Orlice, dále přes Cikánský vrch až na okraj obce Bystřec, odtud směrem na Červenovodské sedlo (814m), odtud na Suchý vrch (995 m) s rozhlednou (možnost posezení a občerstvení), dlouhý sjezd zpět na sedlo a z něj dolů obřími serpentinami do Červené Vody a vystoupení na rozhlednu Křížová Hora, ubytování v pensionu U zeleného stromu.



Obrázek č. 18: Rozhledna Suchý Vrch

Zdroj: www.kral-sneznik.cz

2. den - 47 km:

Červená Voda – Králíky (5,5 km) – Hora Matky Boží (8 km) - Červený Potok (18 km) - Dolní Morava (24 km) - Horní Morava (26 km) – Horní (31 km), Prostřední (33 km) a Dolní Lipka (36 km) – Mladkov (47 km)



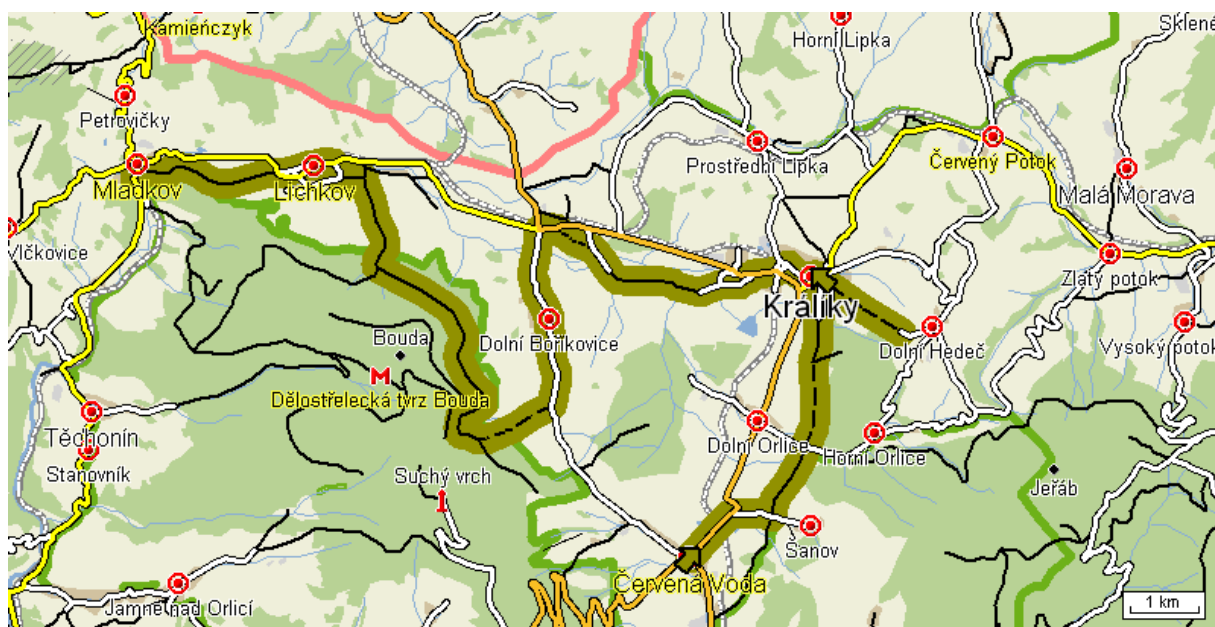
Obrázek č. 19: Orlické hory – Panoráma

Zdroj: www.mavlast.cz

Od pensionu výjezd na kole lesem po cyklotrase č. 4077 na Mariánský kopec (770 m n. m., významný církevní poutní areál Hora Matky Boží s kostelem Nanebevzetí P. Marie, klášter servitů, křížová cesta) s krásným výhledem na Králíky a Králický Sněžník, odtud do Králík

(možnost občerstvení), přes Červený potok (možnost prohlídky pevnostních objektů K-7, K-8, muzea opevnění) směrem do pohoří Kralického Sněžníku podél řeky Moravy, která zde pramení, po cyklotrase č. 4066 na Dolní Moravu (lyžařský areál Větrný vrch – možnost cyklokrossu v areálu sjezdovky včetně zapůjčení cyklocrossového bicyklu), přes Horní Morava do kopce na rozcestí Pod Klepáčem a odtud zpět dolů na jih přes Horní, Prostřední a dolní Lipku a poté podél Tiché Orlice přes Lichkov až do Mladkova a krátkým stoupáním na Kašparovu chatu (ubytování).

Mapa:



Obrázek č. 20: Mapa trasy

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

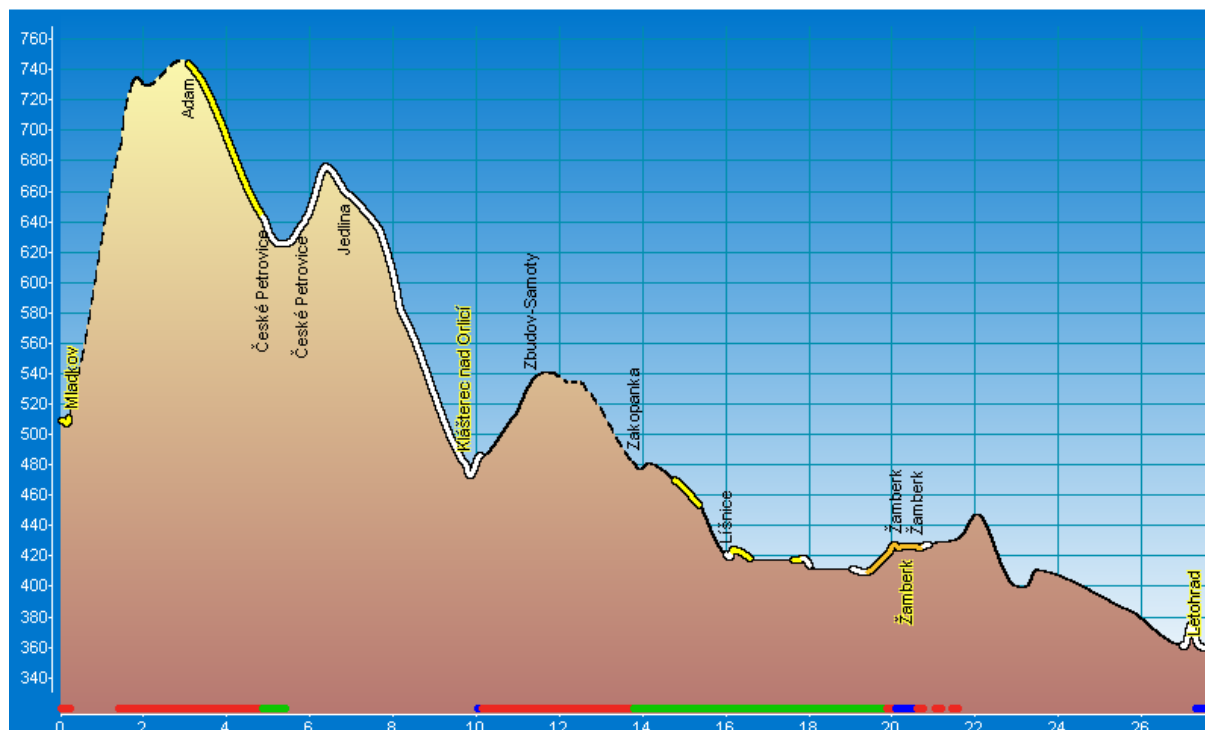
3. den - 40 km:

Mladkov – Adam (3 km) -České Petrovice (9 km) - Klášterec nad Orlicí (19 km) - vodní nádrž Pastviny (22 km) – Nekoř (25 km) – Líšnice (29 km) - Žamberk (33 km) - Letohrad (40 km)

Poslední výšlap na vrcholky jižní části Orlických hor, rozcestí Adam (765 m, nejvyšší vrch Mladkovské vrchoviny, vrchol nepřístupný – vojenský objekt) a poté do Českých Petrovic, dolů k Divoké Orlici do Klášterce nad Orlicí (památné stromy – Tománkova lípa) a k vodní nádrži Pastviny (možnost občerstvení a koupání), podél Pastvin až do Nekoře a odtud dál podél Divoké Orlice přes Líšnici do Žamberka (rodný dům Mudr. Eduarda Alberta –

významná osobnost, univerzitní profesor ve Vídni a zakladatel české chirurgie, městské muzeum, rozhledna Rozálka) a směrem na Letohrad po cyklostezce mezi poli u Lukavice.

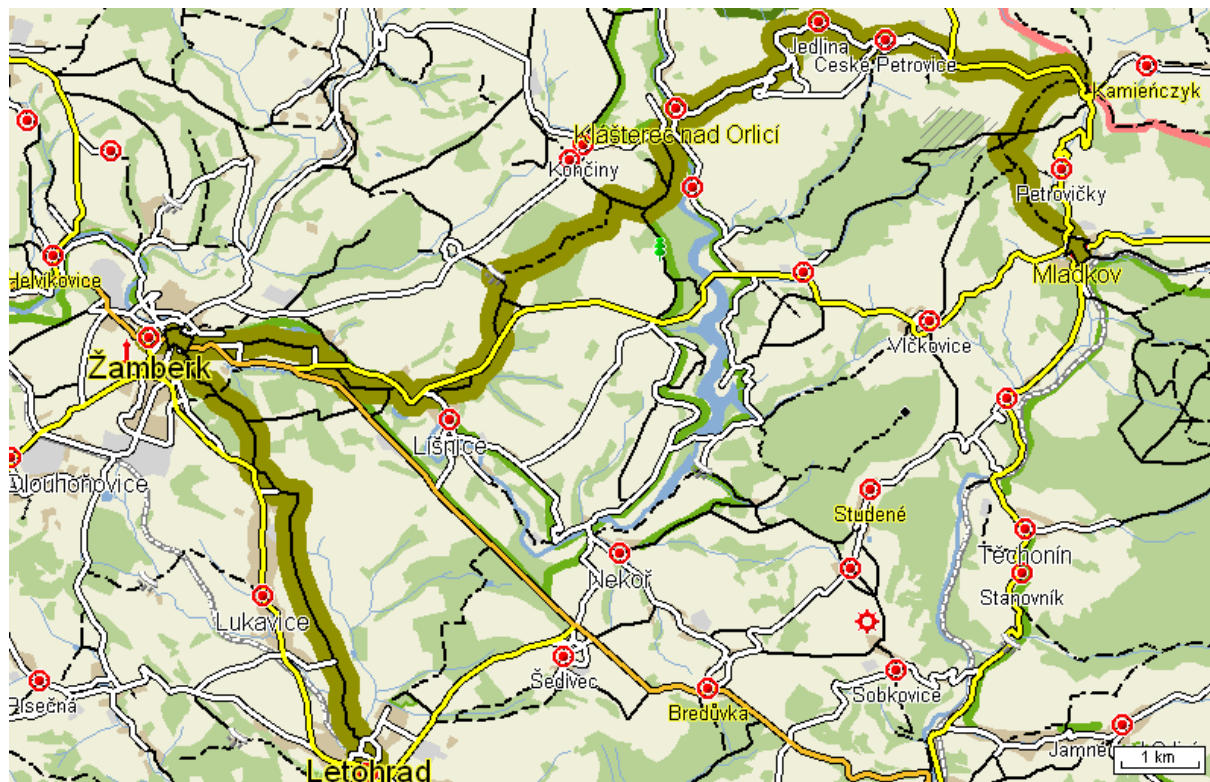
Profil:



Obrázek č. 21: Výškový profil

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Mapa:



Obrázek č. 22: Mapa trasy

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy



Obrázek č. 23: Náměstí Letohrad, Žamberk, Letohradský zámek

Zdroj: <http://www.letohrad.eu/>

Na kolech jedinečným údolím Divoké Orlice

- rekreační cyklistika pro pohodové cyklisty
- jednodenní výlet

Poznejme cesty vinoucí se podél Divoké Orlice, objevme tajemstvím zahalenou Zemskou bránu, Ledříkovu skálu, Pašeráckou lávku. To vše je pravou volbou pro romantiky na kolech.



Obrázek č. 24: Zemská brána (Divoká Orlice)

Zdroj: www.vyletnik.cz

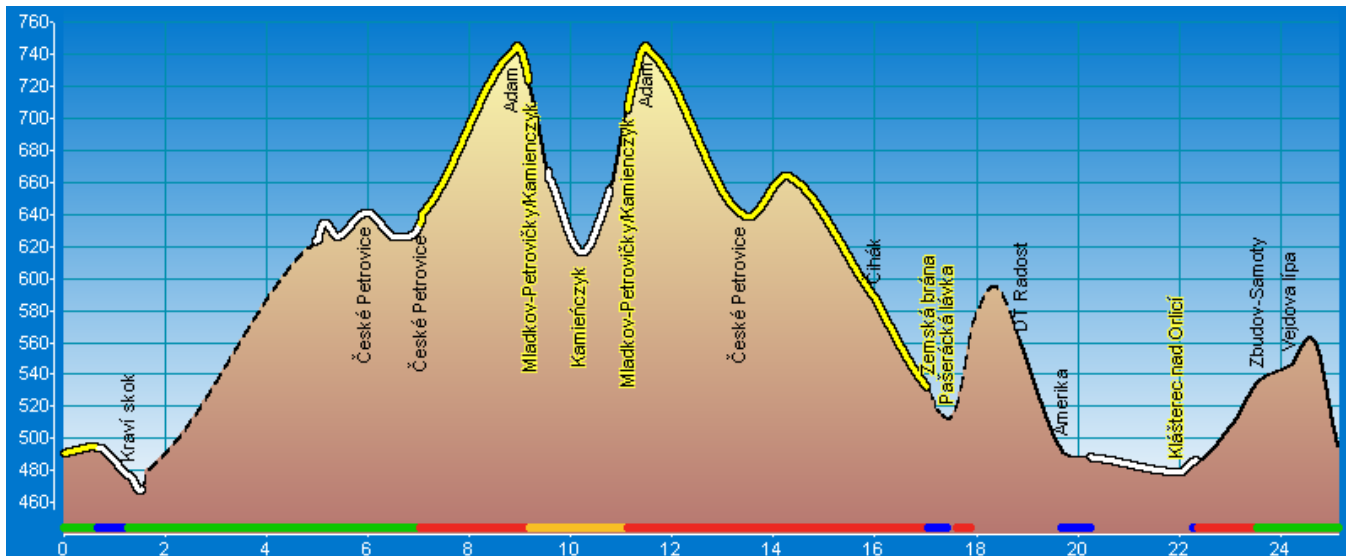
Itinerář:

Pastviny – Kraví skok (1,3 km) – České Petrovice (6 km) – Adamova kaple (6,5 km) – Mladkov-Petrovičky/Kamienczyk (9 km) – Kamienczyk (10 km) – Zemská brána (17 km) – Pašerácká lávka (17,4 km) – Klášterec nad Orlicí (21,9 km) – Pastviny (23 km)

Popis:

Od pastvinské přehrady se může vyjet na kole i do přilehlých částí Orlických hor, mezi obcemi Mladkov a České Petrovice je vrch Adam (Adamova kaple), pro milovníky vyhlídek je zde krásný daleký pohled do české i polské krajiny, odtud z přechodu Petrovičky-Kamjenczyk sjed 1,5 km k dřevěnému kostelíku v obci Kamjenczyk, poté zpět Jesenicko-orlickou magistrálou a vjíždíme do tajemné a zalesněné krajiny Zemské brány, přejdeme přes Pašeráckou lávku, cestou mineme Ledříkovu skálu a pokračujeme po modře značené cestě podél Divoké Orlice přes obce Amerika a Klášterec nad Orlicí do cíle.

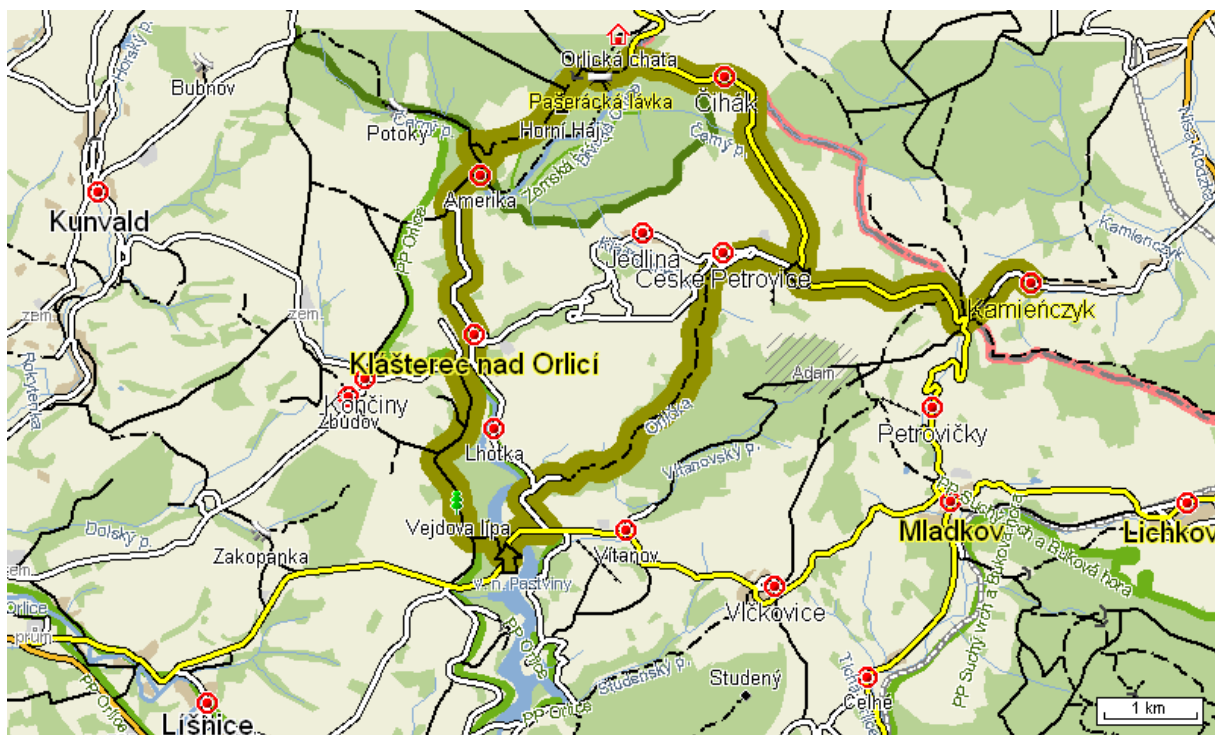
Profil:



Obrázek č. 25: Výškový profil

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Mapa:



Obrázek č. 26: Mapa trasy

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Zajímavosti na trase:

1. Kraví skok

Romantická zátočina při vyústění bočního údolí Bublačky, překlenutého železným mostem. Tomuto místu se říká Kraví skok – prý proto, že tady kdysi do potoka skočila splašená kráva, aniž by si ublížila a do měsíce porodila zdravé tele.

2. Vejdova lípa

Její výška přes 20 m není sice mimořádná, ale obvodem kmenu 1220 cm patří k nejmohutnějším stromům v Čechách. Kmen lípy je dutý, zastřešený a takto vzniklá „světnička“ kdysi sloužila jako skladiště hospodářského nářadí. K tomuto letitému stromu, jehož stáří je odhadováno na 600 let, se vztahuje několik převážně neveselých pověstí, například o nebohém pasáčkovi, který zapadl do dutiny stromu. Poněkud humornější je verze vzniku názvu tohoto místa. Někdejší hospodář prý rád chodil do dolní hospody u řeky a při návratu domů prý lamentoval „Kdypak já na ten kopec vejda“ - odtud přezdívka Vejda. Od stavení v sousedství památné lípy cesta klesne k silničnímu mostu přes údolní nádrž, odkud to už není daleko na parkoviště v Pastvinách.

3. Vrch Adam

Nejvyšší vrch (765 m) Mladkovské vrchoviny ve střední části Orlických hor. Vrchol je nepřístupný díky vojenskému objektu. Na severním temeni Adamova kaple Nanebevzetí P. Marie, na severním a východním svahu lyžařské vleky (České Petrovice a Petrovičky), na severovýchodním temeni (při silnici a turistické Jiráskově cestě) hraniční přechod na turistické stezce do Polska.

4. Kamjencyk

Turistický hraniční přechod na polské území s horskou vískou Kamiencyk, kde je možnost prohlídky dřevěného kostela sv. Archanděla Michaela. Nejstarší ze čtyř dřevěných kostelíků v Kladsku.

5. Zemská brána

Jedná se o skalnaté údolí a nejromantičtější zákoutí CHKO Orlické hory při státní hranici s Polskem. Údolí se táhne až k přehradě Pastviny. Je zde kamenný most s jedním obloukem, který byl postaven v letech 1900-1903 společně českými a italskými kameníky.

6. Pašerácká lávka

Odlehlá soutěska kdysi bývala nejsnadnějším horským hraničním přechodem, kudy se pašovalo zboží (především prý sůl) z tehdejšího Pruska. Od Pašerácké lávky se stezka

proplétá kolem strmých rulových skal, které lemují břehy bystřiny. Také řečiště je zde téměř bezezbytku vyplněno zřícenými balvany.

7. Ledříčková skála

Jedná se o jeskyně ve skále s temnou jeskynní skrýší někdejšího „nepolapitelného“ loupežníka Ledříčka, lidovými pověstmi pasovaného na jakéhosi „Jánošíka Orlických hor“.

8. Pastviny

Původně pastevecká osada, založená pastevci žampašského panství. Pastviny jsou dnes rekreační oblastí při údolní nádrži na Divoké Orlici. Vodní dílo Pastviny bylo vybudováno v letech 1933 - 1938. Při jeho výstavbě bylo zbořeno 70 domů. Hlavním důvodem výstavby přehrady byla regulace vod Divoké Orlice při jarním tání a prudkých deštích. Voda přehrady zatopila 110 ha půdy, délka vodní plochy přesahuje 6 km. Pastvinská přehrada je oblíbená nejen mezi rybáři a vyznavači vodních sportů, ale i pro běžnou rekreaci.

Příjemně mrazivé projížďky zimní krajinou

- **jednodenní výlet na běžkách**
- **vhodné pro rekreační a sportovní běžkaře**



Obrázek č. 27: Zimní krajina Orlických hor

Zdroj: <http://orlickehory.webz.cz/fotogalerie>

Výhodná poloha Orlické chaty nám umožní středně nenáročné trasy s možností „přitvrdit“. Tento terén nadchne vyznavače, kteří mají rádi pohodového běžkování a sem tam výšlap do kopce jim nevadí. Pro zdatnější běžkaře možno trasu zpestřit čtyřkilometrovým stoupáním z Haničky na Anenský vrch a spatřit novou 17 metrů vysokou dřevěnou rozhlednu se železným schodištěm. Za jasného počasí je odtud vidět kromě Orlických hor, také na Kralický Sněžník, Suchý vrch a Žamberecko.

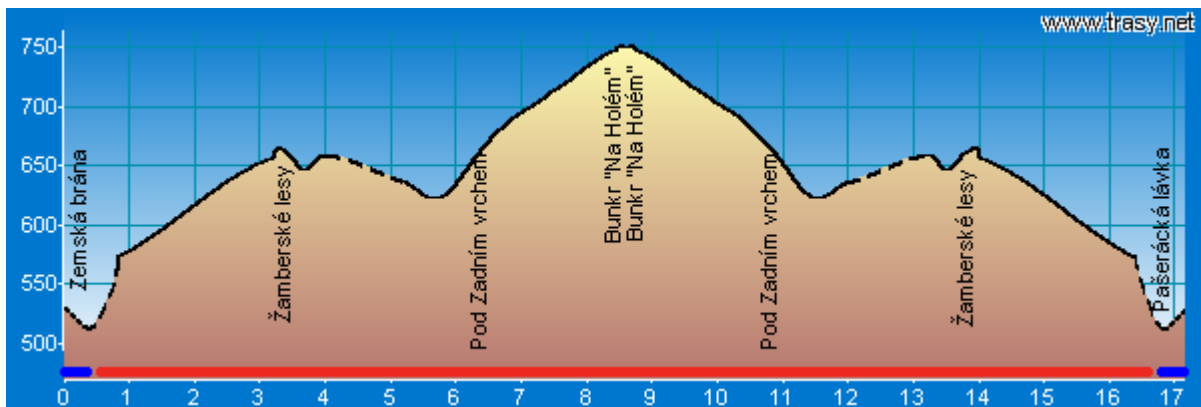
Itinerář:

Chata Orlice – Pašerácká lávka (0,8 km) – Žamberské lesy (3,8 km) – Bunkr „Na Holém“ (8,8 km) – Pevnost Hanička (9 km) – osada Hadinec - Bartošovice v Orlických horách (14 km) – Chata Orlice (20 km)

Popis:

Výjezd od Chaty ORLICE přes Pašeráckou lávku a „Bunkrovku“ směrem na Žamberecké lesy, přes Bunkr „Na Holém“ (muzeum) až k osadě Panské pole, odtud k Pevnosti Hanička a z ní do Bartošovic v Orlických horách a zpět na Orlici

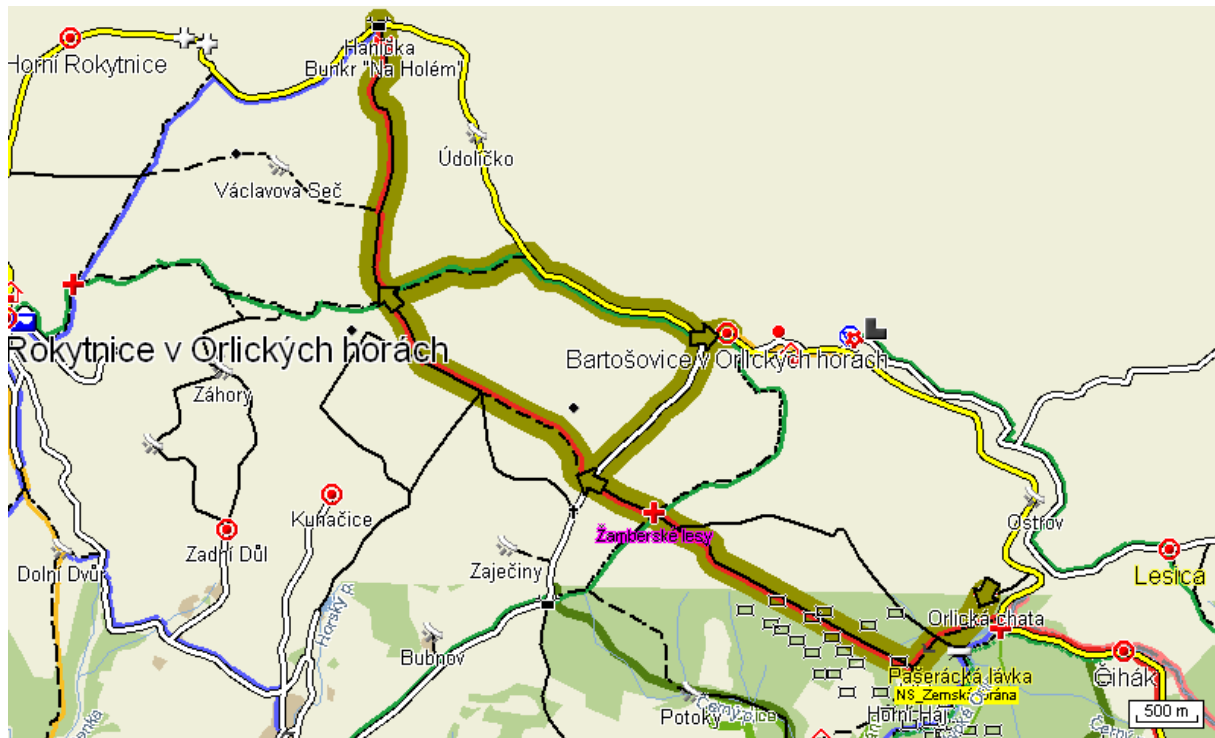
Profil:



Obrázek č. 28: Výškový profil

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Mapa:



Obrázek č. 29: Mapa trasy

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Zajímavosti na trase:

1. Pašerácká lávka

Lávka původně postavená pro dřevorubce ke svozu dřeva z panských lesů. Záhy používaná i k pašování zboží z nedalekého Kladska a naopak.

2. Bunkr „Na Holém“

Bunkr se nachází na vrchu Holý a je součástí prvorepublikového pevnostního opevnění.

3. Hanička

Dělostřelecká tvrz Hanička prošla jako jediná po druhé světové válce rozsáhlou přestavbou a v druhé polovině sedmdesátých let byla tehdejším ministerstvem vnitra upravena na protiatomový kryt. Dnes jsou objekty tvrze zpřístupněny

Přijďte s dětmi do Podorlické pahorkatiny

Pohodově ze Žamberka do Kunvaldu

- ideální pro rodiny s dětmi a seniory
- půldenní pěší výlet



Obrázek č. 30: Kunvald (Domek na Sboru, Pomník J. A. Komenského, Bratrská lípa)

Zdroj: <http://orlickehory.webz.cz/fotogalerie>

Příjemná akce pro děti i (pra)rodiče nás provede prostřední částí Podorlické pahorkatiny. Žamberská pahorkatina představuje malebně zvlněnou a turistický přitažlivou krajinu. Výchozím místem je Žamberk, příjemné podhorské město, které leží při soutoku Divoké Orlice a Rokytenky.

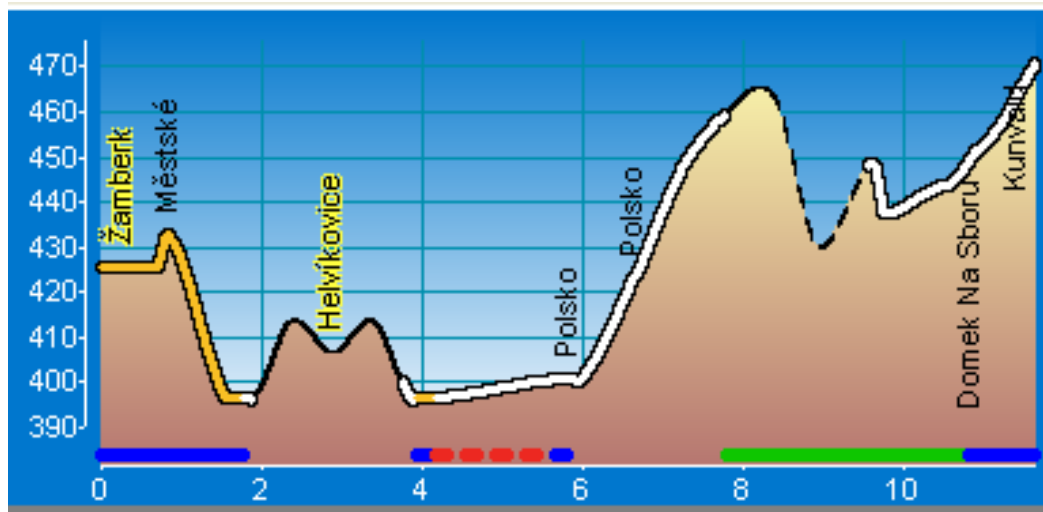
Itinerář:

Žamberk (Městské muzeum, 0,82 km) – Helvíkovice (2, 8 km) – usedlost Polsko (6,6 km) – Kunvald (Domek na Sboru, 10,8 km) – Kunvald (11,6 km)

Popis:

Ze Žamberka (Městské muzeum) po silnici III. třídy do Helvíkovice (Domek Prokopa Diviše, bleskovod), poté po modré do usedlosti Polsko (Pamětní deska na domě, kde rodina Žabkova za 2. světové války ukřývala československý para výsadek BARIUM) a odtud přírodou po žluté do obce Kunvald (muzeum Domek na Sboru, Památník Jednoty Bratrské, pomník J. A. Komenského, památný strom Bratrská lípa) a odtud autobusem zpěš do Žamberka

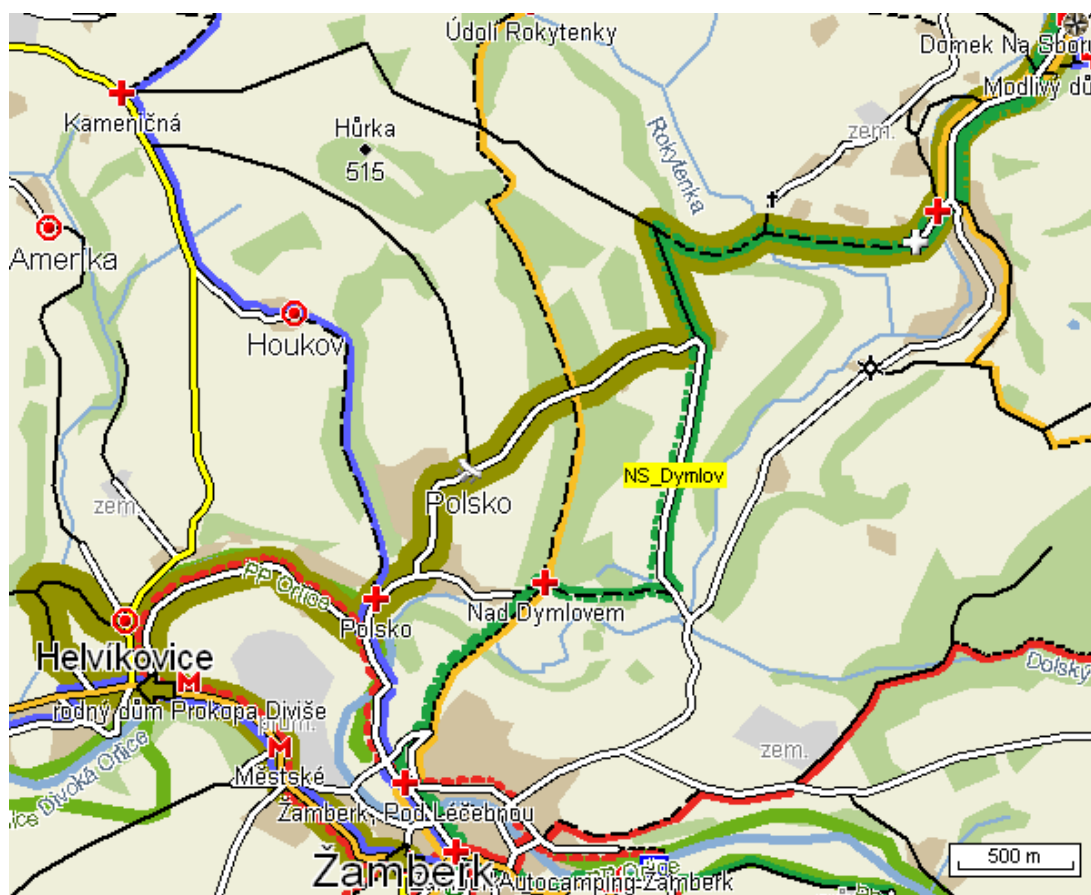
Profil:



Obrázek č. 31: Výškový profil

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Mapa:



Obrázek č. 32: Mapa trasy

Zdroj: vlastní zpracování v programu Turistické trasy

Zajímavost na trase:

1. Městské muzeum Žamberk

Stálá expozice dokumentuje historii města a rozvoj lidových i uměleckých řemesel na Žambersku. Chloubou sbírek jsou práce řezbářů, sklářů, kovářů, hrnčířů i zámečníků.

2. Rodný domek Prokopa Diviše

V obci Helvíkovice se 21. srpna 1698 narodil vynálezce bleskosvodu Prokop Diviš. Vedle domku stojí kopie původního bleskosvodu. Expozice městského muzea v rodném domku je rozdělena do dvou částí. Jednou je světnice v podobě, jakou mohla mít v době Divišova narození, druhá část je věnována přímo Divišově osobě, jeho studiím, kněžské a vědecké dráze.

3. Domek na Sboru

Nepřehlédnutelný je zejména pomník Jana Amose Komenského, hned pod ním stojí Domek Sboru českých bratří (s malou muzejní expozicí).

4. Modlivý důl

V době pobělohorské se zde scházeli čeští bratři k tajným bohoslužbám.

5. Památník Jednoty Bratrské

Skromný kamenný pomníček, který je obklopený porostem šípkových růží bez trnů. Protější údolní stráni v horním Kunvaldu zase dominuje Bratrská lípa, která tu prý vyrostla ze tří lipových proutků, zasazených při loučení českých bratří s vlastí

5.4 Matice zájezdů

	Tajný tip pro skutečné milovníky bunkrů a vojenské historie	Pestré dny v Mikroregionu Orlicko	Na kolech jedinečným údolím Divoké Orlice	Příjemně mrazivé projížďky zimní krajinou	Přijďte s dětmi do Podorlické pahorkatiny
dobrodružství	✓	✓	✓	✗	✗
lyžování	✗	✗	✗	✓	✗
cykloturistika	✓	✓	✓	✗	✗
pěší turistika	✗	✗	✗	✗	✓
přírodní atraktivita	✓	✓	✓	✓	✓
církevní památky	✗	✓	✓	✗	✓
historie	✗	✓	✓	✓	✓
vzdálenost	35 km	120 km	23 km	20 km	12 km
náročnost	střední	vysoká	střední	střední	nízká
rodiny s dětmi	✗	✗	✓	✗	✓
jednotlivci a partnerské dvojice	✓	✓	✓	✓	✓
skupiny přátel	✓	✓	✓	✓	✓
senioři	✓	✗	✓	✓	✓
jednodenní	✓	✗	✓	✓	✓
vícedenní	✗	✓	✗	✗	✗

Tabulka č. 3: Matice zájezdů

Zdroj: vlastní zpracování

Závěr

Ve své práci jsem se pokusila zhodnotit stav infrastruktury ve zvoleném Mikroregionu Orlicko.

V první části diplomové práce byly popsány obecné principy, které se týkají rozvoje regionu a cestovního ruchu. Podrobněji byla zmapována infrastruktura cestovního ruchu zejména ubytovací a stravovací zařízení, dopravní dostupnost a dopravní sítě, sportovně-rekreační a kulturně-společenská zařízení, informační služby a významné události v mikroregionu.

Ve druhé části byly analyzovány silné a slabé stránky infrastruktury v kontextu cestovního ruchu mikroregionu. Z hlediska marketingové rajonizace cestovního ruchu České republiky je Mikroregion Orlicko součástí turistického regionu Východní Čechy. Mikroregion Orlicko jako turistická destinace má velký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu.

Fenoménem oblasti jsou vedle Orlických hor také horní toky Tiché Orlice a Divoké Orlice, na kterém se nachází druhá největší rekreační přehrada v Pardubickém kraji – tzv. Pastvinská přehrada.

Jedinečnou vzácností tohoto mikroregionu je ucelený systém objektů předválečného opevnění. Nejvýznamnější z nich se nachází v blízkosti obce Těchonín. Jedná se o Dělostřeleckou tvrz Bouda, která je v současné době největším muzeem československého stálého opevnění na území České republiky.

Také přírodní atraktivita lákají do Orlicka mnoho turistů. Dominantní přírodní atraktivitou je bezesporu přírodní park Suchy Vrch - Buková Hora a přírodní park Orlice. Dalším pozoruhodným zachovalým krajinným celkem je CHKO Zemská brána. Nejen tímto parkem vede několik cyklostezek a stezek pro pěší turistiku, které jsou dalším vyhledávaným cílem návštěvníků Orlicka.

Oblast je vhodná pro různé druhy letní turistiky. Turistům nabízí nejrůznější sportovní vyžití jako je cykloturistika, pěší turistika, jezdeckví a vodní sporty. Stranou nezůstává ani zimní turistika zejména sjezdové a běžecké lyžování. V neposlední řadě poskytuje i bohaté kulturní zážitky při návštěvě četných památek typické podorlické lidové architektury, či památek v hranicích tří městských památkových zón.

Turistická suprastruktura mikroregionu je tvořena ubytovacími a stravovacími službami, jejichž nedostatkem je nevhodná kvalita a kapacita ubytování, kde převažuje nižší standard. Rovněž schází nabídka ubytování vyšší kategorie pro náročnější klientelu. V některých částech mikroregionu chybí ubytovací zařízení pro větší množství ubytovaných. Rozdílná je také kvalita poskytovaných služeb u stravovacích zařízení. V celém mikroregionu se nachází

několik turistických informačních center, kde hlavním nedostatkem je nekoordinovaná a nedostatečná propagace území a nízká nabídka ucelených produktů a produktových balíčků cestovního ruchu. Na řešení tohoto problému je zaměřena pátá kapitola diplomové práce, kde jsem navrhla několik produktových balíčků.

V další části práce byla vypracována SWOT analýza jako základní nástroj k určení rozvojových aktivit Mikroregionu Orlicko. Východiskem pro formulaci rozvojových opatření je strategie MIN-MAX. Tato strategie se zaměřuje na překonání slabých stránek tak, aby bylo možno využít naskytnuté příležitosti, které mají podstatný vliv na vyvážený rozvoj území a cestovního ruchu v Mikroregionu Orlicko.

Do hlavních rozvojových oblastí byl zahrnut rozvoj nenáročné cykloturistiky, pěší turistiky pro rodiny s dětmi a seniory a rozšiřování běžkařských tratí. Též tvorba poznávacích a naučných tras zaměřená nejen na přírodní památky, technické památky, architektonické a sakrální objekty, ale i na rozvoj tradic řemesel a s tím spojené akce a aktivity, vývoj osídlení, zaniklá sídla i historické události. Při tvorbě poznávacích pobytů využít postavy J. A. Komenského a s ním spojené založení Jednoty bratrské. Je také nutné vytvořit nové atraktivitu, které přispějí k vyšší přitažlivosti Orlicka pro turisty a návštěvníky. Dále rozvoj propagace a informačního systému, vytvoření zázemí pro prezentaci sakrálních památek včetně jejich regenerace a zatraktivnění vodních toků a vodních ploch (Tichá a Divoká Orlice, Pastvinská přehrada). Rovněž je třeba dále zkvalitňovat a rozvíjet sportovní vyžití. Kromě toho vytvořit produkty a produktové balíčky pro aktivní pobyty v mikroregionu Orlicko, které budou spojené s využitím potenciálu pro pěší turistiku, cykloturistiku, sjezdové a běžecké lyžování.

V poslední části práce jsou vytvořeny vlastní návrhy produktových balíčků cestovního ruchu, které povedou k větší atraktivitě mikroregionu Orlicko z pohledu plánování využití volného času.

Produktové balíčky se dají rozdělit dle věkových skupinových, dle zvolených ročních období, dle doby trvání, dle sportovního zaměření, dle fyzické náročnosti a překlenuté vzdálenosti. Konkrétně se jedná o nenáročný celodenní cyklovýlet za vojenskými muzei, opevněními a dělostřeleckými pozorovatelnami (Tajný tip pro skutečné milovníky bunkrů a vojenské historie), dále jde o třídní cyklovýlet po nejkrásnějších místech Mikroregionu Orlicko (Pestré dny v Mikroregionu Orlicko). Dalším produktem je rekreační jednodenní cyklistika pro pohodové cyklisty (Na kolech jedinečným údolím Divoké Orlice). V návaznosti na předešlý produkt vznikl jednodenní výlet na běžkách, který je vhodný pro rekreační a

sportovní běžkaře (Příjemně mrazivé projížďky zimní krajinou) a posledním produktovým balíčkem je půldenní pěší výlet ideální pro rodiny s dětmi a seniory (Přijďte s dětmi do Podorlické pahorkatiny).

Domnívám se tedy, že cíl práce – stanovit rozvojové aktivity a navrhnout produkty a produktové balíčky pro aktivní pobyty, díky kterému bude zvýšena turistická atraktivita a návštěvnost Mikroregionu Orlicko – byl splněn.

Závěrem je nutno dodat, že z hlediska cestovního ruchu, kulturních tradic a přírodních zajímavostí je Mikroregion Orlicko poměrně rozvinutý. Ale i přes tyto skutečnosti je stále co zlepšovat. Prioritou mikroregionu musí být neustálý rozvoj ve všech oblastech, které povedou k vyváženému rozvoji, k přilákání návštěvníků do tohoto území a ke společné propagaci a spolupráci mezi obcemi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

Literatura

- [1] HUDEČKOVÁ, H. LOŠŤÁK, M., ŠEVČÍKOVÁ, A.: *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*, 2007
- [2] INDROVÁ, J. A KOL.: *Cestovní ruch, Praha: Oeconomica*, 2009.
- [3] KIRÁLOVÁ, A.: *Marketing destinace cestovního ruchu*, 2003
- [4] MATES, P., WOKOUN, R. a kol. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vyd. Praha: PROSPEKTRUM, s.r.o., 2001.
- [5] NĚMČANSKÝ, M.: *Odvětví cestovního ruchu*, 1999
- [6] PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: *Cestovní ruch – výkladový slovník*. 1. Vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002.
- [7] VAJČNEROVÁ, I., KYSILKOVÁ, B., RYGLOVÁ, K.: *Úloha image v destinačním managementu*, 2005
- [8] VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M.: *Základy cestovního ruchu*, 2005
- [9] WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J., DAMBORSKÝ, M., BLAŽEK, J. A KOLEKTIV: *Regionální rozvoj (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*, LIDNE PRAHA a. s. 2008

Internetové zdroje

- [10] *BusinessInfo.cz* [online]. [cit 2007-4-10]. Dostupný z WWW:
< <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/regionalni-informace/1000437/>.>
- [11] *CzechTourism* [online]. [cit 2010-2-2]. Dostupný z WWW:
< <http://www.czechtourism.cz/organizace-cestovniho-ruchu/>.>
- [12] *Dolní Morava Člen sdružení obcí Orlicka* [online]. [cit 2010-2-12]. Dostupný z WWW:
< <http://www.obecdolnimorava.cz/>>
- [13] *KRÁLÍKY oficiální stránky města* [online]. [cit 2008-4-10]. Dostupný z WWW:
<<http://www.kraliky.eu/>.>
- [14] *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. [cit 2009-6-12]. Dostupný z WWW:
<<http://www.regionalnirozvoj.cz/> >.
- [15] *Město Letohrad* [online]. [cit 2006-9-1]. Dostupný z WWW:
< <http://www.letohrad.eu/>>.
- [16] *Orlicko.cz* [online]. [cit 2008-4-12]. Dostupný z WWW:
<<http://www.orlicko.cz/Ruzne/Index.php?hltext=./Onas.php&trmn=0>>|
- [17] *Orlické hory a Kladské pomezí* [online]. [cit 2004-11-1]. Dostupný z WWW:
<<http://orlickehory.webz.cz/obec/rekrea2.htm>>
- [18] *Orlické hory* [online]. [cit 2001-3-18]. Dostupný z WWW:
< <http://www.orlickehory.net/>>
- [19] *Region Orlicko-Třebovsko* [online]. [cit 2004-6-14]. Dostupný z WWW:
< <http://www.orlicko-trebovsko.cz/cz/swotanalyza/>>
- [20] *Žamberk* [online]. [cit 2004-5-10]. Dostupný z WWW: < <http://www.zamberk.cz/>>

Ostatní tištěné zdroje

[21] Rozbor udržitelného rozvoje území pro správní obvod ORP Žamberk, 2008.

[22] Strategie místního rozvoje regionu Orlicko, 2006.

[23] Zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 138/2006 Sb., a zákona č. 186/2006 Sb.

[24] Zásady regionální politiky vlády, přijaté usnesením vlády ČR č. 235 ze dne 8.4. 1998.

Ostatní použité webové stránky

[25] www.env.cz

[26] www.holidayinfo.cz

[27] www.kral-sneznik.cz

[28] www.mavlast.cz

Seznam obrázků:

Obrázek č. 1: Skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II)	14
Obrázek č. 2: Struktura regionů	15
Obrázek č. 3: Mikroregiony	16
Obrázek č. 4: Mezoregiony	17
Obrázek č. 5: Makroregiony	17
Obrázek č. 6: Silniční síť mikroregionu Orlicko	41
Obrázek č. 7: NPR Králický Sněžník a CHKO Orlické hory	45
Obrázek č. 8: Ptačí oblast Králický Sněžník, Králický Sněžník a Tichá Orlice	46
Obrázek č. 9: Potenciál cestovního ruchu	55
Obrázek č.10: Využívání bytového fondu k individuální rekreaci	57
Obrázek č.11: Silniční síť	62
Obrázek č. 12: K-S 8 "U nádraží (Červený Potok u Králík)	89
Obrázek č. 13: Výškový profil	90
Obrázek č. 14: Mapa trasy	90
Obrázek č. 15: Pastvinská přehrada	91
Obrázek č. 16: Výškový profil	92
Obrázek č. 17: Mapa trasy	92
Obrázek č. 18: Rozhledna Suchý Vrch	93
Obrázek č. 19: Orlické hory – Panoráma	93
Obrázek č. 20: Mapa trasy	94
Obrázek č. 21: Výškový profil	95
Obrázek č. 22: Mapa trasy	96
Obrázek č. 24: Zemská brána (Divoká Orlice)	97
Obrázek č. 25: Výškový profil	98
Obrázek č. 26: Mapa trasy	98
Obrázek č. 27: Zimní krajina Orlických hor	101

Obrázek č. 28: Výškový profil	102
Obrázek č. 29: Mapa trasy.....	102
Obrázek č. 30: Kunvald (Domek na Sboru, Pomník J. A. Komenský, Bratrská lípa).....	104
Obrázek č. 31: Výškový profil	105
Obrázek č. 32: Mapa trasy.....	105

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Základní informace o nejvýznamnějších lyžařských areálech	65
Tabulka č. 2: Další lyžařské areály	66
Tabulka č. 3: Matice zájezdů	107